

Bank Polski

Sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2019 do 31.12.2019	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018	okres od 01.01.2019 do 31.12.2019	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018
Wynik z tytułu odsetek	9 279	8 544	2 157	2 002
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 470	2 482	574	582
Wynik z działalności operacyjnej	5 118	4 471	1 190	1 048
Zysk brutto	5 118	4 471	1 190	1 048
Zysk netto	3 835	3 335	891	782
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	3,07	2,67	0,71	0,63
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	3,07	2,67	0,71	0,63
Dochody całkowite netto	3 826	3 760	889	881
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	7 573	15 001	1 760	3 516
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(12 970)	(5 320)	(3 015)	(1 247)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(6 634)	(2 198)	(1 542)	(515)
Przepływy pieniężne netto	(12 031)	7 483	(2 797)	1 754

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 31.12.2019	stan na 31.12.2018	stan na 31.12.2019	stan na 31.12.2018
Suma aktywów	317 125	300 413	74 469	69 863
Kapitał własny ogółem	40 412	38 360	9 490	8 921
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	294	291
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	32,33	30,69	7,59	7,14
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	32,33	30,69	7,59	7,14
Łączny współczynnik kapitałowy	20,66%	21,33%	20,66%	21,33%
Kapitał Tier 1	35 890	35 070	8 428	8 156
Kapitał Tier 2	2 700	2 700	634	628

WYBRANE POZYCJE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PRZELICZONO NA EUR WEDŁUG NASTĘPUJĄCYCH KURSÓW	od 01.01.2019 do 31.12.2019	od 01.01.2018 do 31.12.2018
średnia kursów NBP na koniec miesięcznych okresów (pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów i sprawozdania z przepływów pieniężnych)	4,3018	4,2669
	31.12.2019	31.12.2018
kurs średni NBP na dzień (pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej)	4,2585	4,3000

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	5
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	8
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	14

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	2019	2018
Przychody z tytułu odsetek	5	11 360	10 504
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		9 827	9 884
przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		8 238	8 528
przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		1 589	1 356
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 533	620
Koszty z tytułu odsetek	5	(2 081)	(1 960)
Wynik z tytułu odsetek		9 279	8 544
Przychody z tytułu prowizji i opłat	6	3 542	3 492
Koszty z tytułu prowizji i opłat	6	(1 072)	(1 010)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		2 470	2 482
Przychody z tytułu dywidend	7	561	323
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8	186	42
Wynik z pozycji wymiany	9	475	469
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	10	143	133
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	11	(1 008)	(1 286)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	12	(41)	(111)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	59	(451)	-
Pozostałe przychody operacyjne	13	161	171
Pozostałe koszty operacyjne	13	(489)	(226)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		(328)	(55)
Ogólne koszty administracyjne	14	(4 745)	(4 635)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	15	(492)	(552)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	16	(931)	(883)
Wynik z działalności operacyjnej		5 118	4 471
Zysk brutto		5 118	4 471
Podatek dochodowy	17	(1 283)	(1 136)
Zysk netto		3 835	3 335
Zysk na jedną akcję			
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		3,07	2,67
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		3,07	2,67
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	2019	2018
Zysk netto		3 835	3 335
Inne dochody całkowite		(9)	425
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(4)	426
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	20	139	70
Podatek odroczony	17	(26)	(13)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	20	113	57
Aktualizacja wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		12	580
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)		(155)	(129)
Podatek odroczony	17	26	(82)
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		(117)	369
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(5)	(1)
Zyski i straty aktuarialne, brutto		(7)	(1)
Podatek odroczony		2	-
Zyski i straty aktuarialne, netto		(5)	(1)
Dochody całkowite netto, razem		3 826	3 760

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31.12.2019	31.12.2018
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	14 602	22 862
Należności od banków	19	7 953	11 213
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	594	592
Pozostałe instrumenty pochodne	21	2 798	1 909
Papiery wartościowe	23	76 422	60 439
- przeznaczone do obrotu		1 175	282
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		755	1 280
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		61 130	50 562
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		13 362	8 315
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	24	202 095	191 575
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		8 286	1 106
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		9 623	8 496
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		184 186	181 973
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	37	3 994	3 588
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		9	8
Wartości niematerialne	26	2 606	2 595
Rzeczowe aktywa trwałe	26	2 738	2 082
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	17	1 290	1 232
Inne aktywa	27	2 024	2 318
SUMA AKTYWÓW		317 125	300 413

	Nota	31.12.2019	31.12.2018
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		-	7
Zobowiązania wobec banków	28	1 976	1 591
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		317	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		1 659	1 591
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	668	560
Pozostałe instrumenty pochodne	21	2 927	2 657
Zobowiązania wobec klientów	29	258 015	245 213
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		45	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		257 970	245 213
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	4 769	5 367
Zobowiązania podporządkowane	32	2 730	2 731
Pozostałe zobowiązania	33	4 744	3 189
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		311	297
- Banku		282	297
- jednostek zależnych wchodzących w skład Podatkowej Grupy Kapitałowej		29	-
Rezerwy	34	573	441
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		276 713	262 053
Kapitał własny	35		
Kapitał zakładowy		1 250	1 250
Pozostałe kapitały		33 771	34 310
Niepodzielony wynik finansowy		1 556	(535)
Wynik roku bieżącego		3 835	3 335
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		40 412	38 360
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		317 125	300 413
Łączny współczynnik kapitałowy	63	20,66%	21,33%
Wartość księgowa (w mln PLN)		40 412	38 360
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		32,33	30,69
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		32,33	30,69

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały			Skumulowane inne dochody całkowite	Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe							
	Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe						
31 grudnia 2018 roku	1 250	29 168	1 070	3 629	443	34 310	(535)	3 335	38 360
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16 (nota 40)	-	-	-	-	-	-	(111)	-	(111)
1 stycznia 2019 roku (zmieniony)	1 250	29 168	1 070	3 629	443	34 310	(646)	3 335	38 249
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	3 335	(3 335)	-
Wyplacona dywidenda (nota 39)	-	-	-	-	-	-	(1 663)	-	(1 663)
Dochody całkowite razem, w tym:									
Zysk netto	-	-	-	-	(9)	(9)	-	3 835	3 826
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	(9)	(9)	-	-	(9)
Pokrycie straty z lat ubiegłych ¹	-	-	-	(535)	-	(535)	535	-	-
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	-	-	5	-	5	(5)	-	-
31 grudnia 2019 roku	1 250	29 168	1 070	3 099	434	33 771	1 556	3 835	40 412

¹ Pozycja obejmuje pokrycie z pozostałych kapitałów rezerwowych straty z lat ubiegłych Banku w wysokości 535 milionów PLN powstałej w wyniku zmian zasad rachunkowości w związku z zastosowaniem po raz pierwszy MSSF 9.

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godzimej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
1 stycznia 2019 roku	471	(18)	(10)	443
Dochody całkowite razem, w tym:				
Inne dochody całkowite	(117)	113	(5)	(9)
31 grudnia 2019 roku	354	95	(15)	434

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały				Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Skumulowane inne dochody całkowite				
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe					
31 grudnia 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	182	31 963	-	2 774	35 987
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	-	-	-	(164)	(164)	(535)	-	(699)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	1 250	27 118	1 070	3 593	18	31 799	(535)	2 774	35 288
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 774	(2 774)	-
Wyłacony dywidenda	-	-	-	-	-	-	(688)	-	(688)
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	425	425	-	3 335	3 760
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	3 335	3 335
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	425	425	-	-	425
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 050	-	36	-	2 086	(2 086)	-	-
31 grudnia 2018 roku	1 250	29 168	1 070	3 629	443	34 310	(535)	3 335	38 360

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
31 grudnia 2017 roku	266	(75)	(9)	182
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	(164)	-	-	(164)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	102	(75)	(9)	18
Dochody całkowite razem, w tym:	369	57	(1)	425
Inne dochody całkowite	369	57	(1)	425
31 grudnia 2018 roku	471	(18)	(10)	443

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		5 118	4 471
Korekty razem:		2 455	10 530
Amortyzacja	14	820	680
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	43	(14)	(20)
Odsetki i dywidendy	43	(1 537)	(958)
Zmiana stanu:			
należności od banków	43	(513)	(61)
pochodnych instrumentów zabezpieczających		106	868
pozostałych instrumentów pochodnych		(619)	(88)
papierów wartościowych	43	(2 191)	546
- przeznaczonych do obrotu		(893)	190
- nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		525	1 606
- wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(1 472)	(1 057)
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(351)	(193)
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	43	(9 450)	(7 381)
- nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		(7 180)	(36)
- wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(1 127)	(261)
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(1 143)	(7 084)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	43	(2)	285
innych aktywów	43	189	(297)
skumulowanych odpisów na oczekiwane straty kredytowe	43	(1 042)	(2 458)
skumulowanych odpisów na aktywa niefinansowe i innych rezerw	43	103	(85)
zobowiązań wobec banków	43	378	(105)
- wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		317	-
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		61	(105)
zobowiązań wobec klientów	43	16 565	22 204
- wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		45	-
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		16 520	22 204
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	43	21	208
zobowiązań podporządkowanych	43	(1)	11
pozostałych zobowiązań	43	872	(1 403)
Zapłacony podatek dochodowy		(1 354)	(1 547)
Inne korekty	43	124	131
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		7 573	15 001

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		216 142	266 674
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		-	10
Wykup i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		207 620	265 519
Wykup i odsetki od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		7 936	765
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		61	89
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	43	525	291
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(229 112)	(271 994)
Nabycie akcji i udziałów jednostek zależnych, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		-	(244)
Podwyższenie kapitału jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		(306)	(206)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(215 678)	(268 033)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(12 378)	(2 906)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(750)	(605)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(12 970)	(5 320)

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	43	596	1 255
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych	43	(1 215)	(1 300)
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych	43	-	1 000
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek	43	-	646
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	43	(202)	
Spłata kredytów i pożyczek	43	(3 763)	(2 763)
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom	39	(1 663)	(688)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych	43	(387)	(348)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(6 634)	(2 198)
Przepływy pieniężne netto		(12 031)	7 483
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(8)	197
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		30 024	22 541
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	43	17 993	30 024

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	5
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	8
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	14
1. INFORMACJE OGÓLNE O BANKU	14
2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
3. OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	17
3.1. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE	18
3.2. UJMOWANIE TRANSAKCI W KSIĘGACH	18
3.3. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	18
3.4. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	19
3.5. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	21
3.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE	21
3.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	22
3.8. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE	22
3.9. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH	22
3.10. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	23
3.11. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	24
3.12. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	24
3.13. STANDARDY I INTERPRETACJE ZASTOSOWANE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PO RAZ PIERWSZY W 2019 ROKU	24
3.14. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ BANK	26
3.15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ	27
4. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	27
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ORAZ SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	28
5. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	28
6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	30
7. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	32
8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	32
9. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	33
10. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	33
11. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	34
12. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	34
13. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	35
14. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	36
15. WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH	37
16. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	38
17. PODATEK DOCHODOWY	38
18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	42
19. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	43
20. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	43
21. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE	49
22. WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH DLA POCHODNYCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH ORAZ POZOSTAŁYCH INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	50
23. PAPIERY WARTOŚCIOWE	52

24.	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM.....	54
25.	AKTYWA FINANSOWE WEDŁUG FAZ UTRATY WARTOŚCI ORAZ ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	57
26.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	74
27.	INNE AKTYWA.....	81
28.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	82
29.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	82
30.	OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	84
31.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	84
32.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	85
33.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	85
34.	REZERWY	86
35.	KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU	89
36.	SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	91
37.	INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	93
38.	ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	96
	POZOSTAŁE NOTY	98
39.	DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE.....	98
40.	LEASING.....	98
41.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE	102
42.	SPRAWY SPORNE	108
43.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	112
44.	TRANSAKCJE ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI.....	116
45.	ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	119
46.	HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ.....	121
47.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ.....	125
48.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	127
49.	AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE.....	129
50.	DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA.....	130
51.	INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	131
	CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	132
52.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W BANKU	132
53.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	136
54.	RYZYO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE	140
55.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI W BANKU	146
56.	ZABEZPIECZENIA	152
57.	PRAKTYKI FORBEARANCE	153
58.	EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA	155
59.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	156
60.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	159
61.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	161
62.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	164
63.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA.....	170
64.	WSKAŹNIK DŹWIGNI	176
65.	INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI.....	176
	ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY	177
66.	ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE.....	177

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE O BANKU

DZIAŁALNOŚĆ BANKU

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank) został utworzony dekretem podpisanym 7 lutego 1919 roku przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, premiera Ignacego Paderewskiego oraz założyciela i jednocześnie pierwszego prezesa Huberta Lindego jako Poczтовая Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

PKO Bank Polski SA jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym PKO Bank Polski SA sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej, które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE FUNKCJONUJĄCE W STRUKTURZE BANKU

Sprawozdanie finansowe Banku, obejmujące dane finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku wraz z porównawczymi danymi finansowymi, zostało sporządzone na podstawie danych finansowych wszystkich jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Banku za pośrednictwem których Bank prowadzi swoją działalność. Na 31 grudnia 2019 roku należą do nich: Centrala Banku w Warszawie, Biuro Maklerskie PKO Banku Polskiego SA (Biuro Maklerskie PKO BP), 12 specjalistycznych jednostek organizacyjnych, 11 regionalnych oddziałów detalicznych, 7 regionalnych oddziałów korporacyjnych, 33 centra korporacyjne i 1062 oddziałów. Bank prowadzi również działalność operacyjną na terenie Republiki Federalnej Niemiec w formie oddziału (Oddział w Niemczech) i Republiki Czeskiej (Oddział w Czechach).

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2019 roku:

- Piotr Sadownik - Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Grażyna Ciurzyńska - Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej
- Zbigniew Hajłasz - Sekretarz Rady Nadzorczej
- Mariusz Andrzejewski - Członek Rady Nadzorczej
- Mirosław Barszcz - Członek Rady Nadzorczej
- Adam Budnikowski - Członek Rady Nadzorczej
- Dariusz Górski - Członek Rady Nadzorczej (od 6 maja 2019 roku)
- Wojciech Jasiński - Członek Rady Nadzorczej
- Andrzej Kisielewicz - Członek Rady Nadzorczej
- Elżbieta Mączyńska-Ziemacka - Członek Rady Nadzorczej
- Krzysztof Michalski - Członek Rady Nadzorczej (od 17 września 2019 roku).

6 maja 2019 roku w ramach zmian w składzie Rady Nadzorczej odwołany został Pan Janusz Ostaszewski. 23 stycznia 2020 roku Pan Dariusz Górski złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku, skuteczną z końcem 29 stycznia 2020 roku.

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2019 roku:

- Zbigniew Jagiełło - Prezes Zarządu
- Rafał Antczak - Wiceprezes Zarządu
- Rafał Kozłowski - Wiceprezes Zarządu
- Maks Kraczkowski - Wiceprezes Zarządu
- Mieczysław Król - Wiceprezes Zarządu
- Adam Marciniak - Wiceprezes Zarządu
- Piotr Mazur - Wiceprezes Zarządu
- Jakub Papierski - Wiceprezes Zarządu
- Jan Emeryk Rościszewski - Wiceprezes Zarządu.

2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Sprawozdanie finansowe Banku obejmuje rok zakończony 31 grudnia 2019 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku. Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba, że wskazano inaczej.

W sprawozdaniu finansowym zastosowano zasadę koncepcji wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne dochody całkowite. Pozostałe składniki aktywów finansowych wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Natomiast pozostałe zobowiązania finansowe wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu. Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki aktywów trwałych lub grupy aktywów do sprzedaży zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Bank podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia, które Bank przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach. Założenia co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Bank uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Bank szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Zmiany szacunków są rozpoznawane w tym okresie, którego dotyczą.

2.1. OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez Unię Europejską (UE) według stanu na 31 grudnia 2019 roku, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

2.2. KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Bank w okresie co najmniej 12 miesięcy od daty publikacji, czyli od 12 lutego 2020 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Bank w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia przez Bank dotychczasowej działalności.

2.3. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU

Zarząd oświadcza, że wedle jego najlepszej wiedzy, sprawozdanie finansowe i dane porównawcze zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Banku oraz jego wynik finansowy.

2.4. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi przez Komitet Audytu oraz przyjęciu przez Radę Nadzorczą Banku 11 lutego 2020 roku, zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd 11 lutego 2020 roku.

3. OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI

Najważniejsze zasady rachunkowości oraz szacunki i oceny zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawione zostały poniżej oraz w poszczególnych notach. Zasady te stosowane były we wszystkich prezentowanych latach w sposób ciągły z wyłączeniem zmian, które wynikają z wdrożenia od 1 stycznia 2019 roku MSSF 16 „Leasing”, opisanych w nocie „Leasing”.

Poniżej zaprezentowano wykaz zasad rachunkowości oraz ważniejszych szacunków i ocen dla poszczególnych pozycji rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	Polityki rachunkowości	Ważniejsze szacunki i oceny
Przychody i koszty z tytułu odsetek	5	T	
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	6	T	
Przychody z tytułu dywidend	7	T	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8	T	T
Wynik z pozycji wymiany	9	T	T
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3	T	
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	25	T	T
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	26	T	T
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	59		T
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	13	T	
Ogólne koszty administracyjne	14	T	T
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	15	T	
Podatek od niektórych instytucji finansowych	16		
Podatek dochodowy	17	T	

¹ Litera T oznacza opis w danej nodzie danej polityki rachunkowości lub ważniejszych szacunków i ocen.

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nota	Polityki rachunkowości	Ważniejsze szacunki i oceny
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	T	
Należności od banków	3,19	T	
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	T	T
Pozostałe instrumenty pochodne	21	T	T
Papiery wartościowe	3,23,25	T	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3,24,25	T	T
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	37	T	
Wartości niematerialne	26	T	T
Rzeczowe aktywa trwałe	26	T	T
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	17	T	
Inne aktywa	27	T	
Zobowiązania wobec banków	3,28	T	
Zobowiązania wobec klientów	3,29	T	
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	T	
Zobowiązania podporządkowane	3	T	
Pozostałe zobowiązania	33	T	
Rezerwy	34	T	T
Kapitał własny	35	T	

Litera T oznacza opis w danej nodzie danej polityki rachunkowości lub ważniejszych szacunków i ocen.

3.1. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE

Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku. Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej Oddziału w Niemczech przeliczane są na walutę prezentacji z waluty funkcjonalnej (EUR) oraz Oddziału w Czechach przeliczane są na walutę prezentacji z waluty funkcjonalnej (CZK) z zastosowaniem kursu średniego NBP na koniec okresu sprawozdawczego. Pozycje rachunku zysków i strat Oddziału przelicza się na walutę prezentacji z zastosowaniem kursów średnich z końca poszczególnych miesięcy okresu sprawozdawczego. Powstałe w ten sposób różnice kursowe ujmowane są w innych dochodach całkowitych.

• TRANSAKCJE I SALDA W WALUTACH OBCYCH

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

- pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

3.2. UJMOWANIE TRANSAKCJI W KSIĘGACH

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym transakcje terminowe i transakcje standaryzowane, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych w dacie zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

3.3. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Bank nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części lub gdy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

- przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W przypadku:

- jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
- jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Bank nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Bank ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Bank wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej składniki aktywów finansowych m.in. w sytuacji, gdy podlegają one umorzeniu, przedawnieniu lub są nieściągalne. Wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej ww. składników następuje w ciężar utworzonych na nie odpisów na oczekiwane straty kredytowe. W przypadku, gdy nie utworzono odpisów lub ich wartość jest mniejsza od wartości składnika aktywów finansowych, przed jego odpisaniem zwiększa się odpis na oczekiwane straty kredytowe o różnicę pomiędzy wartością składnika, a dotychczas utworzoną kwotą odpisu.

3.4. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Bank klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Bank klasyfikuje zobowiązania finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Klasyfikacja aktywów finansowych w dniu nabycia lub powstania zależy od modelu biznesowego przyjętego przez Bank do zarządzania daną grupą aktywów oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych wynikających z pojedynczego aktywa lub grupy aktywów. Bank wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**” - model, w którym powstałe lub nabyte aktywa finansowe są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych – model typowy dla działalności kredytowej;
- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH I NA SPRZEDAŻ**” - model, w którym aktywa finansowe po powstaniu lub nabyciu są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych, ale mogą być również sprzedawane – często i w transakcjach o wysokim wolumenie – model typowy dla działalności zarządzania płynnością;
- model rezydualny - inny niż model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonano na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na 1 stycznia 2018 roku, a po tej dacie dokonuje się w momencie ujęcia instrumentu lub jego istotnej modyfikacji. Zmiana klasyfikacji aktywów finansowych może wynikać ze zmiany modelu biznesowego.

Aktywa finansowe	Klasyfikacja i wycena
Kasa, środki w Banku Centralnym	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Należności od banków	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pochodne instrumenty zabezpieczające	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub przez inne dochody całkowite
Pozostałe instrumenty pochodne	przeznaczone do obrotu - wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Papiery wartościowe	przeznaczone do obrotu - wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Inne aktywa finansowe	wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe	Klasyfikacja i wycena
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania wobec banków	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pochodne instrumenty zabezpieczające	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub przez inne dochody całkowite
Pozostałe instrumenty pochodne	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Zobowiązania wobec klientów	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania podporządkowane	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pozostałe zobowiązania finansowe	wyceniane według zamortyzowanego kosztu

• MODEL BIZNESOWY

Określenie/wyznaczenie modelu biznesowego jest dokonywane przy początkowym ujęciu aktywów finansowych. Przeprowadzane jest na poziomie poszczególnych grup aktywów, w kontekście obszaru działalności, w związku z którą aktywa finansowe powstały lub zostały nabyte i następuje między innymi w oparciu o:

- sposób oceny i raportowania wyników portfela aktywów finansowych,
- sposób zarządzania ryzykiem związanym z tymi aktywami oraz zasad wynagradzania osób zarządzających tymi portfelami.

W modelu biznesowym „utrzymywanie dla przepływów pieniężnych” sprzedaż aktywów jest incydentalna i możliwa do realizacji w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, zmiany prawa lub regulacji - realizowana w celu utrzymania zakładanego poziomu kapitału regulacyjnego, na zasadach opisanych w strategii zarządzania takimi portfelami lub przy założeniu, iż następuje ona blisko daty zapadalności aktywa, w przypadku spadku ratingu kredytowego poniżej poziomu zakładanego dla danego portfela, istotnej wewnętrznej restrukturyzacji lub przejęcia innego biznesu, realizacji planu kryzysowego lub naprawy oraz innego niedającego się przewidzieć czynnika, na który Bank nie ma wpływu.

• OCENA CHARAKTERYSTYK WYNIKAJĄCYCH Z UMOWY PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Ocena charakterystyk wynikających z umowy przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie testu umownych przepływów pieniężnych (test SPPI, z ang. Solely Payments of Principal and Interest test), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem finansowania, a także marżę zysku.

Charakterystyka wynikająca z umownych przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli:

- mogłyby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika (cecha de minimis),
- nie jest prawdziwa, tj. jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego (cecha non genuine).

W celu dokonania wyżej wymienionego ustalenia uwzględnia się potencjalny wpływ charakterystyki wynikającej z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” lub „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” na dzień początkowego ujęcia (w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego).

Jeżeli na podstawie oceny jakościowej w ramach testu SPPI nie można ustalić, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek, przeprowadzany jest test porównawczy (ocena ilościowa), tzw. test benchmarkowy w celu ustalenia jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych).

3.5. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) wycenia się według zamortyzowanego kosztu, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

W momencie początkowego ujęcia aktywa te wyceniane są w wartości godziwej. Wartość początkową składnika aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu korygują wszelkie prowizje i opłaty mające wpływ na jego efektywny zwrot i stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej tego aktywa (prowizje i opłaty zaistniałe w związku z realizacją czynności wykonywanych przez Bank, a prowadzących do powstania aktywów).

Wartość bilansową tej kategorii aktywów ustala się przy użyciu efektywnej stopy procentowej, opisanej w nocie „Przychody i koszty z tytułu odsetek”, służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktywo w danym okresie, korygując ją o odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Nie podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu aktywa, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych niezbędnych dla obliczenia efektywnej stopy procentowej. Aktywa te wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również odsetki od należności, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Prowizje i opłaty związane z powstaniem lub decydujące o cechach finansowych tych aktywów podlegają obowiązkowi rozliczenia w czasie w okresie życia aktywa metodą liniową i są zaliczane do przychodów prowizyjnych.

3.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) jest wyceniany do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wycenia się do wartości godziwej. Skutki zmiany wartości godziwej tych aktywów finansowych do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania odnosi się do innych dochodów całkowitych, z wyjątkiem przychodów odsetkowych, zysku lub straty z tytułu odpisu na oczekiwane straty kredytowe oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. Zysk lub stratę odnoszoną do innych dochodów całkowitych stanowi różnica między ustaloną na dzień wyceny wartością godziwą składnika aktywów finansowych a wartością tego składnika według zamortyzowanego kosztu. Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji inne dochody całkowite do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania.

3.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Jeśli aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów kwalifikacji do wyceny według zamortyzowanego kosztu albo do wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, są one klasyfikowane jako aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Dodatkowo, w momencie początkowego ujęcia, można nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat), jeśli w ten sposób eliminuje się lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (niedopasowanie księgowo). Opcja ta dostępna jest dla instrumentów dłużnych zarówno w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, jak i „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

W sprawozdaniu finansowym Banku prezentacja aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest następująca:

- przeznaczone do obrotu - składniki aktywów finansowych które:
 - nabyto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie,
 - w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub
 - są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi),
- aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - aktywa finansowe dla których test charakterystyki przepływów pieniężnych nie został zdany (niezależnie od modelu biznesowego) lub aktywa finansowe zaklasyfikowane do modelu rezydualnego,
- aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Zysk lub stratę na aktywach wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmuje się w wyniku finansowym. Zysk lub stratę z wyceny tego składnika aktywów finansowych do wartości godziwej stanowi różnica między jego wartością godziwą a wartością tego składnika według zamortyzowanego kosztu ustaloną na dzień wyceny.

3.8. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE

Inwestycje w instrumenty kapitałowe wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

W przypadku inwestycji kapitałowych Bank nie skorzystał z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

3.9. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Reklasyfikacja aktywów finansowych następuje jedynie w przypadku zmiany modelu biznesowego odnoszącego się do aktywa lub grupy aktywów wynikającego z rozpoczęcia lub zakończenia istotnej części działalności. Zmiany takie mają charakter incydentalny. Zmiana klasyfikacji jest ujmowana prospektywnie, tj. bez zmiany ujętych dotychczas skutków wyceny do wartości godziwej we wcześniejszych okresach, odpisów czy naliczonych odsetek.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- przeniesienia aktywów finansowych między obszarami działalności stosującymi różne modele biznesowe.

Nie dokonuje się przeklasyfikowania żadnych zobowiązań finansowych.

3.10. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Modyfikacja rozumiana jako zmiana przepływów kontraktowych składnika aktywów finansowych na podstawie aneksu do umowy może być istotna lub nieistotna. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji na podstawie aneksu do umowy, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych („**MODYFIKACJA NIEISTOTNA**”) dokonuje się ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w wyniku finansowym. Korekta wartości bilansowej aktywa finansowego z tytułu modyfikacji podlega rozliczeniu w czasie w wynik odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku nabytych lub udzielonych składników aktywów finansowych z utratą wartości) bądź, w stosownych przypadkach (np. dla zysku lub straty z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej), według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej. Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

W pewnych okolicznościach renegotjacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych („**MODYFIKACJA ISTOTNA**”). Następuje ujęcie nowego aktywa w wartości godziwej oraz kalkulacja nowej efektywnej stopy procentowej zastosowanej do nowego aktywa. W przypadku gdy charakterystyka zmodyfikowanego nowego aktywa finansowego (po zawarciu aneksu) odpowiada warunkom rynkowym, wartość bilansowa tego aktywa finansowego stanowi wartość godziwą.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów ilościowych oraz jakościowych.

Przyjęte **KRYTERIA JAKOŚCIOWE** są następujące:

- przewalutowanie,
- zmiana dłużnika, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika,
- wprowadzenie do umowy cechy umownej powodującej naruszenie testu charakterystyk przepływów pieniężnych (testu SPPI) lub usunięcie tej cechy,
- zwiększenie zaangażowania dłużnika, które obejmuje wartość zwiększenia kapitału i udzielonych zobowiązań pozabilansowych powyżej 10% w stosunku do kapitału i zobowiązań pozabilansowych sprzed podwyższenia dla każdej pojedynczej ekspozycji.

Wystąpienie przynajmniej jednego z tych kryteriów skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej.

Przyjęte **KRYTERIUM ILOŚCIOWE** stanowi test 10% polegający na analizie zmiany warunków umownych składnika aktywów finansowych skutkującej powstaniem różnicy między wartością przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionego aktywa finansowego zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową a wartością analogicznych przyszłych przepływów wynikających z pierwotnego składnika aktywa finansowego zdyskontowanych tą samą stopą procentową.

Wystąpienie kryterium ilościowego (różnicy) powyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną, natomiast wystąpienie kryterium ilościowego co najwyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za nieistotną.

3.11. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)

MSSF 9 wyodrębnił nową kategorię aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (dalej „POCI” - ang. *purchased or originated credit-impaired asset*). Aktywa POCI dotyczą aktywów finansowych o charakterze dłużnym, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, tj. kredytów oraz dłużnych papierów wartościowych. Ujęcie początkowe tych aktywów następuje w wartości netto (tj. bez odpisów aktualizujących) odpowiadającej wartości godziwej. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego okresu życia aktywa. Skorygowaną o ryzyko kredytowe efektywną stopę procentową liczy się poprzez uwzględnienie przyszłych przepływów pieniężnych skorygowanych o efekt ryzyka kredytowego rozpoznawanego w całym okresie życia aktywa. Zmiana szacunków w zakresie przyszłych odzysków w kolejnych okresach sprawozdawczych odnosi się jako strata lub zysk z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

3.12. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych wyceniane są do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

3.13. STANDARDY I INTERPRETACJE ZASTOSOWANE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PO RAZ PIERWSZY W 2019 ROKU

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA/ PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE/ ZATWIERDZENIA W UE	OPIS ZMIAN I WPLYWU
MSSF 16 LEASING	13.01.2016	1.01.2019/ 31.10.2017	Szczegółowe informacje zostały ujawnione w nocie „Leasing”.
KIMSF 23 NIEPEWNOŚĆ CO DO TRAKTOWANIA PODATKOWEGO DOCHODU	7.06.2017	1.01.2019/ 23.10.2018	Interpretacja definiuje sposób określania dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), podstawy opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek opodatkowania (zbiorczo określanych tu mianem „pozycji podatkowej”) w sytuacjach, gdy nie ma pewności co do sposobu rozliczenia podatku dochodowego zastosowanego przez jednostkę w deklaracji podatkowej („niepewne traktowanie podatkowe”). Interpretacja wymaga od jednostki: - określenia, czy niepewne traktowanie podatkowe ocenia się indywidualnie, czy łącznie, - oceny prawdopodobieństwa, że organy podatkowe zaakceptują niepewne traktowanie podatkowe danej pozycji, zastosowane lub zaproponowane przez jednostkę w deklaracji podatkowej: i) jeżeli jest to prawdopodobne, jednostka powinna konsekwentnie stosować do tej pozycji ujęcie podatkowe zastosowane lub planowane w deklaracji podatkowej, ii) jeżeli nie, jednostka powinna uwzględnić skutki tej niepewności przy określaniu swojej pozycji podatkowej dla celów rachunkowych. Skutki te należy oszacować stosując podejście oparte na „najbardziej prawdopodobnej kwocie” lub „wartości oczekiwanej”, w zależności od tego, która z nich pozwoli lepiej przewidzieć wynik niepewności. Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

ZMIANY MSR 28: UDZIAŁY DŁUGOTERMINOWE W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	12.10.2017	1.01.2019/ 8.02.2019	Zmiany do MSR 28 wyjaśniają, że jednostka stosuje MSSF 9 „Instrumenty finansowe” w stosunku do pozostałych instrumentów finansowych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których metoda praw własności nie ma zastosowania. Instrumenty te uwzględniają długoterminowe udziały, które w treści ekonomicznej stanowią część inwestycji netto w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach. W zmianach do MSR 28 zostało doprecyzowane, że wymogi MSSF 9 mają zastosowanie do udziałów długoterminowych przed zastosowaniem wymogów dotyczących alokacji straty w MSR 28 oraz że przy stosowaniu wymogów MSSF 9 jednostka nie uwzględnia żadnych korekt wartości bilansowej długoterminowych udziałów, które wynikają z zastosowania MSR 28. Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
ZMIANY MSR 19: ZMIANA, OGRANICZENIE LUB ROZLICZENIE PROGRAMU	7.02.2018	1.01.2019/ 13.03.2019	Zmiany do MSR 19 określają sposób ustalania kosztów programów określonych świadczeń emerytalnych przez jednostkę w przypadku wystąpienia zmian w programie tych świadczeń. Standard określa w jaki sposób jednostka rozlicza się z programu określonych świadczeń. W przypadku zmiany programu, ograniczenia lub rozliczenia wymaga on od jednostki dokonania ponownej wyceny zobowiązania lub składnika aktywów netto z tytułu określonych świadczeń. Zmiany wymagają, aby jednostka wykorzystwała zaktualizowane założenia tej wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego po zmianie programu. Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
ZMIANY MSSF 9: WCZEŚNIEJSZE SPŁATY Z UJEMNĄ REKOMPENSATĄ	12.10.2017	1.01.2019/ 22.03.2018	Zmiany wprowadzają zapisy w odniesieniu do kontraktów z opcją przedpłaty, w których pożyczkodawca może być zmuszony do zaakceptowania kwoty przedpłaty, która jest znacznie niższa niż niespłacone kwoty kapitału i odsetek. Taka kwota przedpłaty mogłaby stanowić płatność dla kredytobiorcy od pożyczkodawcy, a nie rekompensatę od kredytobiorcy dla kredytodawcy. Taki składnik aktywów finansowych będzie kwalifikował się do wyceny według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej poprzez inne dochody całkowite (w zależności od modelu biznesowego), aczkolwiek ujemna rekompensata musi stanowić uzasadnioną rekompensatę za wcześniejszą spłatę kontraktu. Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
ROCZNE ZMIANY MSSF -OKRES 2015-2017, OBEJMUJĄCE: •MSSF 3 I MSSF 11: WCZEŚNIEJ POSIADANE UDZIAŁY WE WSPÓLNYCH USTALENIACH UMOWNYCH	12.12.2017	1.01.2019/ 14.03.2019	Zmiany dotyczą: - MSSF 3 w zakresie wyjaśnienia, że gdy jednostka przejmuje kontrolę nad działalnością, która jest wspólną działalnością, dokonuje ona ponownej wyceny wcześniej posiadanych udziałów w tej jednostce, - MSSF 11 w zakresie wyjaśnienia, że jednostka która uzyska współkontrolę nad przedsiębiorstwem będącym wspólną działalnością, nie dokonuje ponownej wyceny uprzednio posiadanych udziałów w tej jednostce,

•MSR 12: SKUTKI PODATKOWE WYNIKAJĄCE Z WYPŁATY DYWIDEND •MSR 23: KOSZTY FINANSOWANIA ZEWNĘTRZNEGO, KTÓRE MOGĄ BYĆ AKTYWOWANE			- MSR 12 w zakresie wyjaśnienia, że wszelkie skutki z tytułu podatku dochodowego od dywidend (tj. podział zysków) powinny być ujmowane w rachunku zysków i strat, niezależnie od tego jak powstaje podatek, - MSR 23 - Zmiany precyzują, że z dniem zakończenia inwestycji finansowanie celowe „staje się” finansowaniem ogólnym. Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

3.14. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ BANK

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA / PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE W UE / DATA ZATWIERDZENIA PRZEZ UE	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
ZMIANY ODNIESIEŃ DO ZAŁOŻEŃ KONCEPCYJNYCH ZAWARTYCH W MSSF	29.03.2018	1.01.2020/ 29.11.2019	Celem zmian jest zastąpienie odniesień do poprzednich założeń, istniejących w szeregu standardów i interpretacji, odniesieniami do zmienionych założeń koncepcyjnych. Bank nie oczekuje, że wpływ na sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.
ZMIANY MSR 1 I MSR 8: DEFINICJA TERMINU „ISTOTNY”	31.10.2018	1.01.2020/ 29.11.2019	Zmiany do MSR 1 i MSR 8 ujednolicają i wyjaśniają definicję pojęcia „istotny” oraz zawierają wytyczne w celu zwiększenia spójności stosowania tego konceptu w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej. Bank nie oczekuje, że wpływ na sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.
ZMIANY DO MSSF 9, MSR 39 ORAZ MSSF 7 – REFORMA IBOR	26.09.2019	1.01.2020/ 15.01.2020	Wprowadzone zmiany przewidują tymczasowe i wąskie odstępstwa od wymogów rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 oraz MSSF 9, dzięki którym przedsiębiorstwa będą mogły nadal spełniać obowiązujące wymogi, przy założeniu, że istniejące wskaźniki referencyjne stopy procentowej nie ulegają zmianie w następstwie przeprowadzonej reformy oprocentowania depozytów międzybankowych. Bank jest w trakcie szacowania wpływu zmian na sprawozdanie finansowe.

3.15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA / PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE W UE (DATA ZATWIERDZENIA PRZEZ UE)	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
MSSF 17 UMOWY UBEZPIECZENIOWE	18.05.2017	1.01.2021	Brak danych	MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” zastąpi standard MSSF 4 „Umowy Ubezpieczeniowe”, który umożliwia kontynuowanie ujmowania umów ubezpieczeniowych według zasad rachunkowości obowiązujących w krajowych standardach i co w rezultacie oznacza stosowanie wielu różnych rozwiązań. MSSF 17 wprowadza wymóg spójnego ujmowania wszystkich umów ubezpieczeniowych. Zobowiązania wynikające z umów będą ujmowane w wartościach bieżących zamiast kosztu historycznego. Zastosowanie standardu ma nastąpić w podejściu retrospektywnym pełnym (jeżeli niemożliwe do zastosowania, jednostka powinna zastosować zmodyfikowane podejście retrospektywne lub podejście według wartości godziwej). Bank nie oczekuje, że wpływ na sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.
ZMIANY MSSF 3 POŁĄCZENIA JEDNOSTEK	22.10.2018	1.01.2020	spodziewana data zatwierdzenia: 1 Q 2020	Zmiany do MSSF 3 zawężają i wyjaśniają definicję przedsięwzięcia. Umożliwiają również przeprowadzenie uproszczonej oceny czy zespół aktywów i działań stanowi grupę aktywów a nie przedsięwzięcie. Podejście prospektywne. Bank nie oczekuje, że wpływ na sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.

4. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

W celu lepszego odzwierciedlenia w sprawozdaniu finansowym Bank dokonał następujących zmian w prezentacji.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018 przed przekształceniem	wyodrębnienie pozycji "wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych"	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018 przekształcone
Koszty z tytułu odsetek	(2 014)	54	(1 960)
Ogólne koszty administracyjne	(5 133)	498	(4 635)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	-	(552)	(552)
Razem	(7 147)	-	(7 147)

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ORAZ SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

5. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz instrumentów wycenianych do wartości godziwej. W przychodach odsetkowych ujmowane są przychody odsetkowe od pochodnych instrumentów zabezpieczających. W przychodach i kosztach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego.

Przychody i koszty z tytułu odsetek ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, która dyskontuje oszacowane przyszłe przepływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego do wartości bilansowej brutto składnika aktywów lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego, za wyjątkiem:

- aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (tzw. aktywa POCl). Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego okresu życia aktywa,
- składników aktywów finansowych niebędących nabytymi lub udzielonymi składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania przesłanki utraty wartości tego aktywa.

Wylczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

W przychodach odsetkowych ujęty został również efekt rozliczenia wyceny do wartości godziwej aktywów finansowych przejętych w ramach połączeń jednostek zależnych oraz wpływ orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącego prawa konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytowej.

• PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU SPRZEDAŻY PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH POWIĄZANYCH Z KREDYTAMI I POŻYCZKAMI

Z uwagi na fakt, iż Bank oferuje produkty ubezpieczeniowe wraz z kredytami i pożyczkami i brak jest możliwości zakupu w Banku identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu czy pożyczki, opłaty uzyskiwane przez Bank z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych traktowane są jako integralna część wynagrodzenia z tytułu oferowanych instrumentów finansowych.

Otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych dla produktów bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi jest rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodzie odsetkowym. Jedynie w części odpowiadającej za wykonanie usługi pośrednictwa wynagrodzenie jest ujmowane w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia.

Podział wynagrodzenia na część prowizyjną oraz odsetkową dokonywany jest w proporcji wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.

Wycena wartości godziwej instrumentu finansowego opiera się na podejściu dochodowym, opartym na przeliczeniu przyszłych przepływów pieniężnych na ich wartość bieżącą przy zastosowaniu stopy dyskonta, składającej się ze stopy wolnej od ryzyka ustalonej w odniesieniu do średniej z ostatniego roku kalendarzowego stopy rentowności obligacji skarbowych o 5-letnich i 10-letnich okresach zapadalności, premii z tytułu ryzyka ustalonej w odniesieniu do rocznych kosztów ryzyka kredytowego oraz pozostałej ponad premię za ryzyko kredytowe, odzwierciedlającej wszystkie inne czynniki, które uczestnicy rynku uwzględniliby w danych okolicznościach w wycenie do wartości godziwej.

Natomiast wycena wartości godziwej usługi pośrednictwa ubezpieczeniowego opiera się na podejściu rynkowym polegającym na wykorzystaniu cen i innych informacji generowanych przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych są rozliczane w analogiczny sposób do rozliczania przychodów, tj. jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego lub jednorazowo.

Bank dokonuje okresowego oszacowania kwoty wynagrodzenia, które będzie w przyszłości podlegało zwrotowi w związku z wcześniejszym zakończeniem umowy ubezpieczeniowej i odpowiednio pomniejsza rozpoznawane przychody odsetkowe lub prowizyjne.

Bank dokonuje weryfikacji prawidłowości przyjętych parametrów wykorzystywanych w modelu względnej wartości godziwej oraz wysokości współczynnika rezerwy na zwroty każdorazowo po powzięciu informacji o istotnych zmianach w tym zakresie, nie rzadziej niż raz w roku.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2019	2018
kredytów i innych należności od banków	175	173
pochodnych instrumentów zabezpieczających	536	503
dłużnych papierów wartościowych:	1 656	1 353
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	306	196
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1 302	1 084
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	48	73
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	8 993	8 475
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	7 757	8 159
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	287	272
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	949	44
Razem	11 360	10 504
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	239	277
PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK		
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej	9 827	9 884
od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	8 238	8 528
od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1 589	1 356
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 533	620
Razem	11 360	10 504

Przychody odsetkowe w 2019 roku zostały pomniejszone o 178 milionów PLN (z czego kwota 31 milionów PLN dotyczy wypłaconych automatycznie przed datą bilansową zwrotów kosztów dla klienta a kwota 147 milionów PLN dotyczy rezerwy na przyszłe zwroty kosztów dla klienta) w związku z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym prawa konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytowej.

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2019	2018
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(12)	(14)
lokat	(15)	(19)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(211)	(239)
leasingu	(20)	-
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(1 556)	(1 487)
dłużnych papierów wartościowych:	(136)	(77)
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(10)	(6)
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(115)	(53)
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(11)	(18)
emisji papierów wartościowych	(41)	(40)
zobowiązań podporządkowanych	(90)	(84)
Razem	(2 081)	(1 960)

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW OD:	2019			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
kredytów i innych należności od banków	-	136	39	175
pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	536	536
dłużnych papierów wartościowych	-	1 656	-	1 656
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	7 134	1 859	-	8 993
Razem	7 134	3 651	575	11 360

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW OD:	2018			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
kredytów i innych należności od banków	-	139	34	173
pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	503	503
dłużnych papierów wartościowych	-	1 353	-	1 353
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	6 711	1 764	-	8 475
Razem	6 711	3 256	537	10 504

6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody z tytułu prowizji i opłat niepodlegających rozliczeniu metodą efektywnej stopy procentowej ujmuje się w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem Banku – będzie uprawniony w zamian za te dobra lub usługi, zgodnie z pięciostopniowym modelem ujmowania przychodów.

Do przychodów prowizyjnych zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Bank za wykonanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z powstaniem składnika aktywów finansowych, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Bank. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej.

Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia Bank ustala w momencie zawarcia umowy czy będzie spełniać zobowiązanie do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu czy też spełni je w określonym momencie.

Zasady rachunkowości dotyczące ujęcia przychodów prowizyjnych z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami i pożyczkami opisane zostały w nocie „Przychody i koszty z tytułu odsetek”.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2019	2018
Kredyty i ubezpieczenia	895	793
udzielanie kredytów i pożyczek	699	637
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	196	156
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	216	345
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	46	185
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	12	14
prowadzenie działalności maklerskiej	158	146
Karty	1 313	1 221
Rachunki bankowe i pozostałe	1 118	1 133
obsługa rachunków bankowych	820	812
operacje kasowe	64	79
obsługa masowych operacji zagranicznych	99	104
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1
zlecenia klientowskie	48	46
usługi powiernicze	6	6
inne	81	85
Razem	3 542	3 492

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2019	2018
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	(18)	(19)
Karty	(757)	(698)
Rachunki bankowe i pozostałe	(297)	(293)
prowinzje poniesione na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(72)	(78)
kontrola inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(46)	(44)
usługi rozliczeniowe	(35)	(31)
prowinzje za usługi operacyjne banków	(10)	(13)
wysyłka SMS	(33)	(27)
inne	(101)	(100)
Razem	(1 072)	(1 010)

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2019			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty i ubezpieczenia	671	224	-	895
udzielanie kredytów i pożyczek	475	224	-	699
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	196	-	-	196
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	99	117	-	216
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	39	7	-	46
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	12	-	-	12
prowadzenie działalności maklerskiej	48	110	-	158
Karty	1 286	27	-	1 313
Rachunki bankowe i pozostałe	947	171	-	1 118
obsługa rachunków bankowych	743	77	-	820
operacje kasowe	46	18	-	64
obsługa masowych operacji zagranicznych	64	35	-	99
zlecenia klientowskie	27	21	-	48
usługi powiernicze	-	6	-	6
inne	67	14	-	81
Razem	3 003	539	-	3 542

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2018			
	Segment detaiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty i ubezpieczenia¹	613	180	-	793
udzielanie kredytów i pożyczek	457	180	-	637
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	156	-	-	156
Fundusze inwestycyjne i działalność maklerska	228	117	-	345
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	176	9	-	185
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	14	-	-	14
prowadzenie działalności maklerskiej	38	108	-	146
Karty¹	1 178	43	-	1 221
Rachunki bankowe i pozostałe	941	192	-	1 133
obsługa rachunków bankowych	753	59	-	812
operacje kasowe	60	19	-	79
obsługa masowych operacji zagranicznych	61	43	-	104
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1	-	1
zlecenia klientowskie	27	19	-	46
usługi powiernicze	-	6	-	6
inne	40	45	-	85
Razem	2 960	532	-	3 492

¹ W celu zachowania porównywalności Bank dokonał zmiany danych prezentowanych za 2018 rok w pozycji „kredyty i ubezpieczenia” oraz „karty”. Zmiana ta, polegająca na przesunięciu pomiędzy segmentami, wynika z ujednoczenia zasad i bardziej precyzyjnego podziału kategorii przychodów.

7. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania, jeżeli Bank jest uprawniony do otrzymania dywidendy, istnieje prawdopodobieństwo, że Bank uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą oraz wysokość dywidendy można wycenić w wiarygodny sposób.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	2019	2018
od emitentów niepowiązanych z Bankiem z tytułu:		
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	14	12
instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1	1
od jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, w tym od:	547	311
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	280	156
CEUP eService sp. z o.o.	36	22
PKO BP BANKOWY PTE SA	13	8
PKO BP Finat sp. z o.o.	36	64
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	24	-
PKO Leasing SA	158	61
Razem	561	323

8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej. W pozycji ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty IRS, a także zyski i straty na instrumencie zabezpieczającym oraz na pozycji zabezpieczanej związane z zabezpieczanym ryzykiem (zabezpieczenie wartości godziwej).

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2019	2018
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	96	(34)
instrumenty pochodne	99	17
Instrumenty finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	87	79
kredyty i pożyczki udzielone klientom	(58)	(11)
Rachunkowość zabezpieczeń	3	(3)
Razem	186	42

9. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty CIRS.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	2019	2018
Wynik z pozycji wymiany, w tym:	475	469
nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w wyniku z pozycji wymiany	3	(1)
Razem	475	469

10. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2019	2018
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	155	129
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(12)	4
Razem	143	133

11. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	2019	2018
Dłużne papiery wartościowe	(7)	(4)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(11)	4
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4	(8)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(962)	(1 209)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(12)	(14)
mieszkaniowe	(12)	(14)
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(950)	(1 195)
mieszkaniowe	(79)	(144)
gospodarcze	(332)	(498)
konsumpcyjne	(539)	(553)
Inne aktywa finansowe	2	(1)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(41)	(72)
Razem	(1 008)	(1 286)

SKUMULOWANE ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE (STAN)	31.12.2019	31.12.2018
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4	4
Dłużne papiery wartościowe	20	30
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	5	10
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	15	20
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6 443	7 511
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	268	227
Inne aktywa finansowe	90	95
Razem	6 825	7 867

12. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	2019	2018
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	(1)	(11)
Rzeczowe aktywa trwale	(14)	(9)
Wartości niematerialne	2	(10)
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	(66)
Inne aktywa niefinansowe	(28)	(15)
Razem	(41)	(111)

SKUMULOWANE ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	1	-
Rzeczowe aktywa trwale	42	35
Wartości niematerialne	23	25
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	915	915
Inne aktywa niefinansowe	119	113
Razem	1 100	1 088

13. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski ze sprzedaży/likwidacji składników środków trwałych, wartości niematerialnych i aktywów przejętych za długi, sprzedaży udziałów w jednostkach zależnych, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien oraz przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty utworzenia rezerwy na zwroty kosztów dla klientów z tytułu dokonanych przedterminowych spłat kredytów konsumenckich i hipotecznych, straty ze sprzedaży/likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych i aktywów przejętych za długi oraz koszty przekazanych darowizn. W pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych ujmowane są również utworzenia i rozwiązania rezerw na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych i pozostałych rezerw.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	2019	2018
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	17	30
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	2	1
Przychody uboczne	26	27
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	4	7
Rozwiązanie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat	58	-
Przychody z BFG z tytułu gwarancji	-	8
Rozwiązanie rezerwy na przyszłe płatności	1	16
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	6	4
Inne	47	78
Razem	161	171

W pozycji „Inne” w 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca zwrotu kary nałożonej przez UOKiK.

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	2019	2018
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(3)	(10)
Koszty przekazanych darowizn	(23)	(53)
Koszty uboczne	(14)	(16)
Koszty z tytułu dofinansowania spółki zależnej	(274)	-
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat	(127)	(62)
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności	(1)	(6)
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(6)	(43)
Inne	(41)	(36)
Razem	(489)	(226)

W pozycji „Utworzenie rezerwy na sprawy sporne” w 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca kary nałożonej przez UOKiK.

Szczegółowy opis utworzonych rezerw na sprawy sporne zamieszczony został w notce „Sprawy sporne”.

W 2019 roku Bank rozpoznał koszt utworzenia rezerwy na zwroty kosztów dla klientów z tytułu dokonanych przedterminowych spłat kredytów konsumenckich i hipotecznych w wysokości 127 milionów PLN (patrz nota „Rezerwy” i nota „Sprawy sporne”).

14. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	Świadczenia pracownicze obejmują obok kosztów wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych (w tym z tytułu rezerw na świadczenia emerytalno – rentowe, które szczegółowo opisano w nocie „Rezerwy”) także koszty z tytułu pracowniczego programu emerytalnego stanowiącego program określonych składek oraz programu zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie akcji rozliczonych w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2 Płatności w formie akcji (szczegółowo program zmiennych wynagrodzeń został opisany w nocie „Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA”). Bank tworzy również w ciężar kosztów wynagrodzeń rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym z tytułu premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.
KOSZTY RZECZOWE	Koszty rzeczowe obejmują koszty utrzymania majątku trwałego, koszty obsługi informatycznej i telekomunikacyjnej, koszty działalności administracyjnej, koszty promocji i reklamy, ochrony mienia oraz koszty szkoleń. Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.

INFORMACJE FINANSOWE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	2019	2018
Świadczenia pracownicze	(2 788)	(2 671)
Koszty rzeczowe, w tym:	(1 137)	(1 284)
wynajmu	(80)	(265)
informatyczne	(273)	(254)
Amortyzacja	(820)	(680)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(464)	(266)
informatyczne	(106)	(105)
aktywa z tytułu prawa do użytkowania	(195)	
wartości niematerialne, w tym:	(356)	(414)
informatyczne	(348)	(403)
Razem	(4 745)	(4 635)

Spadek kosztów wynajmu oraz wzrost kosztów amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych był efektem wdrożenia MSSF 16 „Leasing” (szczegóły patrz nota „Leasing”).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	2019	2018
Wynagrodzenia, w tym:	(2 329)	(2 235)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(61)	(43)
koszty restrukturyzacji	(32)	(26)
Ubezpieczenia, w tym:	(380)	(363)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(320)	(307)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(79)	(73)
Razem	(2 788)	(2 671)

15. WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

SKŁADKI I WPŁATY NA BFG	Zgodnie z KIMSF 21 „Opłaty publiczne” - opłaty ponoszone przez Bank na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Bank wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). Składki na fundusz gwarancyjny i przymusowej restrukturyzacji nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.
OPŁATY NA RZECZ KNF	Opłaty ponoszone przez Bank na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego zgodnie z KIMSF 21 „Opłaty publiczne” ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Obie opłaty (opłata na pokrycie kosztów nadzoru bankowego oraz opłata na pokrycie kosztów nadzoru nad rynkiem kapitałowym) wnoszone są raz do roku. Opłaty na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego stanowią koszt uzyskania przychodu.
ZRYCZAŁTOWANY PODATEK DOCHODOWY	Ustawą z 23 października 2018 roku o zmianie m.in. ustaw o podatkach dochodowych wprowadzono możliwość alternatywnego do poboru podatku u źródła opodatkowania 3% podatkiem niektórych odsetek wypłacanych na rzecz nierezydentów. W związku z powyższym, 29 marca 2019 roku Bank złożył w urzędzie skarbowym zawiadomienie o wyborze 3% formy opodatkowania w odniesieniu do: • odsetek od pożyczek, które wypłacane są przez Bank na rzecz PKO Finance AB z siedzibą w Szwecji (wybór opodatkowania zgodnie z ustawą dotyczący lat 2014-2022) oraz • odsetek od euroobligacji wyemitowanych przez Bank przed 1 stycznia 2019 roku.
POZOSTAŁE PODATKI I OPŁATY	Podatek od nieruchomości, wpłaty dokonywane na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz opłaty komunalne i administracyjne.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH	2019	2018
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG), w tym:		
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	(487)	(422)
na fundusz gwarancyjny banków	(326)	(162)
Opłaty na rzecz KNF	(161)	(260)
Zryczałtowany podatek dochodowy w tym:	(37)	(25)
podatek potrącany u źródła 20%	81	(54)
zryczałtowany podatek dochodowy 3%	138	(54)
Pozostałe podatki i opłaty	(57)	-
	(49)	(51)
Razem	(492)	(552)

Z uwagi na to, że w odniesieniu do odsetek wypłacanych PKO Finance AB za lata 2017-2018 Bank dokonywał poboru 20% podatku u źródła, 12 lutego 2019 roku Bank złożył wniosek o stwierdzenie nadpłaty wraz z korektami deklaracji. Wniosek został rozpatrzony pozytywnie, co nastąpiło bez wydawania decyzji w tym przedmiocie. Organ podatkowy poinformował Bank o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o stwierdzenie nadpłaty, wnosząc o przekazanie dyspozycji co do sposobu zaliczenia kwoty nadpłaty.

Korekta 20% podatku potrąconego u źródła in plus 138 milionów PLN oraz rozpoznanie podatku 3% od odsetek naliczonych za lata 2014-2018 w wysokości 50 milionów PLN stanowią zdarzenia jednorazowe, natomiast kwota podatku 3% od odsetek naliczonych w 2019 roku wynosi 7 milionów PLN. Możliwość opodatkowania odsetek od pożyczek wypłacanych PKO Finance AB 3% podatkiem wynika z art. 21 ustawy z dnia 23 października 2018 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 2193 z późn. zm.).

Bank dokonał płatności podatku w ustawowym terminie, tj. do 31 lipca 2019 roku.

16. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu ponad 4 miliardy PLN, w przypadku banków wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także o wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP.

Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	2019	2018
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(931)	(883)
Razem	(931)	(883)

17. PODATEK DOCHODOWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych, ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w innych dochodach całkowitych.

Na podstawie umowy z 5 listopada 2018 roku PKO Bank Polski SA łącznie z dwoma spółkami zależnymi: PKO Bankiem Hipotecznym SA oraz PKO Leasing SA utworzył Podatkową Grupę Kapitałową Powszechniej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PGK PKO Banku Polskiego SA”). Umowa ta została zarejestrowana przez Naczelnika Drugiego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego w Warszawie.

Podatkowa grupa kapitałowa jest instytucją prawa podatkowego przewidzianą przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Jej utworzenie oznacza konsolidację dochodów spółek wchodzących w jej skład dla celów opodatkowania podatkiem dochodowym oraz umożliwia skorzystanie z innych zapewniających w szczególności ułatwienia operacyjne przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które dedykowane są podatkowym grupom kapitałowym.

PKO Bank Polski SA jest w PGK PKO Banku Polskiego SA spółką dominującą. PGK PKO Banku Polskiego SA została powołana na okres 3 lat podatkowych. Pierwszy rok podatkowy rozpoczął się 1 stycznia 2019 roku.

- **PODATEK BIEŻĄCY**

Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego. Pozycje te obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek naliczonych do otrzymania i zapłacenia, odpisy na oczekiwane straty kredytowe oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe.

Zobowiązanie Banku z tytułu bieżącego podatku dochodowego od osób prawnych za 2019 rok zostanie uregulowane z zachowaniem terminów ustawowych.

W myśl zasad dotyczących przedawnienia zobowiązań podatkowych, kontrola prawidłowości rozliczeń z tytułu podatku dochodowego może być przeprowadzona w okresie 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin złożenia deklaracji podatkowej.

Systemy podatkowe krajów, w których Bank ma siedzibę lub oddziały, podlegają częstym zmianom legislacyjnym, m.in. w związku z działaniami służącymi uszczelnieniu systemu podatkowego na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Ponadto, rozumienie niektórych przepisów prawa podatkowego, z uwagi na ich niejednoznaczny charakter, może skutkować w praktyce indywidualnymi, niejednolitymi interpretacjami organów podatkowych, różniącymi się od interpretacji dokonywanej przez podatników, a spory w tym zakresie mogą być rozstrzygane wyłącznie w drodze orzecznictwa krajowych lub europejskich sądów.

W związku z powyższym nie można wykluczyć, iż organy podatkowe zastosują interpretację przepisów prawa podatkowego odmienną od zaimplementowanej w praktyce przez Bank mogącą wywierać znaczący, niekorzystny wpływ na jego działalność i sytuację finansową, pomimo systematycznie podejmowanych przez niego różnorodnych, dopuszczalnych prawem działań na rzecz zminimalizowania tego ryzyka.

- **PODATEK DOCHODOWY ODROZONY**

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Bank tworzy rezerwy oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zmiana stanu rezerw oraz aktywów z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz wyceny instrumentów zabezpieczających odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerw oraz aktywów z tytułu podatku dochodowego odroczonego są ujmowane w innych dochodach całkowitych. Przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego uwzględnia się wartość aktywów i rezerw na odroczony podatek na początek i koniec okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa wykorzystana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

INFORMACJE FINANSOWE

- **OBCIĄŻENIE PODATKOWE**

	2019	2018
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(1 283)	(1 136)
Bieżące obciążenie podatkowe	(1 339)	(1 343)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	56	207
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	2	(95)
Razem	(1 281)	(1 231)

• UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ

	2019	2018
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	5 118	4 471
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(972)	(849)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(316)	(293)
odpisy aktualizujące wartość inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiącego kosztów uzyskania przychodów	-	(13)
odpisy na oczekiwane straty kredytowe od ekspozycji kredytowych i papierów wartościowych niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(31)	(76)
składka i wpłaty na BFG	(92)	(80)
podatek od instytucji finansowych	(177)	(168)
koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(85)	-
3% zryczałtowany podatek dochodowy od odsetek na rzecz nierezydentów	(11)	-
koszty z tytułu dofinansowania spółki zależnej	(52)	
różnica pomiędzy wartością podatkową a bilansową środków trwałych	48	
pozostałe różnice trwałe	(22)	(17)
przychody z tytułu dywidend	106	61
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	5	6
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(1 283)	(1 136)
Efektywna stopa podatkowa	25,1%	25,4%

• AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO NETTO

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO	31.12.2018	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	31.12.2019
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	236	(28)	-	208
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	39	(15)	-	24
Odsetki od papierów wartościowych	79	35	-	114
Wycena papierów wartościowych	99	13	(6)	106
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	-	(10)	22	12
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	288	(91)	-	197
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przeszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	78	(13)	-	65
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	819	(109)	16	726
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO				
Odsetki naliczone od zobowiązań	87	(13)	-	74
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	135	(131)	(4)	-
Rezerwa na świadczenia pracownicze	77	(3)	2	76
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	1 019	(117)	-	902
Wycena kredytów do wartości godziwej	17	101	20	138
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	683	77	-	760
Rezerwa na koszty do poniesienia	29	5	-	34
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	4	28	-	32
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	2 051	(53)	18	2 016
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 232	56	2	1 290

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2017	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (wynik niepodzielony)	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (inne dochody całkowite)	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	31.12.2018
Odsetki naliczone od należności (kredytów) ¹	217	471	-	(452)	-	236
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	106	-	-	(67)	-	39
Odsetki od papierów wartościowych	61	-	-	18	-	79
Wycena papierów wartościowych	7	33	(19)	15	63	99
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	326	-	-	(38)	-	288
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przyszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	-	-	78	-	78
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	717	504	(19)	(446)	63	819
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO						
Odsetki naliczone od zobowiązań	109	-	-	(22)	-	87
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	138	-	-	10	(13)	135
Wycena papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-
Rezerwa na świadczenia pracownicze	87	-	-	(10)	-	77
Odpisy na straty kredytowe ¹	655	629	-	(265)	-	1 019
Wycena kredytów do wartości godziwej	-	-	19	17	(19)	17
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i ESP	621	-	-	62	-	683
Rezerwa na koszty do poniesienia	29	-	-	-	-	29
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	35	-	-	(31)	-	4
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	1 674	629	19	(239)	(32)	2 051
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	957	125	38	207	(95)	1 232

18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Pozycja „Kasa, środki w Banku Centralnym” obejmuje gotówkę ujmowaną w wartości nominalnej oraz środki na rachunku bieżącym i lokaty w Banku Centralnym wyceniane według zamortyzowanego kosztu, a w przypadku braku harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również ewentualne odsetki od tych środków.

INFORMACJE FINANSOWE

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	31.12.2019	31.12.2018
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 777	17 391
Gotówka	3 825	5 471
Razem	14 602	22 862

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

	31.12.2019	31.12.2018
Oprocentowanie środków na rachunku rezerwy obowiązkowej	0,5%	0,5%

19. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”. W przypadku należności, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, należność wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Należności od banków obejmują także transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży. Transakcje te są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Różnica między ceną zakupu i odkupu (sprzedaży) stanowi przychód odsetkowy i podlega rozliczaniu w czasie według efektywnej stopy procentowej przez okres trwania umowy.

INFORMACJE FINANSOWE

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	7 957	11 217
Lokaty w bankach	2 907	6 395
Należność od PKO Banku Hipotecznego SA z tytułu sprzedaży przez Bank kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	2 279	2 300
Rachunki bieżące	472	777
Udzielone kredyty i pożyczki	2 299	1 745
Razem brutto	7 957	11 217
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(4)	(4)
Razem netto	7 953	11 213

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla należności od banków zostały szerzej opisane w nocie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
do 1 miesiąca	3 339	7 277
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	77	-
od 3 miesięcy do 1 roku	2 019	2 195
od 1 roku do 5 lat	2 518	1 741
Razem	7 953	11 213

20. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ

STRATEGIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego. Transakcje zabezpieczające zawiera się w celu ograniczenia ryzyka poniesienia strat w wyniku niekorzystnych zmian kursów walut i stóp procentowych. Zabezpieczaniu podlegają przepływy pieniężne związane z zawartymi transakcjami oraz wartość godziwa posiadanych aktywów.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje w szczególności:

- ryzyko związane z niedopasowaniem częstotliwości i terminów zmiany oprocentowania (przeszacowania) aktywów i zobowiązań oraz pozycji pozabilansowych (ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania),
- ryzyko wynikające ze zmian nachylenia i kształtu krzywej dochodowości (ryzyko krzywej dochodowości),
- ryzyko wynikające z niedoskonałego dopasowania stawek referencyjnych stosowanych w produktach bankowych do zmian stóp rynkowych lub niedoskonałych mechanizmów transmisji zmian stóp rynkowych na oprocentowanie tych produktów (ryzyko bazowe),
- ryzyko wynikające z opcji, w tym opcji wbudowanych dotyczących np. ograniczenia oprocentowania kredytów (ryzyko opcji).

Ryzyko walutowe w Banku powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach:

- podstawowej działalności biznesowej,
- działalności handlowej,
- zawieranych przez Bank umów generujących ryzyko walutowe.

Ryzykiem walutowym powstającym w działalności Banku zarządzają wyspecjalizowane jednostki na podstawie otrzymanych danych na temat otwartych pozycji walutowych w ramach własnej działalności.

W Banku funkcjonuje system wartości progowych i limitów przypisanych poszczególnym rodzajom ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego, których celem jest określenie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu ryzyka, zapewniającego niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Bank podjął decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosował standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

• ZABEZPIECZENIE PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” lub „Wynik z pozycji wymiany”.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat. Odsetki i różnice kursowe wykazywane są w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

• ZABEZPIECZENIE WARTOŚCI GODZIWEJ

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane są w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” z wyłączeniem komponentu odsetkowego. Komponent odsetkowy prezentuje się w tej samej linii, co przychody odsetkowe z tytułu pozycji zabezpieczanej, tj. w pozycji „Wynik z tytułu odsetek”. Zmianę korekty wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej ujmuje się w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych.

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIECZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ BANK

Na 31 grudnia 2019 roku Bank posiadał aktywne powiązania w ramach:

- 9 strategii zabezpieczających zmienność przepływów pieniężnych
- 3 strategii zabezpieczających zmienność wartości godziwej.

W 2019 roku Bank wprowadził dwie nowe strategie zabezpieczające stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej. W 2018 roku Bank nie wprowadził nowych strategii zabezpieczających.

W poniższych tabelach zaprezentowano podsumowanie rodzajów strategii stosowanych przez Bank.

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS float - float transakcje CIRS fixed - float	transakcje IRS fixed - float
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu w walutach obcych i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, w PLN łącznie z ich odnawianiem w przyszłości. Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską lub zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w walutach obcych lub portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN	portfel kredytów w PLN lub innych walutach indeksowanych do stopy zmiennej
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	marża na instrumencie zabezpieczającym różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego	zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej a zawiązaniem powiązania zabezpieczającego różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2020 – październik 2026	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2020 – wrzesień 2026

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ	
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS fixed - float	
POZYCJA ZABEZPIEZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu lub papieru wartościowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS	
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem ustalenia warunków pozycji zabezpieczanej a momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego	

- różnica pomiędzy wartością bieżącą zmiennej nogi transakcji IRS a wartością bieżącą nominału papieru wartościowego

INFORMACJE FINANSOWE

Instrument zabezpieczający 31.12.2019	pochodny	Wartość nominalna instrumentów pochodnych zabezpieczających	Średnia marża ważona nominalnie / średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie	Wartość bilansowa (wartość godziwa zabezpieczających instrumentów)		Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat / korekta wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej	Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego od momentu desygnacji	Numer strategii
				Aktywa	Zobowiązania			
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych								
CIRS CHF/PLN	float CHF	1 250	0,0109%	14	378	1	(379)	1; 8
	float PLN	4 525	0,0000%					
IRS PLN	PLN	40 681	1,7652%	229	8	2	56	2
IRS CHF	CHF	400	-0,4425%	8	-	-	2	3
IRS EUR	EUR	1 224	-0,1699%	15	2	1	12	3; 6
CIRS CHF/USD	float CHF	818	0,0000%	190	-	(2)	124	4
	fixed USD	875	2,4315%					
CIRS CHF/EUR	float CHF	2 567	0,0000%	86	187	1	(123)	4; 7; 9
	fixed EUR	2 301	0,0119%					
CIRS EUR/PLN	float EUR	100	0,0000%	11	-	-	11	5
	float PLN	437	-0,0277%					
CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	2 077	0,1443%	37	86	3	(54)	6; 7; 9
	float PLN	8 900	0,0000%					
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej								
IRS EUR	EUR	257	-0,1874%	1	6	(4)	(1)	10; 11; 12
IRS USD	USD	134	1,5702%	3	1	2	1	12
RAZEM				594	668	4	(351)	

Instrument zabezpieczający 31.12.2018	pochodny	Wartość nominalna instrumentów pochodnych zabezpieczających	Średnia marża ważona nominalnie / średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie	Wartość bilansowa (wartość godziwa zabezpieczających instrumentów)		Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat / korekta wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej	Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego od momentu desygnacji	Numer strategii
				Aktywa	Zobowiązania			
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych								
CIRS CHF/PLN	float CHF	1 900	0,1055%	78	428	-	(363)	1; 8
	float PLN	6 902	0,0000%					
IRS PLN	PLN	11 250	2,0400%	95	-	(1)	53	2
IRS CHF	CHF	400	-0,4425%	7	-	-	2	3
IRS EUR	EUR	524	0,2087%	2	5	-	(6)	3; 6
CIRS CHF/USD	float CHF	818	0,0000%	148	-	1	88	4
	fixed USD	875	0,0367%					
CIRS CHF/EUR	float CHF	2 001	0,0000%	240	37	-	187	4; 7; 9
	fixed EUR	1 802	0,4158%					
CIRS EUR/PLN	float EUR	125	0,0000%	7	-	-	6	5
	float PLN	545	-0,0092%					
CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	1 577	0,5272%	15	89	(2)	(81)	6; 7; 9
	float PLN	6 757	0,0000%					
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej								
IRS EUR	EUR	103	-0,3090%	-	1	1	-	10
RAZEM				592	560	(1)	(114)	

POZYCJA ZABEZPIECZANA 31.12.2019	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	STRATEGIA NR
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w CHF	1 560	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	348	1; 7
Lokaty negocjowane w PLN	5 784	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w CHF	1 643	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w USD	875	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(97)	4
Zobowiązanie finansowe w EUR	748	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Kredyty w CHF	1 431	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	220	8; 9
Produkty regularnego oszczędzania w PLN	5 378	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w CHF	400	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(2)	3
Kredyty w PLN	40 681	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(51)	2
Kredyty w EUR	624	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(43)	5; 6
Lokaty negocjowane w PLN	2 700	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w EUR	700	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	3
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Papier wartościowy w EUR	74	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	11; 12
Papier wartościowy w USD	134		(1)	12
Kredyty w EUR	183	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1	10
RAZEM			375	

POZYCJA ZABEZPIECZANA 31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	STRATEGIA NR
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w CHF	2 210	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	335	1; 7
Lokaty negocjowane w PLN	8 161	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w CHF	1 644	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w USD	875	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(174)	4
Zobowiązanie finansowe w EUR	748	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Kredyty w CHF	865	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	69	8; 9
Produkty regularnego oszczędzania w PLN	3 236	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w CHF	400	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(2)	3
Kredyty w PLN	11 250	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(51)	2
Kredyty w EUR	649	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(19)	5; 6
Lokaty negocjowane w PLN	2 807	Zobowiązania wobec klientów		
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Kredyty w EUR	103	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	10
RAZEM			158	

W 2019 roku i w 2018 roku Bank nie stosował strategii zabezpieczających, o których mowa w MSSF 7 23C, tj. w których zarówno instrument zabezpieczający, jak i pozycja zabezpieczana często się zmieniają (tj. kiedy jednostka wykorzystuje dynamiczny proces, w którym zarówno ekspozycja, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania tą ekspozycją nie pozostają takie same przez dłuższy okres).

W 2019 roku i w 2018 roku Bank nie zidentyfikował sytuacji, o których mowa w MSSF 7 23F tj. planowanych transakcji, dla których w poprzednich okresach stosowana była rachunkowość zabezpieczeń, ale której zrealizowania się już nie oczekuje.

W 2019 roku i w 2018 roku Bank nie stosował kredytowych instrumentów pochodnych do zarządzania ryzykiem kredytowym i nie wyznaczyła instrumentu finansowego (lub jego części) jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, który byłby powiązany z tym instrumentem.

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH	31.12.2019		31.12.2018	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych				
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej - IRS	590	661	592	559
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej - CIRS	252	10	106	5
	338	651	486	554
Zabezpieczenie wartości godziwej				
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej - IRS	4	7	-	1
	4	7	-	1
Razem	594	668	592	560

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	2019	2018
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto		(21)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie		395
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat:		(256)
- przychody odsetkowe		(536)
- wynik z pozycji wymiany		280
Inne dochody całkowite na koniec okresu brutto		118
Efekt podatkowy		(23)
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto		95
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto		139
Efekt podatkowy		(26)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto		113
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:		6
Wynik z pozycji wymiany		3
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej		3

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ

ZABEZPIECZENIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ	31.12.2019	31.12.2018
Wycena do wartości godziwej instrumentu pochodnego zabezpieczającego - IRS		(3)
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka		5
Papiery wartościowe		1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom		4

KALKULACJA SZACUNKÓW

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI O:	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(192)	194	(146)	148
CIRS	(39)	40	(59)	60
Razem	(231)	234	(205)	208

21. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Najczęściej wykorzystywanymi instrumentami pochodnymi w działalności Banku są: IRS, CIRS, FX Swap, opcje, commodity swap, FRA, Forward i Futures. Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Instrument pochodny jest prezentowany w pozycji „Pozostałe instrumenty pochodne” jako aktywo, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, albo zobowiązanie jeżeli jego wartość godziwa jest ujemna.

Bank zalicza zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych niezakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik z rozliczenia tych instrumentów do wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat albo do wyniku z pozycji wymiany, w zależności od rodzaju instrumentu.

SZACUNKI I OCENY

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Stosowane przez Bank techniki wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych opierają się na krzywych dochodowości konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych (stawki depozytów na rynku międzybankowym, kwotowania transakcji IRS, OIS, FRA, basis swap). Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe DVA (debit value adjustment), jak i ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Banku (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Banku oraz stopy odzysku, a także wyliczenie wysokości korekt CVA i DVA.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	31.12.2019		31.12.2018	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 525	1 624	1 179	1 832
CIRS	151	148	156	155
FX Swap	217	186	115	43
Opcje	312	336	262	268
Commodity swap	287	283	85	83
FRA	1	1	3	2
Forward	305	348	109	274
Futures	-	1	-	-
Razem	2 798	2 927	1 909	2 657

KALKULACJA SZACUNKÓW

Bank przeprowadził symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI:	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(184)	185	(141)	143
CIRS	(40)	40	(60)	61
pozostałe instrumenty	(2)	2	3	(3)
Razem	(226)	227	(198)	201

	31.12.2019	31.12.2018
wartość korekty z tytułu CVA i DVA	(9)	(1)

22. WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH DLA POCHODNYCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH ORAZ POZOSTAŁYCH INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) - instrumenty zabezpieczające i pozostałe instrumenty pochodne							
31.12.2019	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	
IRS	7 204	40 152	187 600	207 090	39 576	481 622	
Zakup	3 602	20 076	93 800	103 545	19 788	240 811	
Sprzedaż	3 602	20 076	93 800	103 545	19 788	240 811	
CIRS	1 386	447	4 248	64 627	7 554	78 262	
Zakup	694	210	2 019	32 207	3 772	38 902	
Sprzedaż	692	237	2 229	32 420	3 782	39 360	
FX Swap	21 409	8 336	13 663	5 211	-	48 619	
Zakup walut	10 700	4 161	6 846	2 639	-	24 346	
Sprzedaż walut	10 709	4 175	6 817	2 572	-	24 273	
Opcje	6 263	12 743	37 545	11 845	1	68 397	
Zakup	3 108	6 432	18 576	5 849	-	33 965	
Sprzedaż	3 155	6 311	18 969	5 996	1	34 432	
FRA	-	-	22 211	1 000	-	23 211	
Zakup	-	-	12 397	500	-	12 897	
Sprzedaż	-	-	9 814	500	-	10 314	
Forward	7 601	13 160	24 653	12 650	-	58 064	
Zakup walut	3 795	6 588	12 319	6 309	-	29 011	
Sprzedaż walut	3 806	6 572	12 334	6 341	-	29 053	
Inne, w tym Commodity swap i Futures (w tym na indeks giełdowy)	824	1 348	1 924	614	-	4 710	
Zakup	518	683	962	307	-	2 470	
Sprzedaż	306	665	962	307	-	2 240	
Razem	44 687	76 186	291 844	303 037	47 131	762 885	

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) - instrumenty zabezpieczające i pozostałe instrumenty pochodne							
31.12.2018	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	
IRS	21 512	13 904	94 288	193 130	35 480	358 314	
Zakup	10 756	6 952	47 144	96 565	17 740	179 157	
Sprzedaż	10 756	6 952	47 144	96 565	17 740	179 157	
CIRS	-	-	9 540	41 308	22 625	73 473	
Zakup	-	-	4 717	20 699	11 276	36 692	
Sprzedaż	-	-	4 823	20 609	11 349	36 781	
FX Swap	22 892	6 919	4 142	5 048	-	39 001	
Zakup walut	11 448	3 468	2 093	2 575	-	19 584	
Sprzedaż walut	11 444	3 451	2 049	2 473	-	19 417	
Opcje	3 573	7 068	27 893	8 925	122	47 581	
Zakup	1 809	3 363	12 759	4 502	61	22 494	
Sprzedaż	1 764	3 705	15 134	4 423	61	25 087	
FRA	-	-	20 853	2 700	-	23 553	
Zakup	-	-	11 120	1 200	-	12 320	
Sprzedaż	-	-	9 733	1 500	-	11 233	
Forward	4 513	10 600	20 763	12 320	8	48 204	
Zakup walut	2 251	5 292	10 325	6 142	4	24 014	
Sprzedaż walut	2 262	5 308	10 438	6 178	4	24 190	
Inne, w tym Commodity swap i Futures (w tym na indeks giełdowy)	250	457	1 229	1 177	-	3 113	
Zakup	118	229	620	590	-	1 557	
Sprzedaż	132	228	609	587	-	1 556	
Razem	52 740	38 948	178 708	264 608	58 235	593 239	

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2019 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	powyżej 3 miesiący do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS PLN fixed - float	500	4 700	25 492	9 922	67	40 681
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	700	524	-	1 224
IRS CHF fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	400	-	400
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej						
CIRS float CHF/float PLN						
float CHF	-	50	425	750	25	1 250
float PLN	-	169	1 456	2 812	88	4 525
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	875	-	875
float CHF	-	-	-	817	-	817
CIRS float EUR/float PLN						
float EUR	25	-	-	75	-	100
float PLN	108	-	-	329	-	437
CIRS float PLN/float EUR						
float PLN	-	-	-	8 900	-	8 900
fixed EUR	-	-	-	2 077	-	2 077
CIRS fixed EUR/float CHF						
fixed EUR	-	-	-	2 301	-	2 301
float CHF	-	-	-	2 567	-	2 567
Zabezpieczenie wartości godziwej						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS USDR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	134	-	134
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	209	48	257

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2018 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	powyżej 3 miesiący do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS PLN fixed - float	-	300	1 230	9 720	-	11 250
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	499	25	524
IRS CHF fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	400	-	400
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej						
CIRS float CHF/float PLN						
float CHF	-	-	650	1 225	25	1 900
float PLN	-	-	2 378	4 436	88	6 902
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	875	-	875
float CHF	-	-	-	818	-	818
CIRS float EUR/float PLN						
float EUR	-	-	25	100	-	125
float PLN	-	-	109	436	-	545
CIRS float PLN/float EUR						
float PLN	-	-	-	4 515	2 242	6 757
fixed EUR	-	-	-	1 052	525	1 577
CIRS fixed EUR/float CHF						
fixed EUR	-	-	-	1 302	500	1 802
float CHF	-	-	-	1 424	577	2 001
Zabezpieczenie wartości godziwej						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	91	12	103

23. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Klasyfikacja i wycena papierów wartościowych do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

W pozycji papiery wartościowe zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla papierów wartościowych stanowiących pozycję zabezpieczaną (nota „Rachunkowość zabezpieczeń”).

INFORMACJE FINANSOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	31.12.2019	31.12.2018
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	76 421	60 439
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1	-
Razem	76 422	60 439

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
przeznaczone do obrotu	1 175	282
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	755	1 280
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	61 130	50 562
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	13 361	8 315
Razem	76 421	60 439

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 158	298	61 130	13 361	75 947
bony pieniężne NBP	-	-	1 000	-	1 000
obligacje skarbowe PLN	982	118	49 299	7 373	57 772
obligacje skarbowe walutowe	2	-	2 085	-	2 087
obligacje komunalne PLN	15	-	5 232	4 563	9 810
obligacje korporacyjne PLN	111	180	3 514	1 083	4 888
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	-	342	343
hipoteczne listy zastawne	47	-	-	-	47
Kapitałowe papiery wartościowe	17	457	-	-	474
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	433	-	-	433
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	15	24	-	-	39
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	-	-	-	2
Razem	1 175	755	61 130	13 361	76 421

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	264	972	50 562	8 315	60 113
bony pieniężne NBP	-	-	2 900	-	2 900
obligacje skarbowe PLN	94	820	38 276	2 200	41 390
obligacje skarbowe walutowe	4	-	-	-	4
obligacje komunalne PLN	16	-	5 301	4 007	9 324
obligacje komunalne walutowe	-	37	-	-	37
obligacje korporacyjne PLN	103	115	4 033	1 764	6 015
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	52	344	397
hipoteczne listy zastawne	46	-	-	-	46
Kapitałowe papiery wartościowe	18	308	-	-	326
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	266	-	-	266
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	13	42	-	-	55
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	-	-	-	5
Razem	282	1 280	50 562	8 315	60 439

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały opisane w nocie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Dłużne papiery wartościowe	61 135	(5)	61 130	13 376	(15)	13 361
bony pieniężne NBP	1 000	-	1 000	-	-	-
obligacje skarbowe PLN	49 299	-	49 299	7 373	-	7 373
obligacje skarbowe walutowe	2 085	-	2 085	-	-	-
obligacje komunalne PLN	5 232	-	5 232	4 574	(11)	4 563
obligacje korporacyjne PLN	3 519	(5)	3 514	1 087	(4)	1 083
obligacje korporacyjne walutowe	-	-	-	342	-	342
Razem	61 135	(5)	61 130	13 376	(15)	13 361

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Dłużne papiery wartościowe	50 572	(10)	50 562	8 335	(20)	8 315
bony pieniężne NBP	2 900	-	2 900	-	-	-
obligacje skarbowe PLN	38 276	-	38 276	2 200	-	2 200
obligacje komunalne PLN	5 301	-	5 301	4 013	(6)	4 007
obligacje korporacyjne PLN	4 043	(10)	4 033	1 777	(13)	1 764
obligacje korporacyjne walutowe	52	-	52	345	(1)	344
Razem	50 572	(10)	50 562	8 335	(20)	8 315

	31.12.2019	31.12.2018
odpis nieobniżający wartości godziwej papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	16	18

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	17	457	-	-	474
do 1 miesiąca	114	-	1 002	-	1 116
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	3	-	45	9	57
od 3 miesięcy do 1 roku	344	-	2 082	379	2 805
od 1 roku do 5 lat	197	117	43 107	8 631	52 052
powyżej 5 lat	500	181	14 894	4 342	19 917
Razem	1 175	755	61 130	13 361	76 421

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	18	308	-	-	326
do 1 miesiąca	4	-	4 344	-	4 348
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	453	136	589
od 3 miesięcy do 1 roku	30	273	2 682	670	3 655
od 1 roku do 5 lat	167	584	20 991	4 058	25 800
powyżej 5 lat	63	115	22 092	3 451	25 721
Razem	282	1 280	50 562	8 315	60 439

24. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Do pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zalicza się należności z tytułu kredytów i pożyczek, a także należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży, dla których kontrahentem transakcji nie są banki.

Klasyfikacja i wycena kredytów i pożyczek udzielonych klientom do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu stanowi przychód odsetkowy i podlega rozliczeniu w czasie według efektywnej stopy procentowej przez okres trwania umowy.

W pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla kredytów stanowiących pozycję zabezpieczoną (nota „Rachunkowość zabezpieczeń”).

Bank ujmuje wpływ ryzyka prawnego dotyczącego potencjalnych spraw spornych dla portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiernych oraz istniejących spraw spornych dotyczących ekspozycji kredytowych ujętych na datę bilansową w sprawozdaniu z sytuacji finansowej korygując wartość bilansową brutto kredytów mieszkaniowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

INFORMACJE FINANSOWE

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	31.12.2019	31.12.2018
	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	202 091	191 574
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4	1
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	202 095	191 575

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	184 182	181 972
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	9 623	8 496
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	1 106
Razem	202 091	191 574

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		Razem	
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty	8 286	9 623	189 544	(6 443)	183 101	201 010
mieszkaniowe	15	9 623	84 843	(1 872)	82 971	92 609
gospodarcze	148	-	82 548	(3 410)	79 138	79 286
konsumpcyjne	8 123	-	22 153	(1 161)	20 992	29 115
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	1 081	-	1 081	1 081
Razem	8 286	9 623	190 625	(6 443)	184 182	202 091

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		Razem	
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty	1 106	8 496	189 432	(7 511)	181 921	191 523
mieszkaniowe	27	8 496	85 211	(1 940)	83 271	91 794
gospodarcze	148	-	77 399	(3 897)	73 502	73 650
konsumpcyjne	931	-	26 822	(1 674)	25 148	26 079
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	51	-	51	51
Razem	1 106	8 496	189 483	(7 511)	181 972	191 574

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		Razem	
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty	8 286	9 623	189 544	(6 443)	183 101	201 010
bankowości hipotecznej	15	9 623	78 632	(1 712)	76 920	86 558
mieszkaniowe	15	9 623	78 632	(1 712)	76 920	86 558
korporacyjne	94	-	68 986	(1 588)	67 398	67 492
mieszkaniowe	-	-	309	(26)	283	283
gospodarcze	94	-	68 677	(1 562)	67 115	67 209
bankowości detalicznej i prywatnej	8 123	-	22 153	(1 161)	20 992	29 115
konsumpcyjne	8 123	-	22 153	(1 161)	20 992	29 115
firm i przedsiębiorstw	54	-	19 773	(1 982)	17 791	17 845
mieszkaniowe	-	-	5 902	(134)	5 768	5 768
gospodarcze	54	-	13 871	(1 848)	12 023	12 077
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	1 081	-	1 081	1 081
Razem	8 286	9 623	190 625	(6 443)	184 182	202 091

W pozycji wartość brutto kredytów mieszkaniowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujęta została korekta pomniejszająca wartość bilansową kredytów z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiernalnych w wysokości 422 milionów PLN (patrz szczegóły nota „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”).

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		Razem	
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość brutto	Odписы na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty	1 106	8 496	189 432	(7 511)	181 921	191 523
bankowości hipotecznej	27	8 496	78 911	(1 757)	77 154	85 677
mieszkańciew	27	8 496	78 911	(1 757)	77 154	85 677
korporacyjne	121	-	64 066	(1 870)	62 196	62 317
mieszkańciew	-	-	319	(54)	265	265
gospodarczew	121	-	63 747	(1 816)	61 931	62 052
bankowości detalicznej i prywatnej	931	-	26 822	(1 674)	25 148	26 079
konsumpcyjnew	931	-	26 822	(1 674)	25 148	26 079
firm i przedsiębiorstw	27	-	19 633	(2 210)	17 423	17 450
mieszkańciew	-	-	5 981	(129)	5 852	5 852
gospodarczew	27	-	13 652	(2 081)	11 571	11 598
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	51	-	51	51
Razem	1 106	8 496	189 483	(7 511)	181 972	191 574

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu i do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane w notcie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

	31.12.2019	31.12.2018
odpis nieobniżający wartości godziwej kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	29	22

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
	do 1 miesiącaw	1 954	26	8 647
od 1 miesiącaw do 3 miesięcaw	678	47	5 490	6 215
od 3 miesięcaw do 1 roku	2 829	227	25 969	29 025
od 1 roku do 5 lat	2 467	1 402	69 961	73 830
powyżej 5 lat	358	7 921	74 115	82 394
Razem	8 286	9 623	184 182	202 091

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
	do 1 miesiącaw	225	23	8 650
od 1 miesiącaw do 3 miesięcaw	34	48	6 725	6 807
od 3 miesięcaw do 1 roku	137	224	22 298	22 659
od 1 roku do 5 lat	498	1 313	68 533	70 344
powyżej 5 lat	212	6 888	75 766	82 866
Razem	1 106	8 496	181 972	191 574

- **PRZEKLASYFIKOWANIE KREDYTÓW Z KATEGORII WYCENIANYCH W ZAMORTYZOWANYM KOSZCIE DO KATEGORII WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT**

W 3 kwartale 2019 roku Bank przeklasyfikował część portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości bilansowej netto 8 204 milionów PLN z kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Reklasyfikacja dotyczyła produktów: pożyczki gotówkowej, kart kredytowych i kredytów odnawialnych, które w zapisach umownych zawierały mnożnik w formule oprocentowania. Wpływ reklasyfikacji na wynik netto na dzień przeklasyfikowania wyniósł 0.

Przyczyną reklasyfikacji było brak spełnienia przez te umowy, zgodnie z MSSF 9, kryterium klasyfikacyjnego do kategorii innej niż wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, związanego z występowaniem w umowach tych produktów zapisów zawierających mnożnik w formule oprocentowania.

25. AKTYWA FINANSOWE WEDŁUG FAZ UTRATY WARTOŚCI ORAZ ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe są ujmowane w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości rezerw odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego w wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości – ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej – ujmowany w innych dochodach całkowitych;
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: nie rozpoznaje się odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

SZACUNKI I OCENY

W obszarze utraty wartości Bank opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, obejmujących:

- dłużne instrumenty finansowe obejmujące zaangażowania o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,
- inne aktywa finansowe,
- zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Dla inwestycji kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Utrata wartości jest mierzona jako 12 miesięczne albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe dla danego aktywa finansowego.

Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego, czy od momentu początkowego ujęcia aktywa nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego. Ze względu na to kryterium aktywa finansowe alokowane są do 3 faz (ang. stage):

FAZA 1 – ekspozycje, dla których ryzyko kredytowe nie jest istotnie wyższe niż na moment początkowego ujęcia i nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanek utraty wartości,

FAZA 2 – ekspozycje których ryzyko kredytowe jest istotnie wyższe od poziomu ryzyka kredytowego na moment początkowego ujęcia ekspozycji, ale nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanki utraty wartości,

FAZA 3 – aktywa w odniesieniu do których rozpoznaje się przesłankę utraty wartości (w tym aktywa udzielone lub zakupione z rozpoznaną przesłanką utraty wartości).

- **ISTOTNY WZROST RYZYKA KREDYTOWEGO**

Istotny wzrost ryzyka kredytowego określa się z uwzględnieniem poziomu prawdopodobieństwa niewypłacalności oraz jego zmian w stosunku do poziomu z momentu początkowego ujęcia kredytu.

W celu oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla ekspozycji hipotecznych oraz pozostałych ekspozycji detalicznych Bank stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w określonym miesiącu. Prawdopodobieństwo to uzależnione zostało od czasu, który upłynął od momentu uruchomienia ekspozycji. Dzięki temu możliwe jest odwzorowanie charakterystycznego dla ekspozycji wobec osób fizycznych zróżnicowania jakości kredytowej w czasie życia ekspozycji. Krzywe marginalnego PD wyznaczone zostały na podstawie danych historycznych na poziomie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. rodzaju produktu, roku udzielenia, waluty kredytu oraz jakości kredytowej na moment udzielenia. Indywidualne przypisanie marginalnego PD do poszczególnych ekspozycji uzyskiwane jest poprzez skalowanie krzywej wyznaczonej na poziomie portfela do indywidualnej oceny ekspozycji/klienta uzyskiwanej z modeli aplikacyjnych (wykorzystujących dane z wniosków kredytowych) oraz behawioralnych. Bank identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla danej ekspozycji w oparciu o porównanie indywidualnych krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności ekspozycji. Porównanie opiera się na wartościach średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie życia kredytu w analizowanym okresie korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne. Rezultat tego porównania, określanymi mianem statystyki α , odnoszony jest do wartości progowej, powyżej której wzrost ryzyka kredytowego uznaje się za istotny. Wartość progowa ustalana jest w oparciu o historyczne powiązania pomiędzy wartościami statystyki α , a wystąpieniem stanu niewykonania zobowiązania (default).

W procesie tym minimalizuje się prawdopodobieństwo:

- zaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie nie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu I)
- niezaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu II).

Według danych obowiązujących na koniec 2019 roku przesłanką istotnego pogorszenia jakości kredytowej jest co najmniej 2,6-krotny wzrost parametru PD w porównaniu do wartości na moment rozpoznania w księgach Banku w przypadku ekspozycji hipotecznych oraz co najmniej 2,5-krotny wzrost w przypadku pozostałych ekspozycji detalicznych (bez zmian wobec końca 2018 roku).

W odniesieniu do ekspozycji kredytowych, w przypadku których aktualne ryzyko niewypłacalności nie przekracza poziomu uwzględnionego w cenie udzielonego finansowania, wyniki porównania krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową nie stanowią o rozpoznaniu znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego.

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego dla klientów instytucjonalnych Bank stosuje model oparty na łańcuchach Markowa. Na podstawie danych historycznych konstruowane są macierze prawdopodobieństw migracji klientów pomiędzy poszczególnymi klasami ryzyka określonymi na podstawie modeli ratingowych oraz scoringowych Banku. Migracje te wyznaczone są w obrębie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. metodyki oceny klienta oraz segmentu klienta. W dacie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej ustala się indywidualną dla każdej klasy ryzyka oraz portfela najwyższą akceptowalną wartość prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, której przekroczenie identyfikowane jest jako istotny wzrost ryzyka kredytowego. Wartość ta wyznaczana jest na podstawie średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania dla gorszych klas ryzyka niż klasa ryzyka z daty początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej, ważonego prawdopodobieństwem przejścia do tych klas ryzyka w danym horyzoncie czasowym.

Według danych obowiązujących na koniec 2019 roku i 2018 roku minimalne wartości pogorszenia klasy ryzyka będącego przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego w relacji do aktualnej klasy ryzyka prezentowały się następująco:

Klasa ryzyka	Zakres PD	minimalny zakres pogorszenia klasy ryzyka będący przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego ¹
A-B	0,0-0,90%	3 klasy
C	0,90-1,78%	3 klasy
D	1,78-3,55%	2 klasy
E	3,55-7,07%	1 klasa
F	7,07-14,07%	1 klasa
G	14,07-99,99%	nie dotyczy ²

¹ wartości uśrednione (zakresy ustalane osobno na homogenicznych grupach klientów)

² pogorszenie klasy ryzyka jest bezpośrednią przesłanką utraty wartości

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. forbearance),
- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- istotne podwyższenie wskaźnika LTV,
- ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,
- kwarantanna w Fazie 2 ekspozycji, dla których w ciągu minionych 3 miesięcy ustała przesłanka utraty wartości,
- złożenie wniosku o upadłość konsumencką przez któregokolwiek z współkredytobiorców,
- transfer ekspozycji kredytowej do zarządzania przez jednostki restrukturyzacyjno-windykacyjne Banku.
- **KREDYTY Z UTRATĄ WARTOŚCI I DEFINICJA NIWYKONANIA ZOBOWIĄZANIA**

Przesłanką utraty wartości ekspozycji kredytowej jest w szczególności:

- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej lub klasy ryzyka wskazującej na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia (rating H),
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- wnioskowanie o ogłoszenie upadłości dłużnika, postawienie go w stan likwidacji lub wszczęcie wobec niego postępowania egzekucyjnego,
- ogłoszenie upadłości konsumenckiej przez któregokolwiek z współkredytobiorców.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych nr 575/2013 (rozporządzenie CRR) Bank definiuje stan niewykonania zobowiązania (ang. default) jeżeli ocenia, że dłużnik nie jest w stanie spłacić zobowiązania kredytowego bez sięgania do realizacji zabezpieczeń lub materialne przeterminowanie ekspozycji przekracza 90 dni. Przesłanki stanu niewykonania zobowiązania są tożsame z przesłankami utraty wartości ekspozycji.

- **OBLICZANIE OCZEKIWANEJ STRATY KREDYTOWEJ**

Model kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej oparty jest na zastosowaniu szczegółowej segmentacji portfela kredytowego uwzględniającej następujące charakterystyki na poziomie produktu oraz klienta:

- rodzaj produktu kredytowego,
- waluta produktu,
- rok udzielenia,
- ocena ryzyka niewypłacalności klienta,
- segment biznesowy klienta,
- metoda oceny ryzyka klienta.

W celu obliczenia oczekiwanej straty kredytowej Bank stosuje metodę zindywidualizowaną oraz metodę portfelową.

Metoda zindywidualizowana jest stosowana w przypadku identyfikacji przesłanki utraty wartości ekspozycji znaczących indywidualnie. Oczekowaną stratę kredytową z ekspozycji ustala się jako różnicę pomiędzy jej wartością bilansową brutto (w przypadku pozabilansowej ekspozycji kredytowej - wartością jej równoważnika bilansowego), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, ustalonych z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy i zarządzania ekspozycją kredytową ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji.

Metoda portfelowa jest stosowana dla ekspozycji, które nie są indywidualnie znaczące oraz w przypadku braku identyfikacji przesłanki utraty wartości.

W metodzie portfelowej strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), przy czym każdy z powyższych parametrów ma postać wektora o wymiarze liczby miesięcy pokrywających horyzont szacowania straty kredytowej.

W odniesieniu do ekspozycji detalicznych bez harmonogramu spłat Bank wyznacza ten horyzont w oparciu o dane behawioralne na podstawie historycznych obserwacji. Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Bank koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

W obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych uwzględnia się szacunki dotyczące przyszłych warunków makroekonomicznych. W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów ryzyka. Metodyka kalkulacji parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej wykorzystuje się trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie własnych prognoz - bazowy z prawdopodobieństwem 80% oraz dwa scenariusze alternatywne, każdy z prawdopodobieństwem 10%. Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje wskaźnik dynamiki PKB, stopę bezrobocia, stopę WIBOR 3M, stopę LIBOR CHF 3M, kurs CHF/PLN, indeks cen nieruchomości oraz stopę referencyjną NBP. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Bank zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego. Scenariusz bazowy opiera się na bazowych prognozach makroekonomicznych. Prognozy są przygotowywane na podstawie modeli ilościowych przy uwzględnieniu korekt z tytułu występowania zdarzeń jednorazowych.

Scenariusze skrajne dotyczą przypadków tzw. szoku wewnętrznego, w związku z czym tzw. zmienne zewnętrzne (stopy procentowe za granicą) nie ulegają zmianie względem scenariusza bazowego. Scenariusze skrajne opracowywane są na podstawie analizy statystycznej i ekonometrycznej, tj. nie odzwierciedlają podlegających opisowi zdarzeń, ale prognozowaną ścieżkę. Identyfikowane są dwa scenariusze: optymistyczny i pesymistyczny. Udział scenariuszy dla ścieżki PKB, który mieści się między scenariuszem optymistycznym i pesymistycznym określony jest jako prawdopodobieństwo scenariusza bazowego. Przyjmując takie założenie prognozowana jest dynamika PKB przy założeniu zmiennego w czasie potencjalnego tempa wzrostu polskiej gospodarki obliczanego przy wykorzystaniu danych kwartalnych dostarczanych przez Główny Urząd Statystyczny. Po wyznaczeniu skrajnych ścieżek dynamiki PKB estymowane są wartości innych zmiennych makroekonomicznych wykorzystywanych w scenariuszach (stopa bezrobocia, indeks cen nieruchomości).

Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie wyznaczonej ilościowo zależności od różnicy między dynamiką PKB, a potencjalnym tempem wzrostu gospodarczego. Wynik podlega korekcie ze względu na zachodzące w polskiej gospodarce istotne zmiany strukturalne, których nie obejmuje model ilościowy, w szczególności:

- starzenia się polskiego społeczeństwa (i pojawienia się niezaspokojonego popytu na pracę, co ograniczać będzie skalę wzrostu stopy bezrobocia w sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego)
- osiągnięcia przez polski rynek pracy stanu bliskiego pełnemu zatrudnieniu (ze względu na ograniczenia podażowe przestrzeń do dalszego spadku stopy bezrobocia jest coraz mniejsza),
- napływu migrantów (tylko częściowo uwzględnionego w oficjalnych statystykach).

Poziom indeksu cen nieruchomości wyznaczany jest na podstawie zmian PKB przy uwzględnieniu uwarunkowań podażowych i popytowych na rynku w oparciu o dane i trendy prezentowane przez NBP w ramach publikacji „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce” oraz własne analizy Banku. Prognozy dla stawek depozytowych WIBOR i LIBOR opracowywane są głównie w oparciu o założenia dotyczące kształtowania się stóp procentowych banków centralnych. Kurs CHF/PLN jest kursem krzyżowym kursów EUR/PLN i EUR/CHF. Jego prognozy są kombinacją prognoz tych dwóch kursów. Prognozy EUR/PLN i EUR/CHF są przygotowywane w oparciu o analizę makroekonomiczną (bieżącą i historyczną) bazującą na metodach ekonometrycznych, a także w oparciu o analizę techniczną rynków finansowych.

Zarówno proces oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej realizowany jest w trybie miesięcznym na poziomie indywidualnej ekspozycji. Wykorzystuje się w nim dedykowane środowisko obliczeniowe umożliwiające dystrybucję wyników do jednostek wewnętrznych Banku.

Bank wyodrębnił portfel aktywów finansowych o niskim ryzyku kredytowym, klasyfikując do niego instrumenty finansowe, dla których średnia długoterminowa stopa niewypłacalności nie przekracza prawdopodobieństwa niewypłacalności ustalonego przez agencję ratingową dla najgorszej klasy ratingu inwestycyjnego. Do portfela tego zalicza w szczególności ekspozycje wobec banków, rządów, jednostek samorządu terytorialnego oraz wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA FINANSOWE W PODZIALE NA FAZY UTRATY WARTOŚCI

SKUMULOWANA INFORMACJA O AKTYWACH FINANSOWYCH WEDŁUG FAZY UTRATY WARTOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019			31.12.2018		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite						
papiery wartościowe	61 135	(5)	61 130	50 572	(10)	50 562
faza 1	60 613	-	60 613	49 713	-	49 713
faza 2	59	-	59	388	-	388
faza 3	463	(5)	458	471	(10)	461
kredyty i pożyczki udzielone klientom	9 623	-	9 623	8 496	-	8 496
faza 1	9 438	-	9 438	8 330	-	8 330
faza 2	177	-	177	163	-	163
faza 3	8	-	8	3	-	3
Razem	70 758	(5)	70 753	59 068	(10)	59 058
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:						
należności od banków	7 957	(4)	7 953	11 217	(4)	11 213
faza 1	7 957	(4)	7 953	11 217	(4)	11 213
papiery wartościowe	13 376	(15)	13 361	8 335	(20)	8 315
faza 1	13 356	(15)	13 341	8 276	(12)	8 264
faza 2	20	-	20	59	(8)	51
kredyty i pożyczki udzielone klientom	190 625	(6 443)	184 182	189 483	(7 511)	181 972
faza 1	170 533	(557)	169 976	166 412	(521)	165 891
faza 2	11 409	(1 011)	10 398	12 476	(1 124)	11 352
faza 3	8 683	(4 875)	3 808	10 595	(5 866)	4 729
inne aktywa finansowe	1 781	(90)	1 691	2 244	(95)	2 149
faza 1	1 691	-	1 691	2 149	-	2 149
faza 3	90	(90)	-	95	(95)	-
Razem	213 739	(6 552)	207 187	211 279	(7 630)	203 649
Aktywa finansowe według faz utraty wartości						
faza 1	263 588	(576)	263 012	246 097	(537)	245 560
faza 2	11 665	(1 011)	10 654	13 086	(1 132)	11 954
faza 3	9 244	(4 970)	4 274	11 164	(5 971)	5 193
Razem	284 497	(6 557)	277 940	270 347	(7 640)	262 707

WEDŁUG MODELU WYCENY (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	Wartość brutto (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto (faza 3)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite						
papiery wartościowe	60 613	-	59	-	463	(5)
bony pieniężne NBP	1 000	-	-	-	-	-
obligacje skarbowe	51 384	-	-	-	-	-
pozostałe	8 229	-	59	-	463	(5)
kredyty i pożyczki udzielone klientom	9 438	-	177	-	8	-
kredyty	9 438	-	177	-	8	-
mieszkaniaowe	9 438	-	177	-	8	-
Razem	70 051	-	236	-	471	(5)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	463	(5)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
należności od banków	7 957	(4)	-	-	-	-
papiery wartościowe	13 356	(15)	20	-	-	-
obligacje skarbowe	7 373	-	-	-	-	-
pozostałe	5 983	(15)	20	-	-	-
kredyty i pożyczki udzielone klientom	170 533	(557)	11 409	(1 011)	8 683	(4 875)
kredyty	169 452	(557)	11 409	(1 011)	8 683	(4 875)
mieszkaniaowe	77 510	(41)	5 281	(479)	2 052	(1 352)
gospodarcze	72 691	(369)	4 415	(306)	5 442	(2 735)
konsumpcyjne	19 251	(147)	1 713	(226)	1 189	(788)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	1 081	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	1 691	-	-	-	90	(90)
Razem	193 537	(576)	11 429	(1 011)	8 773	(4 965)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	288	(55)
Razem	263 588	(576)	11 665	(1 011)	9 244	(4 970)

WEDŁUG MODELU WYCENY (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	Wartość brutto (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto (faza 3)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	
						w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utrata wartości	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite							
papiery wartościowe	49 713	-	388	-	471	471	(10)
bony pieniężne NBP	2 900	-	-	-	-	-	-
obligacje skarbowe	38 276	-	-	-	-	-	-
pozostałe	8 537	-	388	-	471	471	(10)
kredyty	8 330	-	163	-	3	3	-
mieszkaniowe	8 330	-	163	-	3	3	-
Razem	58 043	-	551	-	474	474	(10)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	471	471	(10)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu							
należności od banków	11 217	(4)	-	-	-	-	-
papiery wartościowe	8 276	(12)	59	(8)	-	-	-
obligacje skarbowe	2 200	-	-	-	-	-	-
pozostałe	6 076	(12)	59	(8)	-	-	-
kredyty i pożyczki udzielone klientom	166 412	(521)	12 476	(1 124)	10 595	10 169	(5 866)
kredyty	166 361	(521)	12 476	(1 124)	10 595	10 169	(5 866)
mieszkaniowe	77 459	(42)	5 529	(502)	2 223	2 164	(1 396)
gospodarcze	65 666	(332)	5 166	(314)	6 567	6 203	(3 251)
konsumpcyjne	23 236	(147)	1 781	(308)	1 805	1 802	(1 219)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	51	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	2 149	-	-	-	95	95	(95)
Razem	188 054	(537)	12 535	(1 132)	10 690	10 264	(5 961)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	566	566	(124)
Razem	246 097	(537)	13 086	(1 132)	11 164	10 738	(5 971)

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
Udział ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości ¹	4,2%	5,0%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ²	74,3%	74,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	2,6%	3,3%

¹ Wskaźnik udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony dla kredytów i papierów wartościowych (z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych) wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite jako stosunek wartości brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto razem kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Bez uwzględnienia reklasyfikacji części portfela kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do portfela wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat o kwotę brutto 8 953 milionów PLN (w tym z utratą wartości o 822 miliony PLN) wskaźnik byłby wyższy od prezentowanego o 0,2 p. p.

² Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony jako stosunek odpisów na oczekiwane straty kredytowe ogółem dla kredytów i papierów wartościowych (z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych) wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do wartości brutto ekspozycji z tego portfela z rozpoznaną utratą wartości. Bez uwzględnienia reklasyfikacji części portfela kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do portfela wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (kwota odpisów 757 milionów PLN i kwota brutto kredytów z utratą wartości 822 miliony PLN) wskaźnik byłby wyższy od prezentowanego o 1,5 p. p.

Całkowite spisania oraz sprzedaż należności kredytowych w 2019 roku wpłynęły na zmniejszenie wskaźnika udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości o 0,6 p. p. (w 2018 roku - zmniejszenie wskaźnika udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości o 0,5 p. p.).

- ZMIANY WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO AKTYWÓW FINANSOWYCH**

Dla ekspozycji, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2019 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 31 grudnia 2019 roku (odpowiednio 1 stycznia 2018 roku i 31 grudnia 2018 roku).

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	49 713	388	471	50 572
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	295	(295)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(10)	10	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	-	(26)	26	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	215 341	22	-	215 363
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	315	-	-	315
Zmniejszenia w związku ze spłatami/wykupem	(207 587)	(22)	(11)	(207 620)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(196)	(17)	-	(213)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	3	3
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	2 742	(1)	(26)	2 715
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	60 613	59	463	61 135

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	45 144	-	473	45 617
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(384)	384	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	267 605	2	-	267 607
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	426	-	-	426
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(265 519)	-	-	(265 519)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	101	2	-	103
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	2 340	-	(2)	2 338
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	49 713	388	471	50 572

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	8 276	59	-	8 335
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	48	(48)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(18)	18	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	12 345	8	-	12 353
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	25	-	-	25
Zmniejszenia w związku ze spłatami/wykupem	(7 928)	(8)	-	(7 936)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	1	-	-	1
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych	(116)	(8)	-	(124)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	723	(1)	-	722
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	13 356	20	-	13 376

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	6 001	-	-	6 001
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(21)	21	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 835	38	-	2 873
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	33	-	-	33
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(765)	-	-	(765)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	3	-	-	3
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	190	-	-	190
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	8 276	59	-	8 335

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	11 217	-	-	11 217
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 112	-	-	2 112
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	798	-	-	798
Zmniejszenia w związku ze spłatami/wykupem	(6 167)	-	-	(6 167)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(3)	-	-	(3)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	7 957	-	-	7 957

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	8 769	-	-	8 769
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	7 339	-	-	7 339
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	831	-	-	831
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(5 727)	-	-	(5 727)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	5	-	-	5
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	11 217	-	-	11 217

Kredyty mieszkaniowe - wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	8 330	163	3	8 496
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	66	(66)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(106)	106	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(2)	(6)	8	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 990	1	-	2 991
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	2 425	6	-	2 431
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(3 161)	(28)	-	(3 189)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	15	-	-	15
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(2 745)	(1)	-	(2 746)
Inne zmiany	1 626	2	(3)	1 625
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	9 438	177	8	9 623

Kredyty mieszkaniowe - wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	8 151	84	-	8 235
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	28	(28)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(119)	119	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(4)	(2)	6	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 708	1	-	2 709
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	1 415	3	-	1 418
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(2 655)	(17)	-	(2 672)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	12	-	-	12
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(2 524)	-	-	(2 524)
Zmiana w związku z spisaniem	(3)	-	-	(3)
Inne zmiany	1 321	3	(3)	1 321
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	8 330	163	3	8 496

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	77 459	5 529	2 223	85 211
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 676	(1 669)	(7)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 950)	2 044	(94)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(83)	(234)	317	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	720	20	3	743
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	7 015	200	113	7 328
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(7 544)	(641)	(205)	(8 390)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	63	(1)	(3)	59
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(210)	(17)	(121)	(348)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(12)	(189)	(201)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	364	62	15	441
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	77 510	5 281	2 052	84 843

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	76 134	4 760	3 569	84 463
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 222	(1 205)	(17)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(2 143)	2 431	(288)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(102)	(253)	355	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	566	15	43	624
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	8 081	62	121	8 264
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(7 656)	(360)	(268)	(8 284)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	18	(2)	(4)	12
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(237)	(20)	(334)	(591)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(4)	(1 053)	(1 057)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	1 576	105	99	1 780
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	77 459	5 529	2 223	85 211

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	65 666	5 166	6 567	77 399
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	968	(954)	(14)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 490)	1 597	(107)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(256)	(302)	558	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	11 532	239	481	12 252
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	13 386	440	292	14 118
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(16 966)	(1 757)	(1 228)	(19 951)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	10	2	(2)	10
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(135)	(9)	(401)	(545)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(7)	(700)	(707)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(24)	-	(4)	(28)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	72 691	4 415	5 442	82 548

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	58 199	5 660	7 864	71 723
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 263	(1 218)	(45)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(2 052)	2 193	(141)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(263)	(300)	563	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	9 645	399	645	10 689
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	13 422	242	817	14 481
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(14 786)	(1 809)	(1 132)	(17 727)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	53	(7)	7	53
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(140)	(58)	(337)	(535)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(2)	(1 732)	(1 734)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	325	66	58	449
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	65 666	5 166	6 567	77 399

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	23 236	1 781	1 805	26 822
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	233	(225)	(8)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(877)	901	(24)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(268)	(167)	435	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	11 446	456	102	12 004
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	1 551	95	113	1 759
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(8 884)	(382)	(167)	(9 433)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	(6)	(2)	(7)	(15)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(47)	(65)	(122)	(234)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(10)	(369)	(379)
Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(7 296)	(835)	(822)	(8 953)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	163	166	253	582
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	19 251	1 713	1 189	22 153

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	21 337	1 605	2 372	25 314
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	475	(450)	(25)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(917)	988	(71)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(328)	(219)	547	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	10 560	297	116	10 973
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	1 556	158	131	1 845
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(9 328)	(413)	(202)	(9 943)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	(6)	(2)	(1)	(9)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(45)	(19)	(199)	(263)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(3)	(818)	(821)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(68)	(161)	(45)	(274)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	23 236	1 781	1 805	26 822

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	51	-	-	51
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	1 085	-	-	1 085
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(51)	-	-	(51)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(4)	-	-	(4)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	1 081	-	-	1 081

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	902	-	-	902
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	51	-	-	51
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(902)	-	-	(902)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	51	-	-	51

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	2 149	-	95	2 244
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(2 149)	-	-	(2 149)
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	1 691	-	-	1 691
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	-	-	(5)	(5)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	(3)	(3)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	-	-	3	3
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	1 691	-	90	1 781

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	1 748	-	99	1 847
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 149	-	1	2 150
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(1 748)	-	-	(1 748)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	(5)	(5)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	2 149	-	95	2 244

• **ZMIANA WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE**

Dla ekspozycji, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2019 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 31 grudnia 2019 roku (odpowiednio 1 stycznia 2018 roku i 31 grudnia 2018 roku).

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	-	-	10	10
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	2	15	(6)	11
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	3	3
Inne korekty	(2)	(15)	(2)	(19)
Wartość na 31.12.2019	-	-	5	5

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	-	-	15	15
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	-	-	5	5
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	-	(9)	(9)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(3)	(3)
Inne korekty	-	-	2	2
Wartość na 31.12.2018	-	-	10	10

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	12	8	-	20
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	8	(8)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	3	-	-	3
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(7)	-	-	(7)
Inne korekty	(1)	-	-	(1)
Wartość na 31.12.2019	15	-	-	15

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	11	-	-	11
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	2	4	-	6
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(1)	3	-	2
Inne korekty	-	1	-	1
Wartość na 31.12.2018	12	8	-	20

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	4	-	-	4
Wartość na 31.12.2019	4	-	-	4

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	2	-	-	2
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	2	-	-	2
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(2)	-	-	(2)
Inne korekty	2	-	-	2
Wartość na 31.12.2018	4	-	-	4

Kredyty mieszkaniowe - wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	-	-	-	-
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	12	-	-	12
Inne korekty	(12)	-	-	(12)
Wartość na 31.12.2019	-	-	-	-

Kredyty mieszkaniowe - wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	-	-	-	-
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(1)	13	2	14
Inne korekty	1	(13)	(2)	(14)
Wartość na 31.12.2018	-	-	-	-

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	42	502	1 396	1 940
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	3	(3)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(161)	169	(8)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(33)	(87)	120	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	1	-	1	2
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	137	(98)	39	78
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(2)	-	-	(2)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	1	-	1
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(12)	(189)	(201)
Inne korekty	54	7	(7)	54
Wartość na 31.12.2019	41	479	1 352	1 872

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	46	415	2 499	2 960
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	7	(7)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(68)	126	(58)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(39)	(97)	136	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	1	1	27	29
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	103	79	(62)	120
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	(13)	-	(13)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	1	1	6	8
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(4)	(1 053)	(1 057)
Inne korekty	(9)	1	(99)	(107)
Wartość na 31.12.2018	42	502	1 396	1 940

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	332	314	3 251	3 897
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	12	(12)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(101)	106	(5)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(72)	(62)	134	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	104	11	64	179
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	62	(57)	154	159
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(19)	-	(10)	(29)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	3	4	16	23
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(7)	(700)	(707)
Inne korekty	48	9	(169)	(112)
Wartość na 31.12.2019	369	306	2 735	3 410

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	282	363	4 408	5 053
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	305	(112)	(193)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(18)	63	(45)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(5)	(24)	29	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	143	28	134	305
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(389)	(1)	537	147
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(8)	(4)	-	(12)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	23	3	32	58
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(2)	(1 732)	(1 734)
Inne korekty	(1)	-	81	80
Wartość na 31.12.2018	332	314	3 251	3 897

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	147	308	1 219	1 674
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	2	(2)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(109)	112	(3)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(154)	(91)	245	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	55	6	29	90
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	224	65	196	485
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(1)	(23)	(6)	(30)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	1	(5)	(4)
Zmiany wynikające z aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	(2)	1	(1)	(2)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(10)	(369)	(379)
Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(45)	(106)	(599)	(750)
Inne korekty	30	(35)	82	77
Wartość na 31.12.2019	147	226	788	1 161

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	122	209	1 699	2 030
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	51	(51)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(10)	31	(21)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(8)	(48)	56	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	45	2	42	89
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(94)	179	386	471
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	(11)	-	(11)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	2	2	4
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(3)	(818)	(821)
Inne korekty	41	(2)	(127)	(88)
Wartość na 31.12.2018	147	308	1 219	1 674

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	-	-	95	95
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	-	(2)	(2)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(3)	(3)
Wartość na 31.12.2019	-	-	90	90

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	-	-	99	99
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	-	-	1	1
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(5)	(5)
Wartość na 31.12.2018	-	-	95	95

- **AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA – POCI**

Zasady klasyfikacji aktywów finansowych do kategorii POCI zostały opisane w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 31.12.2019 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	463	(5)	458
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	288	(55)	233
Razem	751	(60)	691

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 31.12.2018 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	(10)	461
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	566	(124)	442
Razem	1 037	(134)	903

ZMIANY DOTYCZĄCE WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2019 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych oraz wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania/spłatą	Zmiany z tytułu modyfikacji wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu aktywów finansowych, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	471	-	(8)	-	-	463
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	-	(8)	-	-	463
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	566	159	(438)	1	-	288
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	566	159	(438)	1	-	288
Razem	1 037	159	(446)	1	-	751

ZMIANY DOTYCZĄCE WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2018 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych oraz wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania/spłatą	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	473	-	(2)	-	471
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	473	-	(2)	-	471
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	221	400	(59)	4	566
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	221	400	(59)	4	566
Razem	694	400	(61)	4	1 037

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2019 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	10	-	(5)	-	-	-	5
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	10	-	(5)	-	-	-	5
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	124	(43)	(60)	2	(28)	60	55
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	124	(43)	(60)	2	(28)	60	55
Razem	134	(43)	(65)	2	(28)	60	60

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2018 ROKU	Wartość na 01.01.2018 roku	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Inne korekty	Wartość na 31.12.2018 roku
Papiery wartościowe	15	-	(4)	-	(1)	10
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15	-	(4)	-	(1)	10
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	107	(48)	75	(25)	15	124
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	107	(48)	75	(25)	15	124
Razem	122	(48)	71	(25)	14	134

KALKULACJA SZACUNKÓW

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku, w przypadku których utrata wartości została rozpoznana w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń, czyli ekspozycji objętych metodą zindywidualizowaną oraz wpływ zwiększenia/zmniejszenia wysokości parametrów portfelowych dla portfela kredytów i pożyczek Banku ocenianych metodą portfelową przedstawia poniższa tabela:

SZACUNKOWA ZMIANA POZIOMU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE OD KREDYTÓW I POŻYCZEK NA SKUTEK REALIZACJI SCENARIUSZY POGORSZENIA BĄDŹ POPRAWY PARAMETRÓW RYZYKA, W TYM: ¹	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(235)	308	(262)	360
zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania	153	(161)	153	(161)
zmiany stóp odzysku	(415)	416	(481)	484

in plus – wzrost odpisów, in minus – spadek odpisów

26. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

OPROGRAMOWANIE - Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są ujmowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości.

WARTOŚĆ FIRMY - Bank ujmuje (od momentu fuzji prawnej z jednostką zależną) jako wartości niematerialne wartości firmy z tytułu przejęcia tego podmiotu. Wartość firmy została ujęta w kwocie nadwyżki przekazanej zapłaty nad wartością możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych według wartości godziwej na dzień nabycia. Po początkowym ujęciu wartość firmy jest wykazywana według wartości początkowej, pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

RELACJE Z KLIENTAMI - W wyniku rozliczenia transakcji nabycia zidentyfikowane zostały relacje z klientami podlegające amortyzacji metodą degresywną opartą o tempo konsumowania korzyści ekonomicznych wynikających z ich użytkowania.

POZOSTAŁE WARTOŚCI NIEMATERIALNE - Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH - Koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych w związku z oczekiwanym uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE - Wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, po pomniejszeniu o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE - Wycenia się według zasad stosowanych do rzeczowych aktywów trwałych.

NAKŁADY - Wartość bilansową rzeczowych aktywów trwałych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wykazywane są w ramach tej samej pozycji, w ramach której przedstawione zostałyby odpowiednie bazowe składniki aktywów, gdyby były własnością Banku.

- **ODPISY AMORTYZACYJNE**

Rozpoczęcie amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych następuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dany środek przyjęto do użytkowania, z zastrzeżeniem aktywów z tytułu prawa do użytkowania, dla których rozpoczęcie amortyzacji następuje w tym samym miesiącu, w którym je przyjęto, a jej zakończenie nie później niż z chwilą:

- zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową danego składnika aktywów, lub
- zakończenia okresu leasingu, lub
- przeznaczenia go do likwidacji, lub
- sprzedaży, lub
- stwierdzenia jego niedoboru, lub
- ustalenia w wyniku weryfikacji, że przewidywana wartość końcowa składnika aktywa przewyższa jego wartość bilansową (netto) z uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji wartości końcowej składnika aktywów (wartości „rezydualnej”), tj. kwoty netto, którą Bank spodziewa się uzyskać na zakończenie okresu użytkowania po odliczeniu oczekiwanych kosztów zbycia.

Dla niefinansowych aktywów trwałych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub gdy będzie istniał pod koniec użytkowania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Koszty związane z nabyciem lub wytworzeniem budynków dzieli się na istotne części składowe tego budynku (komponenty), w przypadku gdy części składowe posiadają różne okresy użytkowania lub gdy każda z nich dostarcza Bankowi korzyści w inny sposób. Każda część składowa budynku amortyzowana jest odrębnie. Nie amortyzuje się wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które podlegają corocznemu testowi na utratę wartości.

- **ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI NIEFINANSOWYCH AKTYWÓW TRWAŁYCH ORAZ AKTYWÓW Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA**

Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie obniżają proporcjonalnie wartość bilansową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu. Dla pozostałych aktywów odpis podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość bilansowa aktywa nie przekracza wartości bilansowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, została by wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują środków pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwalną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

SZACUNKI I OCENY

OKRESY UŻYTKOWANIA RZECZOWYCH AKTYWÓW TRWAŁYCH I WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH ORAZ NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNYCH

Przy szacowaniu długości okresu użytkowania uwzględniane są następujące czynniki:

- oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp.,
- utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych,
- prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów,
- oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów,
- inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych.

Okresy amortyzacyjne stosowane w PKO Banku Polskim SA:

Środki trwałe	Okresy użytkowania
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu (w tym nieruchomości inwestycyjne)	od 40 do 60 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	10 lat (lub okres najmu, jeśli jest krótszy)
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 3 do 15 lat
Zespoły komputerowe	od 4 do 10 lat
Środki transportu	5 lat
Wartości niematerialne	Okresy użytkowania
Oprogramowanie	od 2 do 17 lat
Pozostałe wartości niematerialne	5 lat

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych, aktywów z tytułu prawa do użytkowania (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne). W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

INFORMACJE FINANSOWE

• WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE 31.12.2019	Oprogramo- wanie	Wartość firmy	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady		Razem
				z tego na oprogramowanie		
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2019 roku	5 055	871	86	330	276	6 342
Nabycie	-	-	-	354	354	354
Transfery z nakładów	296	-	-	(296)	(296)	-
Inne	15	-	-	(4)	(4)	11
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2019 roku	5 366	871	86	384	330	6 707
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2019 roku	(3 607)	-	(69)	(46)	-	(3 722)
Amortyzacja okresu	(348)	-	(5)	(3)	-	(356)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2019 roku	(3 955)	-	(74)	(49)	-	(4 078)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2019 roku	(15)	-	-	(10)	(10)	(25)
Utworzenie w okresie	-	-	-	-	-	-
Rozwiązanie w okresie	-	-	-	2	2	2
Inne	-	-	-	-	-	-
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2019 roku	(15)	-	-	(8)	(8)	(23)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2019 roku	1 433	871	17	274	266	2 595
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2019 roku	1 396	871	12	327	322	2 606

WARTOŚCI NIEMATERIALNE 31.12.2018	Oprogramo- wanie	Wartość firmy	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady		Razem
				z tego na oprogramowanie		
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2018 roku	4 704	871	86	284	230	5 945
Nabycie	-	-	-	378	378	378
Transfery z nakładów	333	-	-	(333)	(333)	-
Inne	18	-	-	1	1	19
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	5 055	871	86	330	276	6 342
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2018 roku	(3 204)	-	(62)	(42)	-	(3 308)
Amortyzacja okresu	(403)	-	(7)	(4)	-	(414)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(3 607)	-	(69)	(46)	-	(3 722)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2018 roku	(15)	-	-	-	-	(15)
Utworzenie w okresie	-	-	-	(10)	(10)	(10)
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2018 roku	(15)	-	-	(10)	(10)	(25)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2018 roku	1 485	871	24	242	230	2 622
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2018 roku	1 433	871	17	274	266	2 595

Istotną wartością niematerialną z punktu widzenia Banku są nakłady poniesione na Zintegrowany System Informatyczny (ZSI). Łączna wartość nakładów poniesionych na ZSI w latach 2003–2019 wyniosła 1 538 milionów PLN. Wartość bilansowa netto Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI) na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 590 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 581 milionów PLN). Przewidywany okres eksploatacji systemu został określony na 24 lata. Na 31 grudnia 2019 roku pozostały okres użytkowania wynosi 11 lat.

• **WARTOŚĆ FIRMY**

Wartość firmy netto	31.12.2019	31.12.2018
Spółki Nordea Polska	863	863
Centrum Finansowe Puławska sp. z o.o.	8	8
Razem	871	871

WARTOŚĆ FIRMY	TEST NA UTRATĘ WARTOŚCI - METODA
NORDEA BANK POLSKA SA	Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”) z ich wartością odzyskiwalną, Wyróżniono dwa CGU, do którego przypisano wartość firmy powstałą z nabycia Nordea Bank Polska SA – detaliczny i korporacyjny. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,6%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w planach finansowych dla Banku na 2019. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 8,7% uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko. Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.

• RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE 31.12.2019	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki trwałe w budowie		Inne	Razem			
			w tym sprzęt informatyczny		w tym sprzęt informatyczny		w tym aktywa z tytułu prawa do użytkowania	w tym spisanie prawa wieczystego użytkowania gruntów	
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	2 457	1 480	871	166	70	595	4 698		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	739	-	-	-	-	19	758	889	(131)
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2019 roku	3 196	1 480	871	166	70	614	5 456	889	(131)
Nabycie	108	-	-	269	99	19	396	127	
Transfery z nakładów	57	116	88	(211)	(88)	38	-		
Likwidacja i sprzedaż	(54)	(139)	(117)	-	-	(30)	(223)	(8)	
Inne	(32)	1	-	(3)	(1)	(7)	(41)		
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2019 roku	3 275	1 458	842	221	80	634	5 588	1 008	(131)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(1 041)	(1 135)	(667)	-	-	(405)	(2 581)		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	19	-	-	-	-	-	19	-	19
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2019	(1 022)	(1 135)	(667)	-	-	(405)	(2 562)	-	19
Amortyzacja okresu	(266)	(149)	(106)	-	-	(49)	(464)	(195)	
Likwidacja i sprzedaż	34	138	116	-	-	29	201		
Inne	14	1	-	-	-	2	17		
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2019 roku	(1 240)	(1 145)	(657)	-	-	(423)	(2 808)	(195)	19
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2018 roku	(33)	-	-	-	-	(2)	(35)		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2019 roku	(32)	-	-	-	-	(2)	(34)	-	1
Utworzenie w okresie	(14)	-	-	-	-	-	(14)	(1)	
Inne	5	-	-	-	-	1	6		
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2019 roku	(41)	-	-	-	-	(1)	(42)	(1)	1
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2019 roku	2 142	345	204	166	70	207	2 860	889	
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2019 roku	1 994	313	185	221	80	210	2 738	812	(111)

Bank Polski

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE 31.12.2018	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki trwałe w budowie		Inne	Razem	
			w tym sprzęt informatyczny	w tym sprzęt informatyczny			
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2018 roku	2 519	1 494	878	128	68	594	4 735
Nabycie	-	-	-	227	99	-	227
Transfery z nakładów	30	118	94	(186)	(94)	38	-
Likwidacja i sprzedaż	(52)	(115)	(95)	-	-	(34)	(201)
Inne	(40)	(17)	(6)	(3)	(3)	(3)	(63)
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	2 457	1 480	871	166	70	595	4 698
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2018 roku	(1 011)	(1 119)	(663)	-	-	(406)	(2 536)
Amortyzacja okresu	(84)	(146)	(104)	-	-	(36)	(266)
Likwidacja i sprzedaż	33	114	95	-	-	34	181
Inne	21	16	5	-	-	3	40
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(1 041)	(1 135)	(667)	-	-	(405)	(2 581)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2018 roku	(27)	-	-	-	-	(2)	(29)
Utworzenie w okresie	(9)	-	-	-	-	-	(9)
Inne	3	-	-	-	-	-	3
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2018 roku	(33)	-	-	-	-	(2)	(35)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2018 roku	1 481	375	215	128	68	186	2 170
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2018 roku	1 383	345	204	166	70	188	2 082

KALKULACJA SZACUNKÓW

Wpływ zmiany długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki przedstawia poniższa tabela:

ZMIANA DŁUGOŚCI OKRESU UŻYTKOWANIA DLA SKŁADNIKÓW MAJĄTKOWYCH PODLEGAJĄCYCH AMORTYZACJI Z GRUPY GRUNTY I BUDYNKI	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(36)	245	(37)	256

27. INNE AKTYWA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Aktywa finansowe ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, obejmującej również ewentualne odsetki od tych aktywów, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Aktywa niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii aktywów ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

INNE AKTYWA	31.12.2019	31.12.2018
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 300	1 629
Rozliczenie instrumentów finansowych	73	82
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	193	189
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	3	32
Należności z tytułu dywidend do otrzymania i dopłat do spółek zależnych	36	132
Aktywa do zbycia	40	49
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	59	57
Należności od jednostek zależnych wchodzących w skład PGK	29	-
Należności od odbiorców	78	76
Rozrachunki z budżetem z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego	115	-
Pozostałe	98	72
Razem	2 024	2 318
w tym: inne aktywa finansowe	1 691	2 149

- ZARZĄDZANIE MAJĄTKIEM PRZEJĘTYM ZA WIERZYTELNOŚCI – POZYCJA „AKTYWA DO ZBYCIA”**

Przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych majątek przeznaczony jest do sprzedaży lub na potrzeby PKO Banku Polskiego SA. Informacja o przejętych składnikach majątkowych analizowana jest pod kątem możliwości wykorzystania majątku na wewnętrzne potrzeby Banku.

W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku majątek przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w całości przeznaczony został do sprzedaży. Podejmowane przez Bank działania mają na celu sprzedaż aktywów w możliwie najkrótszym czasie.

Podstawowym trybem postępowania przy sprzedaży majątku jest przetarg nieograniczony, w uzasadnionych przypadkach sprzedaż następuje w innym trybie uzależnionym od specyfiki sprzedawanego majątku.

28. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	317	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	317	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 659	1 591
Depozyty banków	786	728
Rachunki bieżące	756	713
Inne depozyty z rynku pieniężnego	117	150
Razem	1 976	1 591
ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	317	-
do 1 miesiąca	317	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	1 659	1 591
do 1 miesiąca	1 649	1 573
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	10	18
Razem	1 976	1 591

29. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”. W tej pozycji ujmowane są także transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu w umownym terminie i po określonej cenie. Papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych kategorii papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu stanowi koszt odsetkowy i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	45	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	45	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	257 970	245 213
Zobowiązania wobec ludności	185 633	164 385
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	121 646	102 859
rachunki oszczędnościowe	38 051	32 192
Depozyty terminowe	63 620	61 138
Pozostałe zobowiązania	367	388
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	55 957	55 530
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	45 348	38 835
rachunki oszczędnościowe	46	46
Depozyty terminowe	9 721	15 740
Pozostałe zobowiązania	842	910
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	46	45
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 354	16 459
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	10 997	11 242
Depozyty terminowe	331	5 115
Pozostałe zobowiązania	26	102
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	5 026	8 839
Razem	258 015	245 213

¹ Pozycja Otrzymane kredyty i pożyczki została zaprezentowana szczegółowo w nocie „Otrzymane kredyty i pożyczki”

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	31.12.2019	31.12.2018
bankowości detalicznej i prywatnej	173 003	154 259
korporacyjne	50 282	55 868
firm i przedsiębiorstw	29 658	26 202
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	46	45
otrzymane kredyty i pożyczki	5 026	8 839
Razem	258 015	245 213

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	45	-
do 1 miesiąca	45	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	257 970	245 213
do 1 miesiąca	196 186	184 010
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	16 494	22 142
od 3 miesięcy do 1 roku	28 488	24 804
od 1 roku do 5 lat	9 184	7 565
powyżej 5 lat	7 618	6 692
Razem	258 015	245 213

30. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	31.12.2019	31.12.2018
Od międzynarodowych instytucji finansowych	969	2 601
Europejski Bank Inwestycyjny	649	2 049
Bank Rozwoju Rady Europy	320	552
Od pozostałych podmiotów	4 057	6 238
PKO Finance AB	4 057	6 238
Razem	5 026	8 839

- KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH**

Data otrzymania kredytu i pożyczki przez Bank	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
30.04.2009	76	CHF	30.04.2019	-	58
23.12.2009	50	EUR	23.12.2019	-	43
23.10.2009	182	CHF	23.10.2019	-	694
23.12.2010	75	EUR	23.12.2020	64	129
25.09.2013	75	EUR	25.09.2023	256	322
29.11.2013	185	CHF	29.11.2023	-	706
23.10.2018	646	PLN	23.10.2023	649	649
Razem				969	2 601

- KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD POZOSTAŁYCH PODMIOTÓW**

Data otrzymania pożyczki przez Bank	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
25.07.2012	50	EUR	25.07.2022	215	218
26.09.2012	1 000	USD	26.09.2022	3 842	3 812
23.01.2014	500	EUR	23.01.2019	-	2 208
Razem				4 057	6 238

31. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	31.12.2019	31.12.2018
obligacje bankowe w tym:	4 769	5 367
w PLN	-	611
w EUR - w przeliczeniu na PLN	3 200	3 229
w CHF - w przeliczeniu na PLN	1 569	1 527
Razem	4 769	5 367

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	4 769	5 367
od 3 miesięcy do 1 roku	-	611
od 1 roku do 5 lat	4 769	4 756
Razem	4 769	5 367

DODATKOWE INFORMACJE	31.12.2019	31.12.2018
emisja dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna) w PLN	600	2 565
wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna) w PLN	1 215	1 300

32. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Waluta	Okres	Wartość bilansowa	
					31.12.2019	31.12.2018
Obligacje podporządkowane	1 700	3,34	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	1 719	1 720
Obligacje podporządkowane	1 000	3,29	PLN	05.03.2018 - 06.03.2028	1 011	1 011
Razem					2 730	2 731

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku.

28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 milion PLN. Emisja została przeprowadzona w formie 10NC5. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 500 000 PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji są naliczane od wartości nominalnej według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M, powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku.

33. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej ewentualne odsetki od tych zobowiązań, natomiast rezerwy na przyszłe płatności w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Zobowiązania niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii zobowiązań ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2019	31.12.2018
Koszty do zapłacenia	630	487
Koszty z tytułu dofinansowania spółki zależnej	274	-
Przychody pobierane z góry	627	538
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	78	77
Rozliczenia międzybankowe	461	481
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	251	247
Zobowiązania wobec dostawców	114	161
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	567	363
Rozliczenia instrumentów finansowych	22	6
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty, w tym:	386	247
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	209	111
na fundusz gwarancyjny banków	177	136
Rozliczenia publiczno-prawne	141	114
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	201	298
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	20	15
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	35	38
Zobowiązania z tytułu leasingu	819	-
Pozostałe	118	117
Razem	4 744	3 189
w tym: inne zobowiązania finansowe	3 394	2 096

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG (patrz nota „Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz przeniesione aktywa finansowe”).

W pozycji „Koszty do zapłacenia” uwzględniono wpływ potencjalnych zwrotów kosztów dla klientów z tytułu z tytułu przewidywanej przedterminowej spłaty w przyszłości czynnych kredytów konsumenckich i hipotecznych w kwocie 147 milionów PLN.

Na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał zobowiązań w przypadku których nie wywiązywałaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

34. REZERWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

- REZERWY NA NIEROZSTRZYgniĘTE SPRAWY SPORNE, Z WYŁĄCZENIEM SPRAW SPORNYCH DOTYCZĄCYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH**

Rezerwy na sprawy sporne obejmują sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi (np. UOKiK), które tworzone są na podstawie oceny prawdopodobieństwa przegrania przez Bank sprawy sądowej (sprawy sporne szczegółowo zostały opisane w notcie „Sprawy sporne”).

Rezerwy na sprawy sporne tworzone są w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

- REZERWA NA EMERYTURY I INNE ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU ZDEFINIOWANYCH ŚWIADCZEŃ PO OKRESIE ZATRUDNIENIA**

Rezerwa na wynikające z Kodeksu pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej. Podstawę do wyznaczania wartości rezerw na świadczenia pracownicze stanowią przepisy wewnętrzne Banku, a w szczególności Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy obowiązujący w Banku.

Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia.

- REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE**

Rezerwę na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne tworzy się w wysokości oczekiwanych strat kredytowych (szczegóły nota „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”).

W analizie portfelowej przy ustalaniu rezerwy wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce, określające marginalne prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości, średni poziom wykorzystania zobowiązania pozabilansowego oraz poziom oczekiwanej straty w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości w kolejnych miesiącach z przedziału czasowego od daty sprawozdawczej do horyzontu w kalkulacji oczekiwanej straty.

W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących podlegających ocenie metodą zindywidualizowaną rezerwę ustala się indywidualnie - jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością bilansowej ekspozycji kredytowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego w dacie wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę utraty wartości, a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z tej ekspozycji.

- REZERWY NA POTENCJALNE SPRAWY SPORNE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE SPŁACONYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ**

Rezerwy opisane zostały w nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”.

- REZERWY NA ZWROT KOSZTÓW DLA KLIENTÓW Z TYTUŁU PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY KREDYTÓW KONSUMENCKICH**

Na wartość rezerw na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich wpływa wskaźnik przedpłaconych kredytów konsumenckich, oczekiwana liczba reklamacji klientów w zakresie zwrotu kosztów dla kredytów przedpłaconych przed datą bilansową oraz średnia wartość zwrotu.

- INNE REZERWY**

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności, które opisano w nocie „Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności”.

Rezerwy na przyszłe płatności są wyceniane w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych do innych dochodów całkowitych.

W przypadku gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

INFORMACJE FINANSOWE

Rezerwy	2019	2018
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	268	227
Pozostałe rezerwy	305	214
Razem	573	441

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
1 stycznia 2019 roku, w tym:	51	48	24	-	-	227	91	441
Rezerwa krótkoterminowa	-	8	24	-	-	177	66	275
Rezerwa długoterminowa	51	40	-	-	-	50	25	166
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	6	4	33	127	29	287	-	486
Wykorzystane kwoty	(1)	(1)	(15)	(23)	-	-	(4)	(44)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(6)	(2)	(1)	-	-	(246)	(61)	(316)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	6	-	-	-	-	-	6
31 grudnia 2019 roku, w tym:	50	55	41	104	29	268	26	573
Rezerwa krótkoterminowa	-	7	41	104	-	225	4	381
Rezerwa długoterminowa	50	48	-	-	29	43	22	192

Na 31 grudnia 2019 roku w kolumnie „Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennalnej” ujęta została rezerwa na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące kredytów hipotecznych w walucie wymiennalnej w wysokości 29 milionów PLN (szczegóły w nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”). W kolumnie „Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych” ujęto natomiast rezerwę na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych przed datą bilansową w wysokości 104 miliony PLN.

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
31 stycznia 2017 roku, w tym:	18	45	-	-	-	86	61	210
Rezerwa krótkoterminowa	18	7	-	-	-	61	61	147
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	-	-	25	-	63
Zmiany wynikające z reklasyfikacji, w tym:	-	14	21	-	-	-	(35)	-
Rezerwa krótkoterminowa	-	14	21	-	-	-	(35)	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9, w tym:	-	-	-	-	-	69	-	69
Rezerwa krótkoterminowa	-	-	-	-	-	45	-	45
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	-	-	24	-	24
1 stycznia 2018 roku (zmieniony), w tym:	18	59	21	-	-	155	26	279
Rezerwa krótkoterminowa	18	21	21	-	-	106	26	192
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	-	-	49	-	87
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	43	4	45	-	-	227	93	412
Wykorzystane kwoty	(6)	(3)	(23)	-	-	-	-	(32)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(4)	(13)	(19)	-	-	(155)	(28)	(219)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	1	-	-	-	-	-	1
31 grudnia 2018 roku, w tym:	51	48	24	-	-	227	91	441
Rezerwa krótkoterminowa	-	8	24	-	-	177	66	275
Rezerwa długoterminowa	51	40	-	-	-	50	25	166

W pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” w wierszu „Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw” została ujęta rezerwa na potencjalne zwroty klientom prowizji i opłat oraz na koszty wypełnienia zobowiązania wynikającego ze świadczenia bezpłatnych usług dla klientów w kwocie 62 milionów PLN, która rozwiązana została w 2019 roku.

KALKULACJA SZACUNKÓW

Bank dokonał aktualizacji szacunków rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2019 roku wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia.

ELEMENTY WPŁYWAJĄCE NA WYSOKOŚĆ REZERWY:	2019	2018
przyjęta stopa dyskonta finansowego	2,00%	3,00%
średni ważony współczynnik mobilności pracowniczej	9,36%	8,48%
średni pozostały okres zatrudnienia w latach	7,80	7,89
10letni średni zakładany roczny wzrost podstaw kalkulacji odpraw emerytalno-rentowych	2,26%	2,30%

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia stopy dyskonta finansowego oraz planowanych wzrostów podstawy rezerwy o 1 p. p. na zmniejszenie/zwiększenie wartości rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku przedstawiają poniższe tabele:

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY NA 31.12.2019	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	(4)	5	6	(4)

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY NA 31.12.2018	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	(3)	5	6	(3)

Bank dokonał analizy wrażliwości szacunków rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych przed datą bilansową na 31 grudnia 2019 roku na zmiany liczby reklamacji oraz średniej kwoty zwrotów dla klienta.

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY	Zmiana liczby reklamacji		Zmiana średniej kwoty zwrotu	
	-10%	10%	-10%	10%
Rezerwa na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	(10)	10	(10)	10

35. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Kapitały własne, z wyjątkiem akcji własnych, wycenia się według ich wartości nominalnej. Akcje własne wycenia się według cen ich nabycia.

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie przepisami prawa. Podział na poszczególne pozycje, opisane poniżej wynika z Kodeksu spółek handlowych, ustawy Prawo bankowe oraz wymogów MSR 1.7, MSR 1.78.e, MSR 1.54.q-r i MSR 1.79.b.

Składniki kapitałów własnych:

- Kapitał zakładowy wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej.
- Kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutem Banku z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji pomniejszonych o koszty przeprowadzenia emisji i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku.
- Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w PKO Banku Polskim SA tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe z odpisów z zysku netto i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku.
- Kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych.
- Skumulowane inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe od tych aktywów, efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, jak również zyski i straty aktuarialne. Od powyższych pozycji w innych dochodach całkowitych rozpoznana jest wartość podatku odroczonego. Ponadto pozycja obejmuje różnice kursowe powstałe z przeliczenia na walutę polską wyniku finansowego netto jednostek zagranicznych (oddziału w Niemczech i oddziału w Czechach) po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów walutowych na dzień kończący każdy miesiąc okresu obrotowego, ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski.

INFORMACJE FINANSOWE

KAPITAŁ WŁASNY	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	29 168
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 099	3 629
Skumulowane inne dochody całkowite	434	443
Niepodzielony wynik finansowy	1 556	(535)
Wynik okresu bieżącego	3 835	3 335
Razem	40 412	38 360

AKCJONARIAT BANKU

Według informacji posiadanych na 31 grudnia 2019 roku akcjonariat Banku jest następujący:

NAZWA PODMIOTU	liczba akcji	liczba głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na 31 grudnia 2019 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	94 500 000	7,56%	1 zł	7,56%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	88 010 319	7,04%	1 zł	7,04%
Pozostali akcjonariusze ²	699 570 701	55,97%	1 zł	55,97%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%
Na 31 grudnia 2018 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	95 472 008	7,64%	1 zł	7,64%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	89 163 966	7,13%	1 zł	7,13%
Pozostali akcjonariusze ²	697 445 046	55,80%	1 zł	55,80%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%

Wyliczenia według stanów posiadania akcji na koniec danego roku publikowanych przez PTE w informacjach rocznych o strukturze aktywów funduszu i kursu z Ceduły Giełdowej.

² w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na 31.12.2019 roku posiadał 24.487.297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Żadna z akcji nie jest uprzywilejowana (z 1 akcji wynika 1 głos), w szczególności w zakresie prawa głosu czy dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosu byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa) oraz
- akcjonariuszy działających wspólnie z akcjonariuszami, o których mowa w tiret drugim na podstawie porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Ponadto, ograniczenie praw głosu wygasa, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej 5%.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z treścią art. 13 ust.1 pkt 26 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym (poza ustawowo przewidzianymi wyjątkami) nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego SA należące do Skarbu Państwa.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

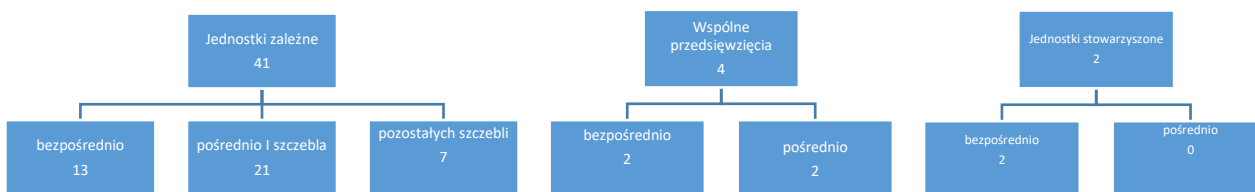
STRUKTURA KAPITAŁU AKCYJNEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii według wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W 2019 roku i 2018 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego SA nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

36. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO BANK POLSKI SA – jednostka dominująca

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITAŁE	
				31.12.2019	31.12.2018
1	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	działalność bankowa	100	100
2	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	działalność leasingowa i udzielanie pożyczek	100	100
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100	100
5	PKO BP Finat sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego	100	100
6	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	ubezpieczenia na życie	100	100
7	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	usługi finansowe	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	100	100
10	ZenCard sp. z o.o.	Warszawa	wsparcie technologiczne IT handlu i usług	100	100
11	Merkury - fiz an ¹	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100	100
12	NEPTUN - fizan ¹	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100	100
13	PKO VC - fizan ¹	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100	100
	Qualia Development sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność deweloperska	-	100
	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. ³	Warszawa	usługi chmury obliczeniowej	-	100

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych funduszu.

² 28 czerwca 2019 roku nastąpiło połączenie Qualia Development sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i PKO Leasing SA jako spółki przejmującej.

³ Od 5 września 2019 roku spółka jest klasyfikowana jako wspólne przedsięwzięcie.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
				31.12.2019	31.12.2018
GRUPA PKO Leasing SA					
1	PKO Leasing Nieruchomości sp. z o.o.	Warszawa	działalność leasingowa	100	100
2	PKO Agencja Ubezpieczeniowa sp. z o.o.	Warszawa	działalność agencyjna w zakresie zawierania umów ubezpieczenia	100	100
	2.1 PKO Leasing Finanse sp. z o.o.	Warszawa	sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	100
3	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100	100
4	PKO Faktoring SA	Warszawa	działalność faktoringowa	100	100
5	Prime Car Management SA ¹	Gdańsk	działalność leasingowa oraz usługi zarządzania flotą	100	-
	5.1 Futura Leasing SA	Gdańsk	działalność leasingowa oraz sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	-
	5.2 Masterlease sp. z o.o.	Gdańsk	działalność leasingowa	100	-
	5.3 MasterRent24 sp. z o.o.	Gdańsk	wynajem krótkoterminowy pojazdów	100	-
6	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ²	Dublin, Irlandia	spółka celowa utworzona na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności	-	-
7	Polish Lease Prime 1 DAC ³	Dublin, Irlandia		-	-
GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA					
8	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100	100
GRUPA KREDOBANK SA					
9	Finansowa Kompania „Idea Kapital” sp. z o.o. Merkur - fiz an	Lwów, Ukraina	działalność usługowa	100	100
10	„Zarząd Majątkiem Górczewska” sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomością	100	100
11	Molina sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach funduszu	100	100
12	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa		100	100
13	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa		100	100
14	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A. w likwidacji	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, zarządzanie nieruchomościami	100	100
15	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa		100	100
16	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa		100	100
17	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa		100	100
NEPTUN - fizan					
18	Qualia sp. z o.o. ⁴	Warszawa	obsługa posprzedażowa produktów deweloperskich	100	-
19	Sarnia Dolina sp. z o.o. ⁵	Warszawa	działalność deweloperska	100	-
20	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	działalność usługowa	100	100
	20.1 „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	99,90	99,90
	20.2 Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. ⁷	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	95,4676	95,4676
21	„CENTRUM HAFFNERA” sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie spółką zależną	72,9766	72,9766
	21.1 „Sopot Zdrój” sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomością	100	100

* udział podmiotu bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki

¹Spółka zależna od PKO Leasing SA od 27 maja 2019 roku.

² PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

³ Spółka zależna od PKO Leasing SA od 26 września 2019 roku; PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

⁴ 31 stycznia 2019 roku nastąpiło połączenie Qualia sp. z o.o. jako spółki przejmującej i Qualia - Residence sp. z o.o. jako spółki przejmowanej; Qualia sp. z o.o. do 7 maja 2019 roku była spółką zależną od Qualia Development sp. z o.o.

⁵ Do 18 czerwca 2019 roku spółka zależna od Qualia Development sp. z o.o.

⁶ Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.

⁷ Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością

37. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Inwestycje dokonane w jednostkach zależnych, stowarzyszonych oraz wspólnych przedsięwzięciach wykazane są według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. W przypadku dokonania sprzedaży inwestycji w jednostkach zależnych, na skutek której następuje utrata kontroli, Bank dokonuje wyceny do wartości godziwej pozostałej inwestycji oraz przyjmując tę wartość jako nowy koszt dla potrzeb późniejszej wyceny. Nadwyżka wartości godziwej inwestycji nad wartością bilansową ujmowana jest przez Bank w pozostałych przychodach operacyjnych.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku istnienia takiej przesłanki Bank dokonuje oszacowania wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa, a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie wartości użytkowej wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dywidend lub wpływów pieniężnych z tytułu ewentualnej sprzedaży inwestycji pomniejszonej o koszty sprzedaży.

INFORMACJE FINANSOWE

- INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA I STOWARZYSZONE**

NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA	1 650	-	1 650
KREDOBANK SA	1 072	(793)	279
PKO Leasing SA	496	-	496
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	225	-	225
PKO VC - fizan ¹	200	-	200
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan ¹	132	-	132
Merkury - fiz an ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
ZenCard sp. z o.o.	24	(23)	1
PKO BP Finat sp. z o.o.	21	-	21
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	197	-	197
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	60	-	60
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(97)	87
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	4 909	(915)	3 994

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu umożliwiającego, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem.

NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA ¹	1 300	-	1 300
KREDOBANK SA	1 072	(793)	279
Qualia Development sp. z o. o.	318	-	318
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	225	-	225
PKO VC - fizan ²	200	-	200
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan ²	132	-	132
Merkury - fiz an ²	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
ZenCard sp. z o.o.	24	(23)	1
PKO BP Finat sp. z o.o.	21	-	21
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	4	-	4
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(97)	87
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	4 503	(915)	3 588

¹ Wyżej podana wartość nie uwzględnia opłaconych przez PKO Bank Polski SA akcji nowej emisji o wartości 100 milionów PLN wykazywanych w pozycji inne aktywa. Przedmiotowe podwyższenie kapitału zakładowego na 31 grudnia 2018 roku nie zostało zarejestrowane.

² PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	2019	2018
Wartość na początek okresu	915	849
Utworzenie w okresie	-	66
Wartość na koniec okresu	915	915
Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat	-	(66)

• **SKRÓCONE INFORMACJE O JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH**

Bank posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia. Zestawienie prezentuje zaangażowania bezpośrednie Banku oraz zaangażowania pośrednie, w tym poprzez podmiot zależny Banku.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
				31.12.2019	31.12.2018
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA					
1	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. ¹	Warszawa	usługi chmury obliczeniowej	50	-
2	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych	34	34
1	EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100	100
	EVO Payments International sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe	-	100
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan					
2	„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	Poznań	zarządzanie nieruchomością	41,4455	41,4455
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA					
1	Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	Poznań	poręczenia	33,33	33,33

* udział podmiotu sprawującego współkontrolę/mającego znaczący wpływ/bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki

¹ Wspólne przedsięwzięcie PKO Banku Polskiego SA od 5 września 2019 roku; poprzednio spółka zależna ze 100% udziałem Banku w kapitale zakładowym spółki.

² 1 października 2019 roku nastąpiło połączenie EVO Payments International sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o. jako spółki przejmującej.

Poniżej przedstawiono podsumowanie danych finansowych odrębnie dla każdego wspólnego przedsięwzięcia oraz każdej jednostki stowarzyszonej Banku (bezpośrednio i pośrednio poprzez podmiot zależny). Wykazane kwoty pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek sporządzonych zgodnie z MSSF lub polskimi standardami rachunkowości (PSR). W przypadku jednostek posiadających spółki zależne prezentowane dane pochodzą ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych tych jednostek. Dane za rok 2018 pochodzą ze zaudytowanych sprawozdań finansowych.

Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o. (wg MSSF)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	291	270
Aktywa trwałe	197	219
Zobowiązania krótkoterminowe	202	207
Zobowiązania długoterminowe	22	20
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	557	519
Zysk (strata) za okres obrotowy	107	87
Pozostałe dochody całkowite	2	2
Całkowite dochody razem	109	89
Otrzymane dywidendy od jednostki zakwalifikowanej jako wspólne przedsięwzięcie	36	22

„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o. (wg PSR)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	8	10
Aktywa trwałe	77	79
Zobowiązania krótkoterminowe	38	32
Zobowiązania długoterminowe	39	51
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	26	25
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	(1)

Bank Poczty SA (wg MSSF, dane publikowane przez spółkę)	30.06.2019	31.12.2018
Aktywa ogółem	7 884	7 565
Zobowiązania ogółem	7 280	6 963
	01.01- 30.06.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	220	439
Zysk (strata) za okres	11	7
Pozostałe dochody całkowite	(8)	12
Całkowite dochody razem	3	19
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o. (wg PSR)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	31	28
Zobowiązania krótkoterminowe	4	4
Zobowiązania długoterminowe	8	5
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	2	1
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	-
„Operator Chmury Krajowej” sp. z o.o. (wg MSSF)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	61	-
Aktywa trwałe	65	-
Zobowiązania krótkoterminowe	17	-
Zobowiązania długoterminowe	12	-
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	11	-
Zysk (strata) z działalności kontynuowanej	(23)	-

38. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

W 2019 roku miały miejsca niżej opisane wybrane zdarzenia mające wpływ na zmianę struktury Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

NABYCIE PRIME CAR MANAGEMENT SA PRZEZ SPÓŁKĘ PKO LEASING SA

- OPIS TRANSAKCJI**

PKO Leasing SA (spółka zależna Banku) nabyła łącznie 100% akcji spółki publicznej Prime Car Management SA (PCM), w tym:

Przekazana zapłata za akcje spółek z Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A.	data rozliczenia/wymiany	liczba akcji	w milionach PLN
- zakupione w ramach pierwszego wezwania	2019-05-27	11 244 402	267
- zakupione w ramach przymusowego wykupu	2019-06-24	664 438	16
Razem		11 908 840	283

Akcje PCM do 17 czerwca 2019 roku były przedmiotem obrotu na Głównym Rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, 31 października 2019 roku zostały wykluczone z obrotu giełdowego. Zakup akcji został sfinansowany z kredytu w rachunku bieżącym udzielonego PKO Leasing SA przez Bank. Przedmiotem działalności nabytej spółki jest prowadzenie działalności leasingowej (leasing finansowy i operacyjny) oraz zarządzanie flotą pojazdów.

Kapitał zakładowy spółki według stanu na 31 grudnia 2019 roku wynosi 23 817 680 PLN i dzieli się na 11 908 840 akcji o wartości nominalnej 2 PLN każda.

W związku z nabyciem spółki PCM w skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA weszły jej spółki zależne:

Spółka	Kapitał zakładowy	Liczba udziałów/akcji	Wartość nominalna udziału/akcji
Masterlease sp. z o.o.	7 905 000 PLN	158 100	50 PLN
MasterRent24 sp. z o.o.	2 850 000 PLN	28 500	100 PLN
Futura Leasing SA	1 689 320 PLN	1 689 320	1 PLN

Przedmiotem działalności spółek zależnych PCM jest przede wszystkim wynajem samochodów osobowych, leasing finansowy, sprzedaż pojazdów mechanicznych oraz obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych.

POZOSTAŁE ZMIANY W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PKO LEASING SA

28 czerwca 2019 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie Qualia Development sp. z o.o. (spółki zależnej Banku) jako spółki przejmowanej i PKO Leasing SA jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, z jednoczesnym podwyższeniem kapitału zakładowego spółki przejmującej i wymianą udziałów spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej.

Po połączeniu PKO Bank Polski SA posiada 34 785 566 akcji spółki PKO Leasing SA o łącznej wartości nominalnej 347 855 660 PLN, które stanowią 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

26 września 2019 roku spółka PKO Leasing SA sprzedała portfel sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych do spółki celowej Polish Lease Prime 1 Designated Activity Company (Polish Lease Prime 1 DAC) z siedzibą w Dublinie (Irlandia). Zgodnie z MSSF 10 spółka Polish Lease Prime 1 DAC spełnia definicję jednostki zależnej PKO Leasing SA i jest objęta konsolidacją.

ZMIANA KLASYFIKACJI SPÓŁKI OPERATOR CHMURY KRAJOWEJ SP. Z O.O.

5 września 2019 roku w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. w wysokości 60 milionów PLN objęte przez Polski Fundusz Rozwoju SA oraz zmieniony Akt Założycielski spółki.

Po wyżej opisanym podwyższeniu kapitał zakładowy spółki Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. wynosi 120 milionów PLN i dzieli się na 1 200 000 udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. PKO Bank Polski SA posiada 600 000 udziałów spółki o łącznej wartości 60 milionów PLN, które stanowią 50% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 50% głosów na zgromadzeniu wspólników.

PKO Bank Polski SA zmienił klasyfikację spółki z jednostki zależnej na jednostkę będącą wspólnym przedsięwzięciem.

POZOSTAŁE NOTY

39. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE

25 lutego 2019 roku Bank otrzymał indywidualne zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące zwiększenia funduszy własnych poprzez zatrzymanie przez Bank co najmniej 50% zysku wypracowanego w 2018 roku. Jednocześnie KNF potwierdziła, że Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 50% zysku netto za 2018 rok. KNF oczekiwała także przedłożenia stanowiska Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku w zakresie otrzymanego przez Bank zalecenia.

Zarówno Zarząd, jak i Rada Nadzorcza Banku podjęły uchwały, iż w granicach swoich kompetencji każdy z tych organów będzie realizował ww. zalecenie KNF.

28 marca 2019 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie przedłożenia Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Banku rekomendacji podziału zysku za 2018 rok w wysokości 3 335 302 049 zł, wskazując na jego następujące przeznaczenie:

- dywidenda dla akcjonariuszy w kwocie 1 662 500 000 PLN,
- kapitał rezerwowy w kwocie 5 151 025 PLN.

Dodatkowo, Zarząd Banku zaproponował, aby część zysku w kwocie 1 667 651 024 PLN pozostała niepodzielona. Uzasadnieniem dla braku podziału części zysku jest potencjalna możliwość jego wykorzystania dla celów realizowania wypłat dywidendy w następnych latach.

Wyżej wymieniona decyzja była spójna z deklarowaną przez Bank decyzją o zastosowaniu się do zalecenia KNF.

4 kwietnia 2019 roku Rada Nadzorcza Banku pozytywnie zaopiniowała wyżej wymienioną rekomendację Zarządu Banku.

6 maja 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Banku za rok 2018 (uchwała nr 6/2019) zgodnie z przedłożoną przez Zarząd Banku wyżej wymienioną rekomendacją.

Tym samym na dywidendę przeznaczono 49,8% zysku za 2018 rok, co stanowi 1,33 zł brutto na jedną akcję. Ponadto Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA uchwaliło, że dniem dywidendy (dniem nabycia praw do dywidendy) był 31 lipca 2019 roku, a dniem wypłaty dywidendy był 14 sierpnia 2019 roku.

40. LEASING

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

MSSF 16 „Leasing” obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i zastąpił uprzednio obowiązujący MSR 17 „Leasing”. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie. Istotnym elementem nowej definicji leasingu jest wymóg sprawowania kontroli nad użytym aktywem i czerpania korzyści ekonomicznych ze zidentyfikowanego w umowie składnika aktywów.

MSSF 16 eliminuje z punktu widzenia leasingobiorcy klasyfikację leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, wprowadzając jeden model ujęcia i wyceny zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Leasingobiorca jest zobowiązany rozpoznać aktywa z tytułu prawa do użytkowania przedmiotu leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz zobowiązania z tytułu płatności leasingowych, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych (do 12 miesięcy) oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów. Leasingobiorca jest również zobowiązany rozpoznać koszty amortyzacji składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania przedmiotu leasingu oraz koszty odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku zysków i strat (zgodnie z MSR 17 wydatki związane z wykorzystaniem aktywów będących przedmiotem leasingu ujęte były w ogólnych kosztach administracyjnych). Aktywa z tytułu prawa do użytkowania podlegają liniowej amortyzacji, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych podlegają wycenie metodą zamortyzowanego kosztu.

Bank dokonał wdrożenia standardu retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu zastosowania standardu do kapitałów własnych na 1 stycznia 2019 roku bez przekształcania danych porównawczych, ujmując aktywa z tytułu praw do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu w wartości bieżącej przyszłych opłat leasingowych, skorygowanych o kwoty przedpłat ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio przed dniem pierwszego zastosowania.

Do umów leasingu lub umów zawierających leasing Bank kwalifikuje umowy, zgodnie z którymi:

- uzyskuje prawo do używania zidentyfikowanego składnika aktywów, a prawo dostawcy do podstawienia alternatywnego składnika aktywów nie jest znaczące, oraz
- posiada prawo do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania prawa przez cały okres użytkowania, oraz
- posiada prawo do kierowania użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów przez cały okres użytkowania, gdy:
 - Bank posiada prawo do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów przez cały okres użytkowania, lub
 - podjęto wcześniej odpowiednie decyzje dotyczące tego, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów.

Bank stosuje wyłączenia i nie ujmuje aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązań w odniesieniu do:

- leasingów krótkoterminowych, do których Bank zalicza umowy bez możliwości zakupu składnika aktywów, zawarte na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia umowy, w szczególności umowy zawarte na czas nieokreślony z krótkim (do 12 miesięcy) terminem wypowiedzenia, bez znaczących kar, przez które rozumie się w szczególności poniesione nakłady z tytułu inwestycji w obcy środek trwałym oraz koszty zmiany lokalizacji,
- leasingów niskocennych (składnik aktywów ma wartość mniejszą niż 20 000 PLN, ustalaną w oparciu o wartość nowego składnika aktywów bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem), z wyłączeniem umów najmu powierzchni.

Zobowiązanie z tytułu leasingu Bank wycenia początkowo w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie.

Na wartość zobowiązania z tytułu leasingu wpływają:

- stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem indeksu lub stawki obowiązujących na datę rozpoczęcia,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cena wykonania opcji kupna, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo powyżej 50%, że Bank skorzysta z opcji kupna,
- kary pieniężne z tytułu wypowiedzenia umowy leasingu, jeżeli umowa leasingu przewiduje opcję wypowiedzenia przez Bank jako leasingobiorcę.

Bank do opłat leasingowych nie zalicza zmiennych opłaty uzależnionych od czynników zewnętrznych.

Po początkowym ujęciu Bank wycenia zobowiązania z tytułu leasingu w zamortyzowanym koszcie.

Aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu Bank ujmuje jako korektę składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W przypadku gdy w wyniku aktualizacji wyceny wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania została zmniejszona do zera i ma miejsce dalsze zmniejszenie wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, pozostałą kwotę aktualizacji wyceny Bank ujmuje jako zysk lub stratę.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania podlegają przez Bank początkowej wycenie według kosztu, który obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednio poniesione przez Bank.

Po początkowym ujęciu Bank wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania pomniejszając jego wartość początkową o odpisy amortyzacyjne (umorzenie metodą liniową) i odpis z tytułu utraty wartości oraz koryguje z tytułu aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu.

Bank do zdyskontowania przyszłych płatności leasingowych stosuje stopy dyskonta:

- skalkulowane na bazie krzywych rentowności odzwierciedlających koszt finansowania w danej walucie,
- pokrywające tenor najdłuższej umowy leasingowej podlegającej wycenie i odzwierciedlające – dla danej waluty – stałą rynkową stopę procentową oraz koszt finansowania Banku (tenory umów leasingowych mieszczą się w przedziale od 1 roku do 99 lat),
- odczytane z krzywej dla terminu zapadalności odpowiadającego połowie terminu zapadalności umowy leasingowej.

Wartość krańcowej stopy pożyczkowej dla umów leasingowych Bank aktualizuje w okresach kwartalnych.

Bank stosuje te same stopy dyskontowe do portfela umów leasingu samochodów oraz nieruchomości, w tym praw wieczystego użytkowania gruntów z uwzględnieniem wpływu zabezpieczenia umowy leasingowej na stosowaną stawkę dyskontową.

Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego Bank ujmuje jako koszt metodą liniową w trakcie okresu leasingu. Różnice pomiędzy kwotami zapłaconymi i wynikającymi z liniowego rozliczenia kosztów ujmowane są jako czynne lub bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

WPŁYW WDROŻENIA MSSF 16:

- **ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU LEASINGU**

W wyniku wdrożenia standardu Bank rozpoznał zobowiązania z tytułu leasingu prezentowane w pozycji „Pozostałe zobowiązania” w kwocie 885 milionów PLN w wartości bieżącej przyszłych opłat leasingowych pozostających do zapłaty na moment rozpoczęcia stosowania MSSF 16, na które składają się stałe opłaty leasingowe oraz zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych.

Wartość zobowiązania została skorygowana o koszty zapłacone z góry według stanu na 1 stycznia 2019 roku w wysokości 4 milionów PLN (prezentowane w pozycji „Inne aktywa”).

- **AKTYWA Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA**

Bank rozpoznał 889 milionów PLN aktywów z tytułu prawa do użytkowania na 1 stycznia 2019 roku, na które składają się: kwota początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu w kwocie 885 milionów PLN oraz opłaty leasingowe opłacone z góry w wysokości 4 milionów PLN

Dodatkowo Bank w związku z wdrożeniem standardu zaklasyfikował prawa wieczystego użytkowania gruntów jako umowy leasingu. W konsekwencji Bank dokonał spisania prawa wieczystego użytkowania gruntów ujętego w księgach rachunkowych według stanu na 31 grudnia 2018 roku obciążając niepodzielony wynik finansowy w kwocie 111 milionów PLN.

- **ZASTOSOWANE SZACUNKI**

Wdrożenie MSSF 16 wymagało przyjęcia przez Bank następujących istotnych szacunków, które mają wpływ na wycenę zobowiązań z tytułu leasingu oraz aktywów z tytułu prawa do użytkowania:

- Ustalenie okresu leasingu w odniesieniu do umów zawartych na czas nieokreślony

W przypadku umów zawartych na czas nieokreślony dotyczących placówek oddziałów Banku, Bank przyjął okres leasingu spójny z okresem amortyzacji nieumorzonych na dzień wdrożenia standardu inwestycji wykonanych w tych nieruchomościach, a w przypadku braku takich inwestycji okres 4 lat, biorąc pod uwagę istotne koszty związane ze zmianą lokalizacji oddziałów w trakcie ich funkcjonowania. Łączny wpływ wydłużenia okresu leasingu ponad nieodwołalny okres leasingu (umowny okres wypowiedzenia) na wartość zobowiązania zgodnie z powyższym podejściem wyniósł 227 milionów PLN.

- Ustalenie stopy procentowej stosowanej do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych

Stopy dyskonta użyte przez Bank do zdyskontowania przyszłych płatności leasingowych (krańcowe stopy pożyczkowe) mieściły się na moment pierwszego zastosowania w przedziale dla PLN od 2,06% do 8,68%, dla EUR od 0,6% do 4,0%, a dla USD od 3,8% do 4,0% i zostały skalkulowane na bazie krzywych rentowności odzwierciedlających koszt finansowania w danej walucie pokrywających tenor najdłuższej umowy leasingowej podlegającej wycenie. Tenory umów leasingowych mieszczą się w przedziale od 1 roku do 99 lat. Na potrzeby oszacowania zastosowane zostały stopy dyskontowe dla terminu zapadalności odpowiadającego połowie terminu zapadalności umowy leasingowej.

Łączny wpływ dyskonta z tytułu zastosowania powyższych stóp do kalkulacji wartości bieżącej zobowiązań z tytułu leasingu wyniósł 299 milionów PLN.

• **ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA**

Wzrost aktywów wynikający z rozpoznania aktywów z tytułu prawa do użytkowania dotyczącego umów leasingu spowodował wzrost wymogów kapitałowych na 1 stycznia 2019 roku o 75 milionów PLN. Dodatkowo, w związku ze spisaniem prawa wieczystego użytkowania gruntów w wysokości 111 milionów PLN, o taką wartość spadły fundusze własne Banku. Powyższe wpłynęło na zmniejszenie na 1 stycznia 2019 roku współczynnika kapitału Tier I o ok. 17 p.b. oraz łącznego współczynnika kapitałowego o ok. 18 p.b.

• **ŁĄCZNY WPŁYW KOREKT Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 16 NA AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA BANKU**

Uzgodnienie różnicy pomiędzy kwotami przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego ujawnionymi zgodnie z MSR 17 na 31 grudnia 2018 roku, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi na 1 stycznia 2019 roku według MSSF 16 prezentuje tabela poniżej:

Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego 31.12.2018 roku (bez dyskonta)	592
Przyszłe płatności z tytułu praw wieczystego użytkowania	370
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego łącznie z przyszłymi płatnościami z tytułu praw wieczystego użytkowania 31.12.2018 roku (bez dyskonta)	962
Krótkoterminowe umowy leasingowe	(5)
Wpływ dyskonta przy użyciu krańcowej stopy procentowej	(299)
Korekta o różnicę w ujęciu opcji przedłużenia/zakończenia umowy leasingowej	227
Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu na 01.01.2019 roku	885

Wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych i odpowiadających im aktywów z tytułu prawa do użytkowania aktywów zaprezentowano poniżej:

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej	31.12.2018 roku według MSR 17	Spisanie prawa wieczystego użytkowania gruntów	Efekt ujęcia umów leasingu (z dyskontem)		Łączny efekt ujęcia umów leasingu (z dyskontem)	01.01.2019 roku według MSSF 16
			z tytułu prawa wieczystego użytkowania	z tytułu leasingu operacyjnego		
AKTYWA						
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	2 082	(111)	124	765	889	2 860
prawo do użytkowania aktywów	X	-	124	765	889	889
grunty i budynki	1 383	(111)	-	-	-	1 272
Inne aktywa, w tym:	2 318	-	-	(4)	(4)	2 314
czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	57	-	-	(4)	(4)	53
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY						
Pozostałe zobowiązania, w tym:	3 189	-	124	761	885	4 074
zobowiązania z tytułu leasingu	X	-	124	761	885	885
KAPITAŁ WŁASNY	38 360	(111)	-	-	-	38 249

W wyniku wdrożenia MSSF 16 w 2019 roku ogólne koszty administracyjne nie zostały obciążone kwotą rat leasingowych netto w wysokości 202 milionów PLN. Koszty rat leasingowych zostały alokowane do kosztów amortyzacji w wysokości 195 milionów PLN oraz do kosztów odsetkowych w wysokości 20 milionów PLN.

INFORMACJE FINANSOWE:

LEASINGOBIORCA - KWOTY DOTYCZĄCE LEASINGU UJĘTE W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	2019
Amortyzacja aktywów z tytułu prawa do użytkowania	(195)
Koszty odsetek od zobowiązań z tytułu leasingu	(20)
Koszty związane z krótkoterminowymi umowami leasingowymi	(10)
Koszty związane z umowami leasingowymi aktywów o niskiej wartości, które nie są umowami krótkoterminowymi, koszty z tytułu podatku od towarów i usług niepodlegającego odliczeniu oraz koszty opłat eksploatacyjnych	(70)
Razem	(295)
LEASINGOBIORCA - CAŁKOWITY WYPŁYW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z TYTUŁU LEASINGU	2019
Całkowity wpływ środków pieniężnych z tytułu leasingu	202
AKTYWA Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA	31.12.2019
Rzeczowe aktywa trwałe	812
Gruntty i budynki	784
Inne, w tym:	28
nieruchomości inwestycyjne	28
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1
Gruntty i budynki	1
Razem	813
POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2019
Zobowiązania z tytułu leasingu	819

41. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się w wartości godziwej. W kolejnych okresach, na dzień bilansowy gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z dwóch:

- kwocie odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- kwocie rozpoznanej w momencie początkowym prowizji, amortyzowanej w czasie zgodnie z MSSF 15.

INFORMACJE FINANSOWE

- **PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE BANKU DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)**

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2019 roku			
Spółka C	obligacje korporacyjne	36	31.12.2022
Razem		36	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2018 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 266	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	708	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	47	31.12.2022
Razem		2 021	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

• **ZOBOWIĄZANIA UMOWNE**

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH	31.12.2019	31.12.2018
wartości niematerialnych	24	39
rzeczowych aktywów trwałych	24	29
Razem	48	68

• **UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE**

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2019	Udzielone zobowiązania w wartości nominalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania według MSSF 9	Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne netto
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	53 775	(194)	53 581
mieszkaniowe	5 077	(30)	5 047
gospodarcze	39 000	(118)	38 882
konsumpcyjne	9 698	(46)	9 652
Pozostałe	4 008	(13)	3 995
Razem	57 783	(207)	57 576
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	27 794	(87)	27 707
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	12 839	(57)	12 782
dla podmiotów finansowych	3 337	-	3 337
dla podmiotów niefinansowych	9 343	(57)	9 286
dla podmiotów budżetowych	159	-	159
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 036	(1)	2 035
dla podmiotów finansowych	2 000	(1)	1 999
dla podmiotów niefinansowych	36	-	36
Udzielone akredytywy	1 201	(3)	1 198
dla podmiotów niefinansowych	1 201	(3)	1 198
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	125	-	125
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	101
Razem	16 302	(61)	16 241
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	12 941	(57)	12 884
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 560	(14)	2 546
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	74 085	(268)	73 817

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2018	Udzielone zobowiązania w wartości nominalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania według MSSF 9	Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne netto
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 088	(164)	45 924
mieszkaniowe	4 727	(35)	4 692
gospodarcze	32 441	(94)	32 347
konsumpcyjne	8 920	(35)	8 885
Pozostałe	4 010	(11)	3 999
Razem	50 098	(175)	49 923
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	25 822	(67)	25 755
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 919	(46)	8 873
dla podmiotów finansowych	2 850	(1)	2 849
dla podmiotów niefinansowych	6 056	(44)	6 012
dla podmiotów budżetowych	13	(1)	12
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 967	(4)	3 963
dla podmiotów finansowych	1 946	(2)	1 944
dla podmiotów niefinansowych	2 021	(2)	2 019
Udzielone akredytywy	1 217	(2)	1 215
dla podmiotów finansowych	10	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 205	(2)	1 203
dla podmiotów budżetowych	2	-	2
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	368	-	368
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	188
Razem	14 659	(52)	14 607
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	9 286	(46)	9 240
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 418	(19)	2 399
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	64 757	(227)	64 530

• **ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI**

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI 31.12.2019	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone w wartości nominalnej						
zobowiązania udzielone - finansowe	13 944	5 844	15 141	14 121	8 733	57 783
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	159	1 651	5 161	7 133	2 198	16 302
Razem	14 103	7 495	20 302	21 254	10 931	74 085

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI 31.12.2018	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone w wartości nominalnej						
zobowiązania udzielone - finansowe	11 227	3 704	12 939	13 170	9 058	50 098
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	289	897	4 820	6 561	2 092	14 659
Razem	11 516	4 601	17 759	19 731	11 150	64 757

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2019	Wartość nominalna zobowiązań (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy	Razem netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	50 781	(89)	2 811	(77)	183	(28)	53 775	(194)	53 581
Pozostałe	4 005	(13)	3	-	-	-	4 008	(13)	3 995
Razem	54 786	(102)	2 814	(77)	183	(28)	57 783	(207)	57 576
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	12 047	(6)	501	(11)	291	(40)	12 839	(57)	12 782
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 036	(1)	-	-	-	-	2 036	(1)	2 035
Udzielone akredytywy	1 188	(1)	-	-	13	(2)	1 201	(3)	1 198
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	125	-	-	-	-	-	125	-	125
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	-	-	-	-	101	-	101
Razem	15 497	(8)	501	(11)	304	(42)	16 302	(61)	16 241

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2018	Wartość nominalna zobowiązań (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy	Razem netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	42 871	(73)	3 024	(77)	193	(14)	46 088	(164)	45 924
Pozostałe	4 010	(11)	-	-	-	-	4 010	(11)	3 999
Razem	46 881	(84)	3 024	(77)	193	(14)	50 098	(175)	49 923
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 538	(10)	235	(9)	146	(27)	8 919	(46)	8 873
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 967	(4)	-	-	-	-	3 967	(4)	3 963
Udzielone akredytywy	1 216	(1)	-	-	1	(1)	1 217	(2)	1 215
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	368	-	-	-	-	-	368	-	368
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	-	-	-	-	188	-	188
Razem	14 277	(15)	235	(9)	147	(28)	14 659	(52)	14 607

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 31.12.2019	Wartość brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	51 796	1 044	850	20	3	60	2	53 775
Pozostałe	4 008	-	-	-	-	-	-	4 008
Razem	55 804	1 044	850	20	3	60	2	57 783
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	12 368	309	21	3	-	138	-	12 839
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 036	-	-	-	-	-	-	2 036
Udzielone akredytywy	1 201	-	-	-	-	-	-	1 201
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	125	-	-	-	-	-	-	125
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	-	-	-	-	-	101
Razem	15 831	309	21	3	-	138	-	16 302
UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 31.12.2019	Wartość rezerw							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(144)	(29)	(1)	(4)	-	(16)	-	(194)
Pozostałe	(13)	-	-	-	-	-	-	(13)
Razem	(157)	(29)	(1)	(4)	-	(16)	-	(207)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(30)	(3)	-	-	-	(24)	-	(57)
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	(1)	-	-	-	-	-	-	(1)
Udzielone akredytywy	(3)	-	-	-	-	-	-	(3)
Razem	(34)	(3)	-	-	-	(24)	-	(61)

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 31.12.2018	Wartość brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	43 612	1 819	585	6	4	60	2	46 088
Pozostałe	4 010	-	-	-	-	-	-	4 010
Razem	47 622	1 819	585	6	4	60	2	50 098
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 545	180	163	3	-	28	-	8 919
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 967	-	-	-	-	-	-	3 967
Udzielone akredytywy	1 215	-	1	1	-	-	-	1 217
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	368	-	-	-	-	-	-	368
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	-	-	-	-	-	188
Razem	14 283	180	164	4	-	28	-	14 659
UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 31.12.2018	Wartość rezerw							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(98)	(59)	(4)	-	-	(3)	-	(164)
Pozostałe	(11)	-	-	-	-	-	-	(11)
Razem	(109)	(59)	(4)	-	-	(3)	-	(175)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(34)	(7)	-	-	-	(5)	-	(46)
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	(4)	-	-	-	-	-	-	(4)
Udzielone akredytywy	(2)	-	-	-	-	-	-	(2)
Razem	(40)	(7)	-	-	-	(5)	-	(52)

- **POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE**

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	31.12.2019	31.12.2018
Finansowe	119	90
Gwarancyjne	2 350	1 663
Razem	2 469	1 753

Wzrost pozabilansowych zobowiązań otrzymanych o charakterze gwarancyjnym w stosunku do 31 grudnia 2018 roku spowodowany był głównie zwiększeniem limitu gwarancji w ramach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis.

- **UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ BANKU**

Na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku na rzecz Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Bank był uprawniony sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

42. SPRAWY SPORNE

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku łączna wartość przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku, w których Bank jest pozwany wynosiła 1 158 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1 711 milionów PLN), a łączna wartość przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku z powództwa Banku na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 2 327 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1 636 milionów PLN).

Poniżej zaprezentowano opis skutków wyroków TSUE z 11 września 2019 r. i 3 października 2019 r. oraz opis postępowań prowadzonych przez UOKiK:

POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE KREDYTÓW UDZIELONYCH W WALUCIE OBCEJ

Na 31 grudnia 2019 roku przeciwko Bankowi toczyło się 1645 postępowań sądowych (na 31 grudnia 2018 roku 870 postępowań sądowych) dotyczących kredytów hipotecznych udzielonych w ubiegłych latach w walucie obcej o łącznej wartości przedmiotu sporu 392 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku -210 milionów PLN), w tym dwa postępowania grupowe, w walucie obcej o łącznej wartości przedmiotu sporu 392 miliony PLN, w tym dwa postępowania grupowe, w których liczba umów kredytowych wynosi 75 w jednym i 8 w drugim postępowaniu. Postępowania te wszczęte zostały przez klientów Banku w związku z zawartymi umowami o kredyt hipoteczny udzielony w walucie obcej. Przedmiotem wystąpień klientów Banku są przede wszystkim roszczenia o stwierdzenie nieważności całości lub części umowy lub o zapłatę z tytułu zwrotu rzekomo nienależnego świadczenia w związku z abuzywnym charakterem klauzul walutowych. Żadna z klauzul stosowanych przez Bank w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych. Przyjmując ostrożnościowe podejście do zabezpieczenia ryzyka prawnego spraw sądowych, które nie były rozstrzygnięte na 31 grudnia 2019 roku Bank utworzył rezerwę na te postępowania w wysokości 141 milionów PLN pomniejszając wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych.

3 października 2019 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej „TSUE”) wydał wyrok w sprawie C-260/18 zainicjowanej pytaniami prejudycjalnymi sformułowanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Bank nie był stroną postępowania przed TSUE. TSUE udzielił odpowiedzi na 4 pytania zadane przez polski sąd na gruncie umowy kredytu indeksowanego z listopada 2008 roku. Wyrok TSUE dotyczy wyłącznie sytuacji, w której sąd krajowy uprzednio stwierdził abuzyność danego postanowienia umownego. Zgodnie z orzeczeniem TSUE do wyłącznej kompetencji sądów krajowych należy ocena, dokonywana w ramach postępowań sądowych, czy określone postanowienie umowne w okolicznościach danej sprawy może zostać uznane za abuzywne. TSUE sądom krajowym pozostawił ocenę, czy umowa zawiera postanowienia abuzywne oraz czy po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych umowa może dalej obowiązywać, a jeżeli nie, to czy istnieje przepis krajowy, który może zastąpić usunięte klauzule. TSUE w tym zakresie nie opowiedział się za koniecznością unieważniania umów, a jedynie nie wykluczył takiego rozwiązania, pozostawiając ostateczną ocenę sądom krajowym, wskazując jednocześnie że „Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem celem tego przepisu, a w szczególności drugiego członu zdania, nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi (...)”.

Na gruncie wyroku TSUE, jeśli sąd krajowy uzna postanowienie umowne za naruszające interesy konsumenta (abuzywne), postanowienie nie wiąże stron umowy. Sąd dokonuje usunięcia tego postanowienia z umowy. W następnym kroku sąd bada, czy taka umowa może dalej obowiązywać (być wykonywana), a jeśli tak, to w jakim kształcie. Sąd analizuje także, czy istnieje przepis prawa o charakterze dyspozytywnym, który może zastąpić usunięte postanowienia umowne. W sytuacji, gdy sąd stwierdzi, że umowa nie może obowiązywać bez usuniętych postanowień i jednocześnie nie jest możliwe zastąpienie usuniętych postanowień przepisami prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, sąd może stwierdzić nieważność umowy.

Treść orzeczenia TSUE będzie miała wpływ na orzecznictwo sądów krajowych w szczególności w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, natomiast w każdej sprawie sądy będą badać indywidualnie stan faktyczny i prawny sprawy, w tym treść umowy kredytowej. Wskazać należy, że umowy indeksowane do waluty CHF stanowią w portfelu Banku zdecydowaną mniejszość (patrz nota „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”). Dominują umowy kredytów denominowanych w CHF, w których kwota zadłużenia w CHF była znana kredytobiorcy już w dacie zawarcia umowy kredytowej i wprost z niej wynikała. Umowy kredytów indeksowanych do waluty CHF znajdujące się w portfelu Banku zawierają z kolei postanowienia, zgodnie z którymi oprocentowanie LIBOR stosuje się do kredytów, których walutą jest CHF, natomiast jeżeli walutą kredytów jest PLN wówczas zgodnie z tymi postanowieniami umowy należy stosować oprocentowanie WIBOR.

Pomimo braku istotnych strat z tytułu spraw, które zakończyły się prawomocnym wyrokiem przed dniem sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego oraz w zdecydowanej mierze innego charakteru umów niż te, które były przedmiotem opisanego powyżej pytania prejudycjalnego, biorąc pod uwagę obserwowany w sektorze bankowym wzrost liczby pozwów dotyczących kredytów hipotecznych udzielonych w walucie obcej, jak również uwzględniając brak jednolitej linii orzeczniczej w zakresie tych kredytów, Bank kierując się zasadą ostrożnego szacunku dokonał oceny ryzyka prawnego wynikającego nie tylko z istniejących na dzień bilansowy spraw sądowych w tym zakresie ale również dokonując pewnych założeń w zakresie możliwych nowych pozwów w przyszłości w odniesieniu do całego portfela kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych w latach przeszłych. Dodatkowo, Bank określił scenariusze możliwych rozstrzygnięć w odniesieniu do różnych typów wzorców umownych wykorzystywanych w przeszłości i przypisała im określone prawdopodobieństwa realizacji, na bazie analiz własnych oraz opinii zewnętrznych kancelarii prawnych. Na podstawie tej analizy Bank wycenił ryzyko prawne odnoszące się do całego aktywnego portfela kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych, a wynikające z potencjalnych przyszłych spraw sądowych, na kwotę 281 mln. Ze względu na fakt, iż kwota ta dotyczy nowego szacunku przepływów pieniężnych z portfela kredytów hipotecznych, w związku z zapisami MSSF 9.B.5.4.6, kwota ta pomniejszyła saldo brutto tych kredytów na dzień 31 grudnia 2019 roku. (Nota „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”), a drugostronnie obciążyla koszty 2019 roku - pozycja „Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiernych”. Dodatkowo Bank utworzył rezerwę w kwocie 29 milionów PLN na potencjalne sprawy sporne dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych (nota „Rezerwy”).

Ze względu na krótki okres danych historycznych i niewielką dotychczasową skalę ryzyka prawnego w odniesieniu do kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych dla Banku, szacunki w zakresie liczby możliwych do wystąpienia pozwów, jak i kształtowania się linii orzeczniczej sądów w tym zakresie obciążone są istotną niepewnością, która wynika z konieczności dokonywania pewnych założeń eksperckich. Opisane są one w Nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych” i będą weryfikowane przez Bank w kolejnych okresach.

POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE ZWROTU PROWIZJI W PRZYPADKU PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY KREDYTU

Na 31 grudnia 2019 roku przeciwko Bankowi toczyły się 102 postępowania sądowe o łącznej wartości przedmiotu sporu 640 tysięcy PLN, dotyczące zwrotu prowizji w przypadku przedterminowej spłaty przez klienta całości lub części zobowiązania kredytowego. Rezerwa na te postępowania na 31 grudnia 2019 roku wynosi 355 tysięcy PLN.

11 września 2019 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej „TSUE”) wydał wyrok w sprawie C-383/18 z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożonym przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku. Bank nie był stroną postępowania przed TSUE. W wyroku TSUE dokonał wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE, stwierdzając, że należy go interpretować w ten sposób, iż prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. W ocenie TSUE określenia „koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy” nie należy odnosić do rodzaju kosztów (możliwości ich powiązania z czasem trwania umowy) bądź daty ich wymagalności, a jedynie do sposobu obliczenia obniżki. Trybunał nie wypowiedział się jednak odnośnie do metody obliczania zwrotu kosztów i ta kwestia została pozostawiona sądom krajowym.

Treść orzeczenia TSUE będzie miała wpływ na orzecznictwo sądów krajowych w sprawach dotyczących zwrotu prowizji, w tym w sprawach z udziałem Banku.

W wyniku analizy skutków orzeczenia TSUE Bank dokonał weryfikacji podejścia w zakresie zwrotu tej części całkowitych kosztów kredytów konsumenckich oraz hipotecznych, która dotyczy okresu od daty dokonania przedterminowej spłaty kredytu do daty jego pierwotnej wymagalności. Obecnie zwroty te dokonywane są na bieżąco. Bank dokonał szacunku możliwych przedpłat, które mogą wydarzyć się w przyszłości a dotyczą portfela kredytów konsumenckich i hipotecznych. Na dzień bilansowy Bank pomniejszył przychody odsetkowe na kwotę 147 milionów PLN, uwzględniając tym samym zapisy MSSF 9 (nota „Pozostałe zobowiązania” i nota „Przychody i koszty odsetkowe”). Dodatkowo, Bank dokonał oszacowania prawdopodobnych kosztów zaspokojenia reklamacji klientów dotyczących zwrotu prowizji z tytułu dokonanych w przeszłości przedpłat. Zostały one ujęte w saldzie rezerw w kwocie 104 mln zł (Nota „Rezerwy”), drugostronnie obciążając pozostałe koszty operacyjne (nota „Pozostałe przychody i koszty operacyjne”).

Ze względu na krótki okres danych historycznych, powyższe szacunki obciążone są istotną niepewnością w zakresie liczby oczekiwanych reklamacji klientów jak i stopy przedpłat kredytów w przyszłości, w szczególności portfela hipotecznego.

POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZED PREZESEM URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW (UOKiK)

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK:

- Postępowanie wszczęte z urzędu 28 czerwca 2017 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na stosowaniu we wzorcach umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut obcych i załącznikach do nich postanowień umownych dotyczących sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, które zdaniem Prezesa UOKiK mogą zostać uznane za niedozwolone w świetle art. 385 § 1 Kodeksu cywilnego. W ocenie Prezesa UOKiK część postanowień zawartych w załączniku do aneksu jest nieprecyzyjna, a sposób ustalenia kursów na ich podstawie zależy od czynników dowolnie przyjętych przez Bank. Zdaniem Prezesa UOKiK konsekwencją tak sformułowanych postanowień jest uniemożliwienie konsumentom weryfikacji, czy Bank prawidłowo oszacował kurs po którym przelicza raty kredytów/pożyczek hipotecznych. Pismem z 9 sierpnia 2017 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK. 31 lipca 2018 roku Bank złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej. Pismem z 20 września 2019 roku Prezes UOKiK przedłużył termin zakończenia postępowania do 31 grudnia 2019 roku. 23 grudnia 2019 roku Bank złożył pismo, w którym poinformował o woli zakończenia postępowania poprzez wydanie decyzji zobowiązującej oraz zwrócił się z prośbą o spotkanie z przedstawicielami UOKiK w celu omówienia stanowiska Banku w przedmiocie zobowiązań. Na 31 grudnia 2019 roku Prezes UOKiK nie podjął dalszych czynności w sprawie. Na 31 grudnia 2019 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie.
- Postępowanie wszczęte z urzędu 26 lipca 2017 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na pobieraniu od konsumentów wyższych rat kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych niż wynikających z informacji o ryzyku kursowym przedstawianych konsumentom przed zawarciem umów oraz przerzucenia na konsumenta możliwego ryzyka walutowego. Bank ustosunkował się do zarzutów w piśmie z 23 września 2017 roku. Pismem z 14 marca 2019 roku Prezes UOKiK wezwał Bank do udzielenia odpowiedzi na 16 szczegółowych pytań w celu ustalenia okoliczności niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy, na które Bank udzielił odpowiedzi pismem z 10 maja 2019 roku. Na 31 grudnia 2019 roku Prezes UOKiK nie podjął dalszych czynności w sprawie. Na 31 grudnia 2019 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie.
- Postępowanie wszczęte z urzędu 12 marca 2019 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Postępowanie dotyczy klauzul modyfikacyjnych wskazujących okoliczności, w których Bank jest uprawniony do zmiany warunków umownych, w tym wysokości opłat i prowizji. W ocenie Prezesa UOKiK stosowane przez Bank klauzule modyfikacyjne umożliwiają Bankowi jednostronną, nieograniczoną i dowolną możliwość zmiany sposobu wykonania umowy. W konsekwencji Prezes UOKiK stoi na stanowisku, że klauzule stosowane przez Bank kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy, co uzasadnia stwierdzenie ich abuzyjności. Pismem z 31 maja 2019 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK. Pismem z 12 sierpnia 2019 roku Prezes UOKiK przedłużył termin zakończenia postępowania do 31 grudnia 2019 roku, a następnie pismem z 19 grudnia 2019 roku, do 30 kwietnia 2020 roku. Na 31 grudnia 2019 roku Bank nie utworzył rezerwy na to postępowanie.

POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE STOSOWANIA PRAKTYK OGRANICZAJĄCYCH KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard.

Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN. Bank odwołał się od wyżej wymienionej decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. Strony postępowania wniosły apelacje. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 października 2015 roku przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK, tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski SA) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA; PKO Bank Polski SA jest następcą prawnym Nordea Bank Polska S.A. w drodze połączenia w trybie art. 492 § 1 pkt 1 kodeksu spółek handlowych). Kara została zapłacona przez Bank w październiku 2015 roku. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z 25 października 2017 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kara zapłacona przez Bank została zwrócona Bankowi 21 marca 2018 roku. Sprawa toczy się obecnie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, który po przeprowadzeniu dwóch rozpraw odroczył rozprawę bez terminu. Na 31 grudnia 2019 roku Bank utrzymywał rezerwę na to postępowanie w wysokości 21 milionów PLN.

ROSZCZENIA ODSZKODOWAWCZE ZWIĄZANE Z OPŁATĄ INTERCHANGE

Bankowi doręczono trzy wezwania do wzięcia udziału w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej w sprawach dotyczących opłaty interchange. Po stronie pozwanej występują inne banki. Roszczenia wobec pozwanych banków opiewają na łączną kwotę prawie 146 milionów PLN i dochodzone są tytułem odszkodowania za różnice w wysokości opłat interchange wynikających z zastosowania praktyk ograniczających konkurencję. Konsekwencją uznania przez sądy roszczeń za zasadne może być wystąpienie przez pozwanych w odrębnym procesie z roszczeniami regresowymi m.in. przeciwko innym bankom, w tym PKO Bankowi Polskiemu SA. Bank wstąpił do postępowań w charakterze interwenienta ubocznego.

ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI UŻYTKOWANYCH PRZEZ BANK

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzone są trzy postępowania, których przedmiotem są roszczenia reprivatyzacyjne. Jedno z tych postępowań jest zawieszone. W drugim postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem korzystnym dla Banku, strona przeciwna wniosła skargę kasacyjną, a Sąd Najwyższy przyjął ją do rozpoznania. W trzecim postępowaniu, którego przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiającej wnioskodawcy przyznania prawa własności czasowej do nieruchomości Banku, strona przeciwna złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na ostateczną decyzję umarzającą postępowanie jako bezprzedmiotowe.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

43. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

• ŚRODKI PIENIĘŻNE ORAZ EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	31.12.2019	31.12.2018
Gotówka i rachunek bieżący w Banku Centralnym	14 602	22 862
Bieżące należności od banków	3 379	7 152
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	12	10
Razem	17 993	30 024

• ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA

Środki pieniężne w kwocie 12 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku 10 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Biuro Maklerskie PKO BP operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.

• PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z TYTUŁU ODSETEK I DYWIDEND OTRZYMANYCH I WYPŁACONYCH

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK - OTRZYMANE OD:	2019	2018
kredytów i pożyczek udzielonych bankom	183	106
instrumentów pochodnych zabezpieczających	418	524
dłużnych papierów wartościowych:	1 450	1 108
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	7 941	7 405
Razem	9 992	9 143

Powyższe kwoty odsetek otrzymanych nie uwzględniają wartości prowizji rozliczanych w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, ujmowanych jako przychody odsetkowe.

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK - ZAPŁACONE:	2019	2018
zobowiązań wobec banków	(31)	(42)
zobowiązań wobec klientów	(1 860)	(1 653)
leasingu	(20)	-
dłużnych papierów wartościowych	(91)	(50)
emisji papierów wartościowych	(40)	(41)
zobowiązań podporządkowanych	(90)	(74)
Razem	(2 132)	(1 860)

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND - OTRZYMANE	2019	2018
od jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	511	279
od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	1
instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	13	11
Razem	525	291

• PRZEPŁYWY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ – INNE KOREKTY

INNE KOREKTY	2019	2018
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	113	70
Zyski i straty aktuarialne	(5)	(1)
Wycena dotycząca udziałów w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięciach i inne zmiany	-	107
Likwidacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych i inne	16	(45)
Razem	124	131

• OBJAŚNIENIE PRZYCZYN RÓŻNIC POMIĘDZY ZMIANAMI STANU POZYCJI SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ ORAZ ZMIANAMI STANU TYCH POZYCJI WYKAZYWANymi W DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(ZYSK) STRATA Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	2019	2018
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(17)	(30)
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	3	10
Razem	(14)	(20)

ODSETKI I DYWIDENDY	2019	2018
Wykazywane w działalności inwestycyjnej:	(1 924)	(1 306)
dywidendy otrzymane od jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	(511)	(279)
dywidendy otrzymane od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(1)	(1)
dywidendy otrzymane od instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu obowiązkowo wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(13)	(11)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(1 150)	(974)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(249)	(41)
Wykazywane w działalności finansowej:	387	348
odsetki zapłacone z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	40	41
odsetki zapłacone od zobowiązań podporządkowanych	90	74
odsetki zapłacone od kredytów i pożyczek otrzymanych	257	233
Razem	(1 537)	(958)

ZMIANA STANU NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	3 260	(2 446)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	-	(2)
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(3 773)	2 387
Razem	(513)	(61)

ZMIANA STANU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(15 983)	(9 927)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	4 438
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	10	(4)
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto	(117)	369
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w działalności inwestycyjnej	9 208	3 488
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu w działalności inwestycyjnej	4 691	2 182
Razem	(2 191)	546
ZMIANA STANU KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(10 520)	(4 683)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	(5 229)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	1 068	2 532
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	2	(1)
Razem	(9 450)	(7 381)
ZMIANA STANU AKTYWÓW TRWAŁYCH PRZEZNACZONYCH DO SPRZEDAŻY	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(1)	351
Reklasyfikacja do pozycji inwestycje w jednostki zależne	-	(318)
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów trwałych	-	(10)
Zmiany odpisów na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(1)	262
Razem	(2)	285
ZMIANA STANU INNYCH AKTYWÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	294	(396)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF16	(4)	-
Podwyższenie kapitału jednostki zależnej	(100)	100
Zmiany odpisów na inne aktywa	(1)	(1)
Razem	189	(297)
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ WOBEC BANKÓW I BANKU CENTRALNEGO	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	378	(2 708)
Ujęcie zaciągnięcia / spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych od banków w działalności finansowej, w tym odsetek	-	2 603
Razem	378	(105)

ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ WOBEC KLIENTÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	12 802	22 689
Ujęcie zaciągnięcia / spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych od innych niż banki instytucji finansowych w działalności finansowej	3 763	(485)
Razem	16 565	22 204
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(598)	163
Ujęcie zaciągnięcia / spłaty zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych w działalności finansowej, w tym odsetek	619	45
Razem	21	208
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ PODPORZĄDKOWANYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(1)	1 011
Ujęcie zaciągnięcia / spłaty zobowiązań podporządkowanych w działalności finansowej, w tym odsetek	-	(1 000)
Razem	(1)	11
ZMIANA STANU POZOSTAŁYCH ZOBOWIĄZAŃ	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	1 555	(1 403)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	(885)	-
Ujęcie płatności z tytułu leasingu w działalności finansowej	202	-
Razem	872	(1 403)
ZMIANA STANU SKUMULOWANYCH ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH I INNYCH	2019	2018
Zmiana skumulowanych odpisów i rezerw na oczekiwane straty kredytowe	(1 042)	(2 458)
na należności od banków	-	2
na kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1 068)	(2 532)
na papiery wartościowe	(10)	4
na inne aktywa finansowe	(5)	(4)
rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	41	72
Zmiana skumulowanych odpisów na aktywa niefinansowe i innych rezerw	103	(85)
na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1	(262)
na rzeczowe aktywa trwałe	7	6
na wartości niematerialne	(2)	10
na inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	66
na inne aktywa niefinansowe	6	5
pozostałych rezerw	91	90
Razem	(939)	(2 543)

• **UZGODNIENIE POZYCJI SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ Z DZIAŁALNOŚCIĄ FINANSOWĄ SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**

	Nota	31.12.2018	Ujęte w działalności finansowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Ujęte w działalności operacyjnej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		31.12.2019
			Zaciągnięcie	Splata	Inne zmiany, w tym różnice kursowe		
Otrzymane kredyty i pożyczki		8 839	-	(3 763)	(50)	5 026	
od klientów	29	8 839	-	(3 763)	(50)	5 026	
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	5 367	596	(1 215)	21	4 769	
Zobowiązania podporządkowane - obligacje podporządkowane	32	2 731	-	-	(1)	2 730	
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	40	-	-	(202)	-	(202)	
Razem		16 937	596	(5 180)	(30)	12 323	

	Nota	31.12.2017	Ujęte w działalności finansowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Ujęte w działalności operacyjnej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		31.12.2018
			Zaciągnięcie	Splata	Inne zmiany, w tym różnice kursowe		
Otrzymane kredyty i pożyczki		10 478	646	(2 763)	478	8 839	
od banków	28	2 596	-	(2 602)	6	-	
od klientów	29	7 882	646	(161)	472	8 839	
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	5 204	1 255	(1 300)	208	5 367	
Zobowiązania podporządkowane - obligacje podporządkowane	32	1 720	1 000	-	11	2 731	
Razem		17 402	2 901	(4 063)	697	16 937	

44. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

• **TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA**

Skarb Państwa posiada 29,43% udziału w kapitale zakładowym Banku.

Na mocy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

PRZYCHODY Z TYTUŁU PRZEJŚCIOWEGO WYKUPU PRZEZ BUDŻET PAŃSTWA ODSETEK OD KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH „STAREGO” PORTFELA	2019	2018
Przychody memoriałowe	93	383
Przychody otrzymane kasowo	75	361
Różnica – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	18	22

Od 1 stycznia 2018 roku w oparciu o przepisy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, kredytobiorcy nabyli prawo do umorzenia w ciężar budżetu państwa pozostałego zadłużenia, co skutkować będzie sukcesywnym (do 2026 roku) całkowitym rozliczeniem zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych tzw. „starego” portfela. Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu w 2019 roku otrzymał prowizję poniżej 1 miliona PLN, a w 2018 roku otrzymał prowizję w wysokości 1 miliona PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w 2019 roku Bank otrzymał prowizję poniżej 1 miliona PLN z tego tytułu, a w 2018 roku wynosiły one 1 milion PLN.

Biuro Maklerskie PKO BP pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Biuro Maklerskie PKO BP na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w 2019 roku wynosiło ono 83 miliony PLN, a w 2018 roku wynosiło 59 milionów PLN.

- ISTOTNE TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA**

Poniżej zaprezentowano zaangażowanie Banku oraz wartość zobowiązań Banku w stosunku do 10 jednostek powiązanych ze Skarbem Państwa o największym zaangażowaniu łącznym.

	ZAANGAŻOWANIE BILANSOWE, W TYM Z TYTUŁU KREDYTÓW I INSTRUMENTÓW DŁUŻNYCH		ZAANGAŻOWANIE POZABILANSOWE		ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DEPOZYTÓW	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
kontrahent 1	-	-	2 453	2 450	-	-
kontrahent 2	3 443	2 774	350	-	61	153
kontrahent 3	240	263	3 520	1 635	3 686	2 633
kontrahent 4	1 726	1 188	1 193	1 671	94	32
kontrahent 5	614	439	2 291	1 730	175	32
kontrahent 6	2 021	2 047	667	663	122	491
kontrahent 7	485	347	2 132	1 552	231	1 397
kontrahent 8	599	895	1 683	1 378	350	317
kontrahent 9	467	617	1 080	922	50	284
kontrahent 10	167	159	802	549	6	2

W 2019 roku przychody z tytułu odsetek i prowizji z tytułu transakcji z wymienionymi wyżej 10 kontrahentami wyniosły 200 milionów PLN (w 2018 roku 158 milionów PLN), zaś koszty z tytułu odsetek 29 milionów PLN (w 2018 roku 33 miliony PLN). Odpowiednio na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku na powyższe należności nie zostały utworzone odpisy na oczekiwane straty kredytowe metodą zindywidualizowaną.

Wszystkie transakcje z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa zdaniem Banku zawierane są na warunkach rynkowych.

- TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO**

Transakcje Banku jako jednostki dominującej z jednostkami zależnymi, stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami zostały przedstawione w tabeli poniżej. Wszystkie opisane poniżej transakcje z jednostkami zależnymi, wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	82	-	16	115
Mercury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	36	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	148	148	62	-
PKO Bank Hipoteczny SA	4 681	2 282	174	4 231
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	21	-
PKO BP Finat sp. z o.o.	-	-	38	13
PKO Finance AB	-	-	4 331	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	17 172	17 172	9	5 541
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	38	-	245	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	45	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	501	-
ZenCard sp. z o.o.	4	4	1	-
Razem jednostki zależne	22 125	19 606	5 479	9 900

NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	80	26	43	32
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	19	19	6	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-	1	-
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	59	769
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	99	45	109	802

NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	123	-	1	113
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	22	-
NEPTUN - fiz an i jego spółki zależne	159	159	52	-
PKO Bank Hipoteczny SA	4 447	1 729	131	3 117
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	14	-
PKO BP Finat sp. z o.o.	1	-	39	1
PKO Finance AB	-	-	6 238	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	15 121	15 120	36	4 304
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	33	-	224	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	26	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	472	1
Qualia Development sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	384	-
ZenCard sp. z o.o.	-	-	1	-
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	4	-
Razem jednostki zależne	19 884	17 008	7 644	7 536

NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	40	13	43	23
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	18	18	8	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	58	31	56	24

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	2	2	-	-
NEPTUN - fiz an i jego spółki zależne	2	2	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	383	364	2	2
PKO BP BANKOWY PTE SA	14	1	-	-
PKO BP Finat sp. z o.o.	39	-	6	1
PKO Finance AB	-	-	192	192
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	530	369	-	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	253	9	3	3
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	73	73	-	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	70	46	11	11
Qualia Development sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	1	1
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem jednostki zależne	1 367	867	215	210

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	508	468	125	125
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	1	1	-	-
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	9	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	509	469	134	125

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	2	2	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	3	3	1	-
PKO Bank Hipoteczny SA	339	322	5	5
PKO BP BANKOWY PTE SA	9	-	-	-
PKO BP Finat sp. z o.o.	67	1	5	1
PKO Finance AB	-	-	286	286
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	360	292	17	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	268	110	2	2
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	75	75	-	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	47	47	11	11
Qualia Development sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	2	2
Razem jednostki zależne	1 170	852	329	307

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	463	457	137	137
„Centrum Obsługi Biznesu” sp z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	464	458	137	137

- TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO**

Na 31 grudnia 2019 jednostką powiązaną z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawało sześć podmiotów. Na 31 grudnia 2018 roku było to sześć podmiotów. W roku 2019 i 2018 w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

45. ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Jako krótkoterminowe świadczenie pracownicze obok wynagrodzenia zasadniczego ujęta została nieodroczone część składnika zmiennego wynagrodzenia w formie gotówkowej.

Jako pozostałe świadczenie długoterminowe ujęta została odroczone część zmiennego składnika wynagrodzeń przyznawana w formie gotówkowej.

Jako płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych ujmowany jest nieodroczone i odroczone składnik wynagrodzeń przyznawany w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym) zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

- ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W BANKU**

Zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane są w formie: nieodroczonej (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny) i odroczonej (na kolejne trzy lata po pierwszym roku po okresie oceny), przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym).

Składnik wynagrodzenia w formie instrumentu finansowego jest przeliczany na akcje fantomowe po przyznaniu danego składnika – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie, publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg – z IV kwartału okresu oceny. Następnie, po okresie retencyjnym i okresie odroczenia, akcje są przeliczane na gotówkę – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie z III kwartału roku kalendarzowego poprzedzającego wypłatę (Zarząd) oraz III kwartału roku kalendarzowego, w którym dokonywana jest wypłata (pozostałe osoby na stanowiskach kierowniczych), publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg.

Wynagrodzenie odroczone może podlegać redukcji w przypadku pogorszenia wyników finansowych Banku, straty Banku lub pogorszenia innych zmiennych związanych z efektami pracy w okresie oceny osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz wynikami nadzorowanych lub kierowanych przez te osoby jednostek/komórek organizacyjnych, które ujawniły się po okresie oceny.

INFORMACJE FINANSOWE (W TYSIĄCACH PLN)

KOSZTY WYNAGRODZEŃ ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ BANKU	2019	2018
Zarząd Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	8 791	8 558
Świadczenia długoterminowe	1 350	1 293
Płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych	3 375	3 232
Świadczenia dla członków Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje w poprzednich latach	172	343
Razem	13 688	13 426
Rada Nadzorcza Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 340	1 351
Razem	1 340	1 351
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE PRZEZ BANK NA RZECZ KIEROWNICTWA	31.12.2019	31.12.2018
Rada Nadzorcza Banku	376	416
Zarząd Banku	1 340	1 344
Razem	1 716	1 760

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

Bank świadczy na rzecz kluczowego personelu kierowniczego Banku, członków Rady Nadzorczej oraz bliskich członków rodzin tych osób standardowe usługi finansowe obejmujące między innymi prowadzenie rachunków bankowych, przyjmowanie depozytów, udzielanie kredytów i inne usługi finansowe. Warunki tych transakcji nie odbiegają od warunków rynkowych.

- ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ**

REZERWA NA ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ	31.12.2019	31.12.2018
	(za lata 2014-2019)	(za lata 2013-2018)
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	18	22
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	39	37
Razem rezerwa	57	59
Wynagrodzenie wypłacone w roku	2019	2018
	(za lata 2014-2019)	(za lata 2013-2018)
- przyznane w formie gotówki	15	10
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	6	1
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	9	9
- przyznane w formie instrumentu finansowego	14	14
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	4	4
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	10	10
Razem wypłacone	29	24

46. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do danego poziomu hierarchii stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej.

- POZIOM 1: CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfolio Biura Maklerskiego PKO BP,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

- POZIOM 2: TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – CIRS, IRS, FRA	Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – OPCJE WALUTOWE, OPCJE NA STOPEŁ PROCENTOWĄ, EGZOTYCZNE OPCJE EQUITY, TRANSAKcje FX FORWARD, FX SWAP	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej. Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności dla transakcji FX forward, FX swap. Ceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane z rynku (ceny rynkowe).	Krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
BONY PIENIĘŻNE NBP	Metoda krzywej rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
OBLIGACJE KOMUNALNE EUR	Przyjęty model wyceny.	Stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS, rynku transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.
OBLIGACJE KOMUNALNE PLN	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.

OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
TRANSAKcje COMMODITY SWAP	Model krzywej cen towarowych.	Krzywe cen towarowych, krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych.

• **POZIOM 3: POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Bank zaklasyfikował instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY
INSTRUMENTY FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych.	Efektywna marża kredytowa
AKCJE VISA INC. SERII C UPZYWILEJOWANE	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.	Dyskonto uwzględniające ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.
AKCJE BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W POLSKIM STANDARDZIE PŁATNOŚCI SP. Z O.O.	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION	Wartość rynkowa udziałów oszacowana przez spółkę.	Wartość rynkowa oszacowana przez spółkę.
AKCJE KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).

INSTRUMENTY FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ORAZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE		
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych.	Efektywna marża kredytowa.

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2019	Wartość bilansowa	Poziom 1 Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Poziom 2 Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Poziom 3 Pozostałe techniki wyceny
	Pochodne instrumenty zabezpieczające	594	-	594
Pozostałe instrumenty pochodne	2 798	1	2 797	-
Papiery wartościowe	63 060	54 008	6 232	2 820
przeznaczone do obrotu	1 175	1 175	-	-
dłużne papiery wartościowe	1 158	1 158	-	-
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	15	15	-	-
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	2	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	755	142	-	613
dłużne papiery wartościowe	298	118	-	180
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	24	24	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	433	-	-	433
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	61 130	52 691	6 232	2 207
dłużne papiery wartościowe	61 130	52 691	6 232	2 207
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	17 909	-	-	17 909
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	-	-	8 286
kredyty mieszkaniowe	15	-	-	15
kredyty gospodarcze	148	-	-	148
kredyty konsumpcyjne	8 123	-	-	8 123
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	9 623	-	-	9 623
kredyty mieszkaniowe	9 623	-	-	9 623
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	84 361	54 009	9 623	20 729

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2019	Wartość bilansowa	Poziom 1 Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Poziom 2 Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Poziom 3 Pozostałe techniki wyceny
	Pochodne instrumenty zabezpieczające	668	-	668
Pozostałe instrumenty pochodne	2 927	-	2 927	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	362	362	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	3 957	362	3 595	-

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	592	-	592	-
Pozostałe instrumenty pochodne	1 909	3	1 906	-
Papiery wartościowe	52 124	40 373	9 744	2 007
przeznaczone do obrotu	282	282	-	-
dłużne papiery wartościowe	264	264	-	-
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	13	13	-	-
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	5	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 280	862	38	380
dłużne papiery wartościowe	972	820	37	115
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	42	42	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	266	-	1	265
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	50 562	39 229	9 706	1 627
dłużne papiery wartościowe	50 562	39 229	9 706	1 627
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	9 602	-	-	9 602
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 106	-	-	1 106
kredyty mieszkaniowe	27	-	-	27
kredyty gospodarcze	148	-	-	148
kredyty konsumpcyjne	931	-	-	931
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	8 496	-	-	8 496
kredyty mieszkaniowe	8 496	-	-	8 496
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	64 227	40 376	12 242	11 609

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	560	-	560	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 657	-	2 657	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	3 217	-	3 217	-

W 2019 roku nastąpił transfer obligacji korporacyjnych w kwocie 1 469 milionów PLN z poziomu 2 do poziomu 3 na skutek zmiany sposobu wyliczania marży ryzyka. W 2018 roku nie wystąpiły transfery pomiędzy poziomami wartości godziwej.

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	31.12.2019		31.12.2018	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom ¹	8 526	8 054	1 138	1 075
Akcje Visa Inc. ²	225	199	148	124
Obligacje korporacyjne ³	180	180	115	115
Inwestycje kapitałowe ⁴	222	202	129	116
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite				
Obligacje korporacyjne ³	2 212	2 202	1 630	1 624
Kredyty mieszkaniowe ¹	9 902	9 354	8 742	8 258

¹ scenariusz zakładający zmianę stopy dyskontowej o +/- 0,5 p.p

² scenariusz zakładający współczynnik z tytułu dyskonta dotyczącego przyszłych warunków zamiany akcji serii C na akcje zwykłe na poziomie odpowiednio 0%/100%

³ scenariusz zakładający zmianę spreadu kredytowego o +/-10%

⁴ scenariusz zakładający zmianę wartości wyceny spółki o +/- 5%

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3.

UZGODNIENIE ZMIAN W TRAKCIE OKRESÓW DLA INSTRUMENTÓW WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ NA POZIOMIE 3 HIERARCHII WARTOŚCI GODZIWEJ	2019	2018
Bilans otwarcia na początek okresu	11 609	11 586
Różnice kursowe	2	18
Zwiększenie zaangażowania w instrumenty kapitałowe	-	1
Emisje i wykupy obligacji korporacyjnych	(801)	(39)
Przeniesienie z poziomu 2 do poziomu 3	1 469	-
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w instytucji wspólnego inwestowania	-	(47)
Sprzedaż tytułów uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	-	(217)
Reklasyfikacja ekspozycji kredytowych z kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 204	205
Kredyty udzielone klientom w trakcie okresu	5 180	2 529
Sprzedaż / spłata kredytów w trakcie okresu, w tym zaprzestanie ujmowania	(4 915)	(2 566)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	108	11
Zmiana wyceny ujęta w innych dochodach całkowitych	(127)	128
Stan na koniec okresu	20 729	11 609

47. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Bank jest w posiadaniu aktywów i zobowiązań finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.

Dla wielu instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny.

Wszystkie wyliczenia modelowe zawierają pewne uproszczenia i są wrażliwe na przyjmowane założenia. W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą wynikających z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, unikalność instrumentu) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

Pozycja	Główne metody i założenia wykorzystywane podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej
Należności i zobowiązania od banków	lokaty i depozyty międzybankowe – model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego depozyty i lokaty międzybankowe o terminie zapadalności do 7 dni lub o zmiennym oprocentowaniu, kredyty lub pożyczki udzielone i zaciągnięte na rynku międzybankowym o zmiennym oprocentowaniu (zmiana oprocentowania maksymalnie co 3 miesiące) – wartość godziwa jest równa wartości bilansowej
Papiery wartościowe	obligacje skarbowe – kwotowania rynkowe obligacje korporacyjne i komunalne – metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	bez rozpoznanej utraty wartości: model oparty o szacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniających wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym. W przypadku kredytów walutowych zastosowano bieżącą marżę dla kredytów w PLN skorygowaną o koszt pozyskania waluty w transakcjach basis-swap.

	z rozpoznaną utratą wartości - wartość godziwa jest równa wartości bilansowej kredyty i pożyczki udzielone klientom: część portfela kredytów mieszkaniowych („stary” portfel kredytów mieszkaniowych), kredyty z brakiem określonego harmonogramu spłaty, kredyty wymagalne na moment wyceny - wartość godziwa jest równa wartości bilansowej
Zobowiązania wobec klientów	depozyty oraz inne zobowiązania wobec klientów innych niż banki o ustalonym terminie wymagalności model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla poszczególnych produktów depozytowych. Wartość godziwa obliczana jest dla każdego depozytu oraz zobowiązania, następnie wartości godziwe dla całego portfela depozytowego grupowane są według rodzaju produktu oraz segmentu klienta. zobowiązania wobec klientów: zobowiązania bez określonego harmonogramu spłaty, inne specyficzne produkty, dla których nie można mówić o istnieniu rynku - wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego albo kwotowania rynkowe
Zobowiązania podporządkowane	Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych w oparciu o krzywą rentowności.
Kasa i środki w Banku Centralnym oraz zobowiązania wobec Banku Centralnego	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej
Inne aktywa i zobowiązania finansowe	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej

	poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2019	
		wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	14 602	14 602
Należności od banków	2	7 953	7 953
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	1, 3	13 361	13 425
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)		184 182	183 838
kredyty mieszkaniowe	3	82 971	81 610
kredyty gospodarcze	3	79 138	79 914
kredyty konsumpcyjne	3	20 992	21 233
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	1 081	1 081
Inne aktywa finansowe	3	1 691	1 691
Zobowiązania wobec banków	2	1 659	1 659
Zobowiązania wobec klientów		257 970	258 120
zobowiązania wobec ludności	3	185 633	185 578
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	55 957	55 957
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	11 354	11 354
otrzymane kredyty i pożyczki	3	5 026	5 231
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1,2	4 769	4 799
Zobowiązania podporządkowane	2	2 730	2 730
Inne zobowiązania finansowe	3	3 394	3 394

	poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2018	
		wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	22 862	22 862
Należności od banków	2	11 213	11 213
Papiery wartościowe	1,3	8 315	8 360
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)		181 973	181 606
kredyty mieszkaniowe	3	83 271	82 305
kredyty gospodarcze	3	73 502	73 870
kredyty konsumpcyjne	3	25 148	25 379
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	51	51
Inne aktywa finansowe	3	2 149	2 149
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	7	7
Zobowiązania wobec banków	2	1 591	1 591
Zobowiązania wobec klientów		245 213	245 235
zobowiązania wobec ludności	3	164 385	164 324
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	55 530	55 530
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	16 459	16 459
otrzymane kredyty i pożyczki	3	8 839	8 922
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	5 367	5 367
Zobowiązania podporządkowane	2	2 731	2 731
Inne zobowiązania finansowe	3	2 096	2 096

48. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Bank zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

KOMPENSOWANIE AKTYWA 31.12.2019	Razem aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	4 473	3 392	1 081
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	4 473	3 392	1 081
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 486	2 486	-
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 744	1 744	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	742	742	-
Kwota netto	1 987	906	1 081

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA 31.12.2019	Razem zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	3 641	3 595	46
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 641	3 595	46
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 540	2 540	-
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 744	1 744	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	796	796	-
Kwota netto	1 101	1 055	46

KOMPENSOWANIE AKTYWA 31.12.2018	Razem aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	2 553	2 502	51
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane	(1)	(1)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	2 552	2 501	51
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	1 889	1 874	15
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 565	1 565	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	324	309	15
Kwota netto	663	627	36

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA 31.12.2018	Razem zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	3 263	3 218	45
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane	(1)	(1)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 262	3 217	45
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 171	2 170	1
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 565	1 565	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	606	605	1
Kwota netto	1 091	1 047	44

49. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

- ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU TRANSAKCYJ Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU**

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (obligacje skarbowe).

WARTOŚĆ BILANSOWA	31.12.2019	31.12.2018
Dłużne papiery wartościowe	43	43
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	46	45
Pozycja netto	(3)	(2)

- ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH**

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych.

	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych	796	605

- WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW**

Biuro Maklerskie PKO BP utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA	31.12.2019	31.12.2018
Wartość depozytu	10	10
Wartość nominalna zabezpieczenia	12	10
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	12	10

- FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH**

	31.12.2019	31.12.2018
Wartość funduszu	1 082	1 088
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 200	1 100
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 206	1 103

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie funduszu są obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

- ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO**

	31.12.2019	31.12.2018
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	386	247
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom	490	324
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	492	324

Począwszy od 2017 roku wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%. Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości. Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG.

Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniędzy środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

- **OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO BANKU**

W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Banku podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

50. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Bank jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

51. INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

26 stycznia 2017 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA na podstawie § 15 ust. 1 pkt 4 Statutu Banku dokonała wyboru KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa (dalej KPMG) jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych PKO Banku Polskiego SA oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za lata 2017-2019. Podmiot ten badał sprawozdania finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2015-2016. KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie przy ul. Inflanckiej 4A, jest wpisana na listę firm audytorskich prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 3546. 12 kwietnia 2017 roku Bank i KPMG zawarły umowę na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2017-2019.

Na podstawie oświadczenia Rady Nadzorczej, Zarząd informuje, że wybór firmy audytorskiej KPMG, przeprowadzającej badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku i sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku (Badanie) został dokonany zgodnie z obowiązującymi na dzień dokonania wyboru przepisami prawa oraz przyjętymi przez Radę Nadzorczą przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi wyboru firmy audytorskiej. Równocześnie na podstawie oświadczenia Rady Nadzorczej Zarząd informuje, że

- firma audytorska KPMG oraz członkowie zespołu wykonującego Badanie spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z Badania, zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej,
- w Banku przestrzegane są powszechnie obowiązujące przepisy prawa związane z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta przeprowadzających badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej i sprawozdania finansowego Banku oraz związane z obowiązkowymi okresami karencji,
- Bank posiada politykę dotyczącą wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej, oraz procedurę dotyczącą wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy, jak również politykę w zakresie świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem na rzecz Banku i spółek Grupy Kapitałowej Banku, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

ŁĄCZNA WYSOKOŚĆ NALEŻNEGO WYNAGRODZENIA NETTO KPMG Z TYTUŁU: (w tysiącach PLN)	2019	2018
badania sprawozdania finansowego Banku i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku	1 537	1 577
usług atestacyjnych, w tym przeglądu sprawozdań finansowych	961	1 309

Ponadto 13 grudnia 2018 roku Rada Nadzorcza Banku na podstawie § 15 ust. 1 pkt 2 Statutu Banku dokonała wyboru PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. (dalej PWC) jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej za lata 2020-2021. PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. z siedzibą w Warszawie, przy ul. Polnej 11, jest wpisana na listę firm audytorskich, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 144. 24 stycznia 2019 roku Bank i PWC zawarły umowę na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2020 - 2021.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

52. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W BANKU

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Ma ono na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

PKO Bank Polski SA identyfikuje ryzyka w swojej działalności oraz analizuje wpływ poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność biznesową Banku. Wszystkie ryzyka podlegają zarządzaniu, część z nich ma istotny wpływ w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia. Regularnie, co najmniej w cyklu rocznym, Bank przeprowadza ocenę istotności wszystkich zidentyfikowanych ryzyk. Przy ocenie istotności ryzyka Bank stosuje kryteria uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne. Do istotnych ryzyk w Banku należą ryzyko kredytowe, ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności (w tym ryzyko finansowania), ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych oraz ryzyko modeli.

Szczegółowy opis zasad zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka zawarty jest w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Bank osiąga cele zarządzania ryzykiem w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje były podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą noszą.

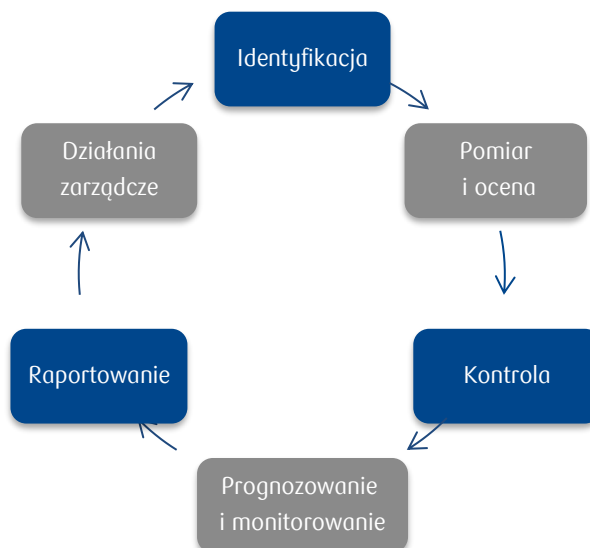
GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Bank zarządza ryzykiem stosując w szczególności następujące zasady:

- zarządzanie obejmuje wszystkie zidentyfikowane rodzaje ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka Bank dostosowuje do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności i otoczenia, w którym Bank działa oraz okresowo je weryfikuje i waliduje,
- obszar zarządzania ryzykiem zachowuje niezależność organizacyjną od działalności biznesowej,
- zarządzanie ryzykiem integruje się z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- Bank na bieżąco monitoruje i kontroluje poziom ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na proces zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA składają się następujące elementy:

- **IDENTYFIKACJA RYZYKA:**

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka Bank określa te rodzaje ryzyka, które uznaje za istotne w działalności Banku,

- **POMIAR I OCENA RYZYKA:**

Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocenę ryzyka polegającą na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza prace związane z wyceną poszczególnych rodzajów ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo Bank przeprowadza kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. KTWS obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu (w szczególności sytuacji makroekonomicznej) i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku.

- **KONTROLA RYZYKA:**

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku mechanizmów kontroli ryzyka w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia Bank podejmuje działania zarządcze.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA:**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchylenia realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych) oraz odwrotnych testów warunków skrajnych. Prognozy poziomu ryzyka Bank poddaje weryfikacji. Bank monitoruje ryzyka z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

• **RAPORTOWANIE RYZYKA:**

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Bank dostosowuje zakres, częstotliwość oraz formę raportowania do szczebla zarządczego odbiorców. Rada Nadzorcza, w sytuacji potencjalnych problemów płynnościowych Banku, jest niezwłocznie informowana o poziomie płynności Banku, zagrożeniach i podejmowanych działaniach zaradczych oraz w przypadku wystąpienia istotnych zdarzeń operacyjnych lub incydentów bezpieczeństwa.

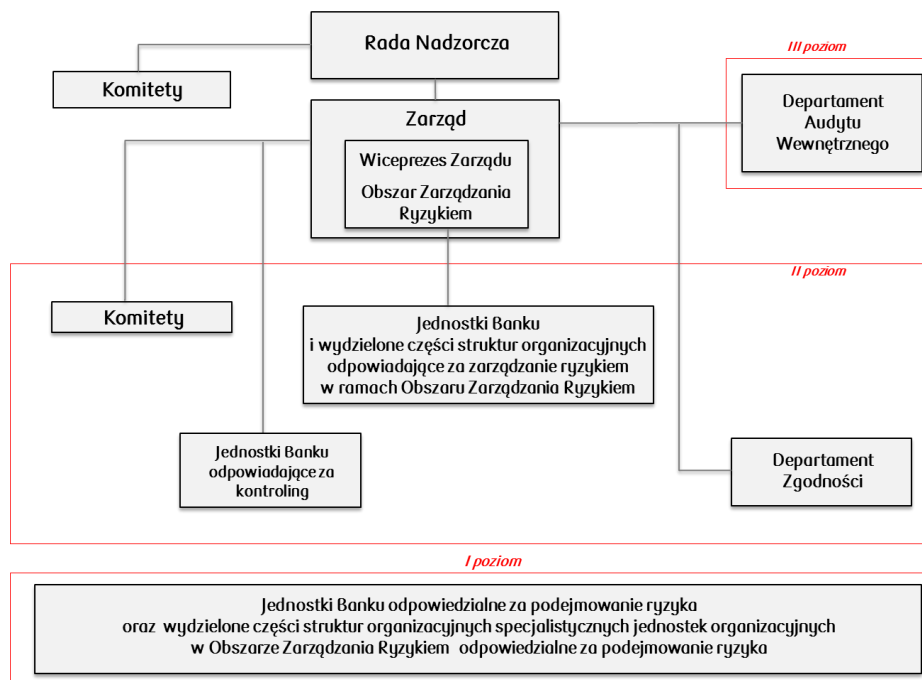
• **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE:**

Działania zarządcze podejmowane przez Bank polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy poszczególne elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku. W szczególności weryfikuje ona, czy system stosuje sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości. Weryfikuje ona czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka. Rada Nadzorcza ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- Komitet Ryzyka (KR),
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

PIERWSZY POZIOM – tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach Banku. Jednostki Banku implementują zaprojektowane przez jednostki Banku usytuowane na drugim poziomie odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne.

DRUGI POZIOM – obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku; celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności oraz komitetach. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyleń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Działania te realizuje się w szczególności w jednostkach Banku odpowiadających za kontroling.

TRZECI POZIOM – stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje. Funkcja jest realizowana zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu.
- **SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU PODJĘTE W 2019 ROKU**

W 2019 roku Bank uznał ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych za istotne.

W 2019 roku Bank spłacił odnowione krótkoterminowe obligacje własne oraz obligacje zapadające w ramach programu EMTN. Bank dokonał także spłaty raty kredytu z Banku Rozwoju Rady Europy oraz wcześniejszej spłaty finansowania otrzymanego od Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Bank w ramach monitoringu modelu szacowania strat kredytowych uaktualnił założenia dla stosowanych parametrów LGD oraz PD. W parametrze LGD dokonano korekty odzysków na długim końcu krzywej oraz skrócono szereg danych historycznych, aby lepiej odzwierciedlał bieżącą sytuację gospodarczą. Zmieniono także sposób wyznaczania parametru PD dla portfeli detalicznych oraz portfela firm i przedsiębiorstw, uwzględniając w większym stopniu wartość ekspozycji wchodzących w stan niewykonania zobowiązania.

53. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

• DEFINICJA

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

• CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank kieruje się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie transakcji i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji jest oddzielona od funkcji sprzedaży poprzez zapewnienie właściwej struktury organizacyjnej, niezależności budowy i walidacji narzędzi wspierających ocenę ryzyka kredytowego oraz niezależność decyzji akceptujących odstępstwa od wskazań tych narzędzi,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- ryzyko kredytowe jest zdywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) na oczekiwane straty kredytowe.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnia stosowanie przez Bank zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Banku. Bank weryfikuje i rozwija metody w kierunku zgodności z wymaganiami metody ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO

• METODY POMIARU I OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (*probability of default* PD),
- stratę z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD),
- współczynnik konwersji kredytowej (CCF),
- oczekiwaną stratę kredytową (ECL),
- wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- udział i strukturę ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości (Coverage Ratio),
- koszt ryzyka kredytowego,
- testy warunków skrajnych.

Bank systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody wewnętrznych ratingów (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku, a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacjach KNF.

- **METODY RATINGOWE I SCORINGOWE**

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej klienta w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku niektórych klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W pozostałych przypadkach dla klientów instytucjonalnych stosowana jest metoda ratingowa.

Bank dokonuje oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena ryzyka transakcji, tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach.

Bank opracowuje modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku, co zapewnia, że są one dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele są oparte na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo Bank stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Modele ratingowe są zaimplementowane w narzędziu informatycznym wspierającym ocenę ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych przez Bank.

W celu zbadania poprawności funkcjonowania metod stosowanych w Banku, metodyki oceny ryzyka kredytowego związanego z jednostkowymi ekspozycjami kredytowymi podlegają okresowym przeglądom.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

• PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka kredytowego oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzania testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka Bank poddaje regularnej weryfikacji (ang. *backtesting*).

Bank monitoruje ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określone jest w szczególności w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących:

- oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów,
- metodyk oceny klientów,
- identyfikacji grup podmiotów powiązanych,
- oceny zabezpieczeń oraz kontroli inwestycji,
- tworzenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- Systemu Wczesnego Ostrzegania,
- procedur operacyjnych.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje i rozwija aplikację informatyczną System Wczesnego Ostrzegania (SWO).

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

• RAPORTOWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

Raportowanie o ryzyku kredytowym obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego

Bank sporządza miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym oraz poziomu ryzyka kredytowego w Banku.

Działania zarządcze w zarządzaniu ryzykiem kredytowym obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych regulujących system zarządzania ryzykiem kredytowym,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego, w tym w szczególności decyzji kredytowych,
- opracowywanie i udoskonalanie narzędzi oraz mechanizmów kontroli ryzyka kredytowego umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka kredytowego w granicach akceptowanych przez Bank,
- opracowywanie i monitorowanie funkcjonowania mechanizmów kontrolnych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- opracowywanie i udoskonalanie metod i modeli oceny ryzyka kredytowego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- planowanie działań oraz wydawanie rekomendacji i zaleceń.

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą:

- minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
 - reguły określania dostępności kredytowania, w tym punkty odjęcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego i MŚP) bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), powyżej których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
 - limity branżowe – limity ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
 - limity określające apetyt na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z rekomendacji S i T,
 - limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
 - limity kompetencyjne – określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku; limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
 - minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie powinno być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.
- **STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZENIA RYZYKA KREDYTOWEGO – ZABEZPIECZENIA**

Szczególne rolę w ustalaniu warunków transakcji kredytowej stanowi polityka zabezpieczeń. Prowadzona przez Bank polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażony jest Bank, w tym przede wszystkim ustanowienie najbardziej płynnych zabezpieczeń. Zabezpieczenie może zostać uznane za płynne, jeśli możliwe jest jego zbycie bez istotnego obniżenia jego ceny i w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen.

Bank dąży do dywersyfikacji zabezpieczeń w zakresie form, jak i przedmiotów zabezpieczenia.

Bank ocenia zabezpieczenia pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia swoich roszczeń.

Ponadto, w ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- potencjalne korzyści ekonomiczne Banku wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wierzytelności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych oceny zabezpieczeń,
- złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspakajania się z zabezpieczenia,
- ustanawianie określonych form zabezpieczeń uzależnione jest od poziomu ryzyka klienta lub poziomu ryzyka transakcji.

Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na finansowanej nieruchomości.

Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) Bank może przyjmując zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie weksłowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym, na samochodzie lub papierach wartościowych.

Zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych ustanawia się m.in.: na wierzytelnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych. Polityka w zakresie zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Banku.

54. RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE

- STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
Pochodne instrumenty zabezpieczające	594	592
Pozostałe instrumenty pochodne	2 798	1 909
Papiery wartościowe:	1 930	1 562
przeznaczone do obrotu	1 175	282
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	755	1 280
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	8 286	1 106
mieszkaniowe	15	27
gospodarcze	148	148
konsumpcyjne	8 123	931
Razem	13 608	5 169

• PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2019	faza 1		faza 2			faza 3				RAZEM
	do 30 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	922	922	927	278	1 205	168	135	1 536	1 839	3 966
mieszkaniowe	303	303	691	167	858	76	76	290	442	1 603
gospodarcze	405	405	86	41	127	65	31	1 035	1 131	1 663
konsumpcyjne	214	214	150	70	220	27	28	211	266	700
Razem netto	922	922	927	278	1 205	168	135	1 536	1 839	3 966

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2018	faza 1		faza 2			faza 3				RAZEM
	do 30 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	778	778	1 015	299	1 314	157	164	2 077	2 398	4 490
mieszkaniowe	329	329	722	163	885	62	74	425	561	1 775
gospodarcze	166	166	119	47	166	59	52	1 317	1 428	1 760
konsumpcyjne	283	283	174	89	263	36	38	335	409	955
Razem netto	778	778	1 015	299	1 314	157	164	2 077	2 398	4 490

Na potrzeby określenia przeterminowania kredytu Bank uwzględnił minimalne progi kwoty zapadłej w wysokości 500 PLN dla ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych oraz 3 000 PLN dla pozostałych ekspozycji kredytowych.

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz Banku następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia.

• **MODYFIKACJE**

AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	2019	
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji w okresie:	Faza 2	Faza 3
wartość wyceny według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	427	354
zysk (strata) rozpoznana na modyfikacji	4	(14)
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji od momentu początkowego ujęcia:	31.12.2019	
wartość bilansowa brutto aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji, dla których strata była kalkulowana w okresie dożywotnim i które po modyfikacji ujmowane są w fazie 1		226

AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	2018	
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji w okresie:	Faza 2	Faza 3
wartość wyceny według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	348	328
zysk (strata) rozpoznana na modyfikacji	-	(7)
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji od momentu początkowego ujęcia:	31.12.2018	
wartość bilansowa brutto aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji, dla których strata była kalkulowana w okresie dożywotnim i które po modyfikacji ujmowane są w fazie 1		98

• **NALEŻNOŚCI SPISANE W OKRESIE PODLEGAJĄCE DZIAŁANIOM WINDYKACYJNYM**

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty pozostałe do spłaty z tytułu aktywów finansowych, które zostały odpisane w trakcie okresu sprawozdawczego i w dalszym ciągu są przedmiotem działań służących odzyskaniu należności.

SPISANE NALEŻNOŚCI	2019		2018	
	Częściowo spisane	Całkowicie spisane	Częściowo spisane	Całkowicie spisane
Papiery wartościowe				
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	-	3	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
wyceniane według zamortyzowanego kosztu				
mieszkaniowe	41	666	1 986	1 187
gospodarcze	14	103	515	504
konsumpcyjne	8	418	1 160	496
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	145	311	187
	3	-	-	-
Razem	44	666	1 989	1 187

Bank stosuje następujące kryteria spisania wierzytelności:

- wierzytelność jest wymagalna w całości i wynika w szczególności z kredytu, pożyczki, debetu umownego, gwarancji lub poręczenia spłaty kredytu lub pożyczki, obligacji,
- odpis na oczekiwane straty kredytowe:
 - pokrywa 100% wartości bilansowej brutto aktywa, albo
 - przekracza 90% wartości bilansowej brutto aktywa i: wobec wierzytelności podejmowane były lub nadal są prowadzone działania, które nie doprowadziły do odzyskania wierzytelności, a przeprowadzona ocena możliwości odzyskania wierzytelności, uwzględniająca w szczególności ustalenia komornika lub syndyka, zbywalność zabezpieczeń, kategorię zaspokojenia, pozycję wpisu hipoteki wskazuje na brak możliwości odzyskania całej wierzytelności, albo w ostatnich 12 miesiącach kalendarzowych wpływ na spłatę wierzytelności nie pokryły bieżąco naliczanych odsetek.

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA KREDYTÓW GOSPODARCZYCH, MIESZKANIOWYCH I KONSUMPCYJNYCH**

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
KREDYTY MIESZKANIOWE	86 948	5 458	1 971	89	94 466
0,00 - 0,02%	4 748	9	-	-	4 757
0,02 - 0,07%	22 927	75	-	1	23 003
0,07 - 0,11%	11 017	48	-	2	11 067
0,11 - 0,18%	13 761	106	-	-	13 867
0,18 - 0,45%	20 163	333	-	4	20 500
0,45 - 1,78%	9 579	875	-	8	10 462
1,78 - 99,99%	832	3 947	-	15	4 794
100%	-	-	1 971	59	2 030
brak ratingu wewnętrznego ¹	3 921	65	-	-	3 986
KREDYTY GOSPODARCZE	72 691	4 415	5 285	157	82 548
0,00 - 0,45%	23 728	13	-	-	23 741
0,45 - 0,90%	8 395	59	-	-	8 454
0,90 - 1,78%	11 093	227	-	-	11 320
1,78 - 3,55%	8 037	650	-	-	8 687
3,55 - 7,07%	15 373	952	-	-	16 325
7,07 - 14,07%	5 275	1 391	-	5	6 671
14,07 - 99,99%	453	1 097	-	-	1 550
100%	-	-	5 285	152	5 437
brak ratingu wewnętrznego ¹	337	26	-	-	363
KREDYTY KONSUMPCYJNE	19 251	1 713	1 147	42	22 153
0,00 - 0,45%	4 591	24	-	-	4 615
0,45 - 0,90%	5 492	73	-	-	5 565
0,90 - 1,78%	4 393	162	-	-	4 555
1,78 - 3,55%	2 336	256	-	-	2 592
3,55 - 7,07%	1 113	283	-	-	1 396
7,07 - 14,07%	529	307	-	-	836
14,07 - 99,99%	121	565	-	-	686
100%	-	-	1 147	42	1 189
brak ratingu wewnętrznego ¹	676	43	-	-	719
Razem	178 890	11 586	8 403	288	199 167

¹ Pozycja dotyczy głównie portfela Wspólnot i Spółdzielni Mieszkaniowych

SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
KREDYTY MIESZKANIOWE	85 789	5 692	2 124	102	93 707
0,00 - 0,02%	6 000	14	-	-	6 014
0,02 - 0,07%	21 219	62	-	-	21 281
0,07 - 0,11%	10 595	51	-	1	10 647
0,11 - 0,18%	13 503	144	-	1	13 648
0,18 - 0,45%	18 792	306	-	5	19 103
0,45 - 1,78%	9 526	488	-	7	10 021
1,78 - 99,99%	1 928	4 607	-	18	6 553
100%	-	-	-	2 124	2 194
brak ratingu wewnętrznego ¹	4 226	20	-	-	4 246
KREDYTY GOSPODARCZE	65 666	5 166	6 155	412	77 399
0,00 - 0,45%	7 515	1	-	-	7 516
0,45 - 0,90%	23 861	58	-	-	23 919
0,90 - 1,78%	7 216	95	-	-	7 311
1,78 - 3,55%	8 387	524	-	-	8 911
3,55 - 7,07%	10 618	732	-	-	11 350
7,07 - 14,07%	7 326	1 507	-	-	8 833
14,07 - 99,99%	484	2 072	-	-	2 556
100%	-	-	-	6 155	6 567
brak ratingu wewnętrznego ¹	259	177	-	-	436
KREDYTY KONSUMPCYJNE	23 236	1 781	1 753	52	26 822
0,00 - 0,45%	4 012	25	-	-	4 037
0,45 - 0,90%	6 864	48	-	-	6 912
0,90 - 1,78%	5 828	64	-	-	5 892
1,78 - 3,55%	3 416	178	-	-	3 594
3,55 - 7,07%	1 537	293	-	-	1 830
7,07 - 14,07%	768	340	-	-	1 108
14,07 - 99,99%	302	741	-	-	1 043
100%	-	-	-	1 753	1 805
brak ratingu wewnętrznego ¹	509	92	-	-	601
Razem	174 691	12 639	10 032	566	197 928

¹ Pozycja dotyczy głównie portfela Wspólnot i Spółdzielni Mieszkaniowych.

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH**

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	19 198	74	-	-	19 272
0,45 - 0,90%	13 409	54	-	-	13 463
0,90 - 1,78%	8 428	211	-	-	8 639
1,78 - 3,55%	5 842	477	-	-	6 319
3,55 - 7,07%	6 066	676	-	-	6 742
7,07 - 14,07%	3 394	593	-	-	3 987
14,07 - 99,99%	116	118	-	-	234
100%	-	-	-	420	487
brak ratingu wewnętrznego ¹	13 830	1 112	-	-	14 942
Razem	70 283	3 315	420	67	74 085

¹ Pozycja dotyczy głównie ekspozycji wobec Skarbu Państwa oraz linii kredytowych dla transakcji pochodnych.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)

RYZYO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	11 205	21	-	-	11 226
0,45 - 0,90%	15 490	27	-	-	15 517
0,90 - 1,78%	8 973	69	-	-	9 042
1,78 - 3,55%	6 749	711	-	-	7 460
3,55 - 7,07%	3 421	489	-	-	3 910
7,07 - 14,07%	4 502	718	-	-	5 220
14,07 - 99,99%	195	113	-	-	308
100%	-	-	-	260	80
brak ratingu wewnętrznego ¹	10 623	1 111	-	-	11 734
Razem	61 158	3 259	260	80	64 757

Pozycja dotyczy głównie ekspozycji wobec Skarbu Państwa oraz linii kredytowych dla transakcji pochodnych.

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA NALEŻNOŚCI OD BANKÓW**

31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	7 875	-	-	-	7 875
AAA	462	-	-	-	462
AA	768	-	-	-	768
A	1 313	-	-	-	1 313
BBB	5 330	-	-	-	5 330
BB	1	-	-	-	1
B	1	-	-	-	1
RATINGI WEWNĘTRZNE	82	-	-	-	82
0,95%	82	-	-	-	82
RAZEM	7 957	-	-	-	7 957

31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	11 088	-	-	-	11 088
AAA	985	-	-	-	985
AA	2 449	-	-	-	2 449
A	2 970	-	-	-	2 970
BBB	4 671	-	-	-	4 671
BB	10	-	-	-	10
B	2	-	-	-	2
CCC	1	-	-	-	1
RATINGI WEWNĘTRZNE	129	-	-	-	129
0,06%	1	-	-	-	1
0,97%	128	-	-	-	128
RAZEM	11 217	-	-	-	11 217

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH**

31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	63 548	-	-	-	63 548
AAA	1 064	-	-	-	1 064
A	60 195	-	-	-	60 195
BBB	2 207	-	-	-	2 207
BB	82	-	-	-	82
RATINGI WEWNĘTRZNE	9 878	79	-	463	10 420
0,00-0,45%	8 133	-	-	-	8 133
0,45-0,90%	764	77	-	-	841
0,90-1,78%	162	2	-	-	164
1,78-3,55%	542	-	-	-	542
3,55-7,07%	31	-	-	-	31
7,07-14,07%	246	-	-	-	246
100,00%	-	-	-	463	463
brak ratingu wewnętrznego	543	-	-	-	543
RAZEM	73 969	79	-	463	74 511

31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	48 462	-	-	-	48 462
AAA	207	-	-	-	207
AA	91	-	-	-	91
A	44 171	-	-	-	44 171
BBB	3 920	-	-	-	3 920
BB	73	-	-	-	73
RATINGI WEWNĘTRZNE	9 489	447	-	471	10 407
0,00-0,45%	7 670	-	-	-	7 670
0,45-0,90%	908	367	-	-	1 275
0,90-1,78%	221	16	-	-	237
1,78-3,55%	125	-	-	-	125
3,55-7,07%	315	-	-	-	315
7,07-14,07%	250	-	-	-	250
14,07-99,99%	-	64	-	-	64
100,00%	-	-	-	471	471
brak ratingu wewnętrznego	38	-	-	-	38
RAZEM	57 989	447	-	471	58 907

55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI W BANKU

Bank definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub grup powiązanych klientów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Bank analizuje ryzyko koncentracji m.in. wobec:

- największych podmiotów (klientów),
- największych grup kapitałowych,
- branż,
- regionów geograficznych,
- walut,
- ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

• **CEL ZARZĄDZANIA**

Celem zarządzania ryzykiem koncentracji jest zapewnienie bezpiecznej struktury portfela kredytowego poprzez ograniczanie zagrożeń wynikających z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji, charakteryzujących się potencjałem do generowania istotnych strat w Banku.

• **POMIAR I OCENA RYZYKA KONCENTRACJI**

Bank dokonuje pomiaru i oceny ryzyka koncentracji przez badanie rzeczywistego łącznego zaangażowania wobec klienta lub grupy powiązanych klientów oraz rzeczywistego łącznego zaangażowania w poszczególne grupy portfeli kredytowych.

Rzeczywiste zaangażowanie Banku jest rozumiane zgodnie z definicją ekspozycji określonej w rozporządzeniu CRR, która oznacza wszystkie pozycje aktywów lub pozycje pozabilansowe, w tym ekspozycje w portfelach bankowym i handlowym oraz pośrednie ekspozycje wynikające ze stosowanych zabezpieczeń.

Identyfikacja ryzyka koncentracji polega na rozpoznaniu czynników, które mogą wpływać na jego powstanie lub zmianę wysokości zaangażowania Banku, w tym potencjalnych czynników ryzyka wynikających np. z planowanej działalności Banku. W procesie identyfikacji ryzyka koncentracji Bank:

- rozpoznaje i aktualizuje strukturę grupy powiązanych klientów,
- agreguje ekspozycje wobec klienta lub grup klientów powiązanych,
- stosuje wyłączenia spod regulacyjnych limitów dużych ekspozycji, w zakresie zgodnym z rozporządzeniem CRR.

Poziom tolerancji Banku na ryzyko koncentracji określają:

- zewnętrzne limity nadzorcze wynikające z art. 395 rozporządzenia CRR oraz z art. 79a Prawa bankowego,
- wewnętrzne limity Banku:
 - strategiczne limity tolerancji na ryzyko koncentracji,
 - limity określające apetyt na ryzyko koncentracji.

W pomiarze ryzyka koncentracji Bank wykorzystuje:

- wskaźnik koncentracji zaangażowania wobec klienta lub grup powiązanych klientów w relacji do wartości uznanego kapitału Banku;
- wskaźniki oceniające stopień dywersyfikacji (np. wskaźnik Herfindahla Hirschmanna),
- współczynnik Giniego,
- graficzne miary koncentracji portfela (krzywa koncentracji Lorenza).

W ramach pomiaru ryzyka koncentracji i oceny wpływu czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na ryzyko koncentracji, Bank przeprowadza testy warunków skrajnych na ryzyko koncentracji podmiotowej dużych ekspozycji.

• **MONITOROWANIE I PROGNOZOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI**

Bank monitoruje ryzyko koncentracji na poziomie:

- Jednostkowym poprzez weryfikację wskaźnika koncentracji zaangażowań wobec klienta lub grupy klientów powiązanych każdorazowo przed wystąpieniem z wnioskiem o podjęcie decyzji o udzielenie finansowania albo zwiększenie kwoty zaangażowania oraz przed podjęciem innych działań powodujących zwiększenie zaangażowania Banku z innych tytułów,
- systemowym, poprzez:
 - codzienną kontrolę przestrzegania zewnętrznego limitu koncentracji oraz identyfikację dużych ekspozycji,
 - miesięczną kontrolę limitu wynikającego z art. 79a Prawa bankowego,
 - miesięczną lub kwartalną kontrolę przestrzegania wewnętrznych limitów Banku na ryzyko koncentracji,
 - monitorowanie wskaźników wczesnego ostrzegania w zakresie koncentracji,

Bank prognozuje zmiany poziomu ryzyka koncentracji w ramach analiz i przeglądu limitów wewnętrznych i polityki zarządzania ryzykiem koncentracji oraz w procesie przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.

Bank przeprowadza testy warunków skrajnych badające np. wpływ czynników makroekonomicznych na indywidualne koncentracje, wpływ skutków decyzji innych uczestników rynku finansowego, decyzji o fuzji klientów, zależności od innych ryzyk, np. od ryzyka walutowego, które mogą przyczyniać się do materializacji ryzyka koncentracji oraz wpływ innych czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na ryzyko koncentracji.

Ryzyko koncentracji jest elementem kompleksowych testów warunków skrajnych, które umożliwiają ocenę prognozowanego wpływu skorelowanych ze sobą czynników ryzyka kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego, płynności i ryzyka koncentracji na poziom oczekiwanej straty kredytowej Banku.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI**

Raporty dotyczące ryzyka koncentracji opracowywane są w trybie dziennym, miesięcznym oraz kwartalnym.

Raportowanie ryzyka koncentracji obejmuje cykliczne informowanie – w okresach miesięcznych lub kwartalnych – właściwych organów Banku o skali narażenia na ryzyko koncentracji, które w efekcie może doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka Banku, w tym w szczególności w zakresie:

- wykorzystania limitów określających apetyt na ryzyko i ich ewentualnych przekroczeniach,
- wskaźników wczesnego ostrzeżenia,
- wyników analizy testów warunków skrajnych,
- portfelowego ryzyka koncentracji oraz koncentracji największych zaangażowań Banku i przestrzegania norm koncentracji wynikających z ustawy Prawo bankowe.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KONCENTRACJI**

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja procesu zarządzania ryzykiem koncentracji oraz poziomu ryzyka koncentracji w Banku (zapobieganie nadmiernym koncentracjom).

Działania zarządcze obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych Banku regulujących proces zarządzania ryzykiem koncentracji, wskazujących poziom tolerancji na ryzyko koncentracji, ustalających wysokości limitów i wartości progowych,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka koncentracji, w tym w szczególności decyzji ustalających wartości progowe limitów odwzorowujących apetyt na ryzyko koncentracji,
- opracowywanie i udoskonalenie narzędzi umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka koncentracji w granicach akceptowanych przez Bank,
- opracowywanie i udoskonalenie metod oceny ryzyka koncentracji uwzględniających zmienność sytuacji makroekonomicznej, w tym kryzysy na rynkach zagranicznych i krajowym oraz zmienność otoczenia regulacyjnego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznego wsparcia zarządzania ryzykiem koncentracji.

- **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW (KLIENTÓW)**

Ustawa Prawo bankowe określa limity maksymalnego zaangażowania Banku. Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów monitorowane jest zgodnie z Rozporządzeniem CRR, zgodnie z którym Bank nie przyjmuje na siebie ekspozycji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, której wartość przekracza 25% wartości jego uznanego kapitału.

Na 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 31 grudnia 2019 roku największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 51,72%¹ uznanego kapitału (na 31 grudnia 2018 roku 47,71%¹).

Zaangażowanie Banku wobec 20 największych klientów niebankowych²:

31.12.2019				31.12.2018			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku
1 ¹	19 960	6,65%	51,72%	1 ¹	18 021	6,45%	47,71%
2	3 792	1,26%	9,83%	2	2 859	1,02%	7,57%
3	3 752	1,25%	9,72%	3	2 774	0,99%	7,34%
4	2 899	0,97%	7,51%	4	2 710	0,97%	7,18%
5	2 717	0,90%	7,04%	5 ¹	2 450	0,88%	6,49%
6	2 679	0,89%	6,94%	6	2 274	0,81%	6,02%
7	2 583	0,86%	6,69%	7	2 169	0,78%	5,74%
8	2 453	0,82%	6,36%	8	1 899	0,68%	5,03%
9	2 270	0,76%	5,88%	9	1 898	0,68%	5,03%
10	1 792	0,60%	4,64%	10	1 669	0,60%	4,42%
11 ¹	1 612	0,54%	4,18%	11	1 539	0,55%	4,07%
12 ¹	1 570	0,52%	4,07%	12 ¹	1 500	0,54%	3,97%
13	1 547	0,52%	4,01%	13	958	0,34%	2,54%
14	1 279	0,43%	3,31%	14	775	0,28%	2,05%
15	961	0,32%	2,49%	15	747	0,27%	1,98%
16	961	0,32%	2,49%	16	743	0,27%	1,97%
17	897	0,30%	2,32%	17	721	0,26%	1,91%
18	819	0,27%	2,12%	18	708	0,25%	1,87%
19	817	0,27%	2,12%	19	705	0,25%	1,87%
20 ¹	798	0,27%	2,07%	20	686	0,25%	1,82%
Razem	56 158	18,70%	145,52%	Razem	47 805	17,11%	126,57%

¹ zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań zgodnie z CRR

² nota nie obejmuje zaangażowań wobec Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego

• **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH GRUP POWIĄZANYCH KLIENTÓW**

Największa koncentracja zaangażowania Banku w grupę powiązanych klientów wynosiła 7,74%¹ portfela kredytowego Banku (na 31 grudnia 2018 roku 7,03%¹).

Na 31 grudnia 2019 roku największa koncentracja zaangażowania Banku wobec grupy powiązanych klientów wyniosła odpowiednio: 60,21%¹ uznanego kapitału Banku (na 31 grudnia 2018 roku 51,97%¹).

Zaangażowanie Banku wobec 5 największych grup powiązanych klientów²:

31.12.2019				31.12.2018			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku
1 ¹	23 236	7,74%	60,21%	1 ¹	19 630	7,03%	51,97%
2	4 559	1,52%	11,81%	2	3 679	1,32%	9,74%
3	3 838	1,28%	9,95%	3	3 160	1,13%	8,37%
4	3 591	1,20%	9,31%	4	2 863	1,02%	7,58%
5	3 183	1,06%	8,25%	5	2 445	0,87%	6,47%
Razem	38 407	12,79%	99,53%	Razem	31 777	11,37%	84,13%

¹ zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań zgodnie z CRR

² zestawienie nie uwzględnia ekspozycji wobec spółek Skarbu Państwa, w przypadku Grupy powiązanych klientów gdzie Skarb Państwa jest podmiotem dominującym najwyższego szczebla.

• **KONCENTRACJA WOBEC SEKCJI BRANŻOWYCH**

W strukturze zaangażowania branżowego Banku dominują podmioty działające w sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Przetwórstwo przemysłowe”. Zaangażowanie Banku w te branże stanowią około 35% całego portfela branżowego.

Sekcja	Nazwa sekcji	31.12.2019		31.12.2018	
		Zaangażowanie	Liczba podmiotów	Zaangażowanie	Liczba podmiotów
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	19,86%	1,59%	19,42%	1,79%
C	Przetwórstwo przemysłowe	14,53%	10,62%	15,12%	10,57%
L	Działalność związana z obsługą nieruchomości	11,80%	23,24%	11,67%	22,65%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	10,33%	23,36%	10,41%	23,53%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14,54%	0,43%	15,06%	0,42%
Pozostałe zaangażowania		28,94%	40,76%	28,32%	41,04%
Razem		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

• **KONCENTRACJA WOBEC REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH**

Portfel kredytowy Banku jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych różni się w Banku ze względu na obszar klienta Banku – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI).

W 2019 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim - regiony te koncentrują 26% portfela ORD (na 31 grudnia 2018 roku: 26%).

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA DETALICZNEGO	31.12.2019	31.12.2018
warszawski	14,48%	14,35%
katowicki	11,59%	11,32%
poznański	9,96%	10,02%
krakowski	8,92%	9,00%
łódzki	8,73%	8,83%
wrocławski	9,75%	9,60%
gdański	8,50%	8,50%
bydgoski	7,34%	7,39%
lubelski	7,01%	6,88%
białostocki	6,66%	6,60%
szczeciński	6,14%	6,20%
centrala	0,67%	0,65%
pozostałe	0,25%	0,66%
Razem	100,00%	100,00%

W 2019 roku największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w makroregionie centralnym - 48% portfela OKI.

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA INSTYTUCJONALNEGO	31.12.2019	31.12.2018
makroregion centralny	48,06%	47,71%
makroregion północny	8,47%	10,29%
makroregion zachodni	9,45%	9,05%
makroregion południowy	10,19%	8,84%
makroregion północno-wschodni	4,67%	4,89%
makroregion południowo-zachodni	6,79%	7,89%
makroregion południowo-wschodni	7,31%	8,67%
centrala	3,75%	1,68%
zagranica	1,31%	0,98%
Razem	100,00%	100,00%

- KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO**

Na 31 grudnia 2019 roku udział ekspozycji w walutach wymiennalnych innych niż PLN w całym portfelu Banku wyniósł 19% i obniżył się w porównaniu do 2018 roku.

Największą część zaangażowania walutowego Banku stanowią ekspozycje w CHF, ich udział w portfelu walutowym Banku stanowił na koniec 2019 roku około 53% (na 31 grudnia 2018 roku: 57%). Obserwowany jest wzrost kredytów w EUR, ich udział wzrósł na koniec 2019 roku do 41% portfela walutowego (z 37% na koniec 2018 roku).

KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO	31.12.2019	31.12.2018
PLN	80,65%	79,68%
CHF	10,32%	11,67%
EUR	7,99%	7,51%
USD	0,81%	1,04%
GBP	0,04%	0,04%
pozostałe	0,19%	0,06%
Razem	100,00%	100,00%

• **INNE RODZAJE KONCENTRACJI**

Bank analizuje strukturę portfela kredytów mieszkaniowych względem poziomów LTV. Na koniec 2019 roku, tak jak w 2018 roku, największa koncentracja występuje w przedziale LTV 61% - 80%.

STRUKTURA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH BANKU WEDŁUG LTV	31.12.2019	31.12.2018
0% - 40%	24,36%	21,49%
41%-60%	30,46%	24,83%
61% - 80%	35,45%	37,46%
81% - 90%	6,56%	10,75%
91% - 100%	1,40%	2,36%
powyżej 100%	1,77%	3,11%
Razem	100,00%	100,00%

Średnie LTV portfela kredytów mieszkaniowych wyniosło na 31 grudnia 2019 roku 55,22%, a na 31 grudnia 2018 roku 59,50%.

	31.12.2019	31.12.2018
średnie LTV dla portfela kredytów w CHF	58,68%	64,38%
średnie LTV dla całego portfela	55,22%	59,50%

56. ZABEZPIECZENIA

W okresie zakończonym 31 grudnia 2019 roku Bank nie dokonywał zmian w polityce dotyczącej zabezpieczeń.

Bank uwzględnia posiadane zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowych przy szacowaniu oczekiwanej straty kredytowej. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących, które spełniają przesłankę utraty wartości, przyszłe odzyski z zabezpieczeń szacowane są indywidualnie i uwzględnianie przy ustalaniu oczekiwanej straty, z wagą odpowiadającą ocenie prawdopodobieństwa realizacji scenariusza windykacyjnego. Wartość odzysków z zabezpieczeń szacowanych w ramach scenariusza windykacyjnego dla ekspozycji dotkniętych na dzień bilansowy utratą wartości wynosiła 2 117 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku 2 382 milionów PLN).

Bank nie posiada ekspozycji, które ze względu na wartość zabezpieczenia nie zostały objęte odpisem na oczekiwane straty kredytowe.

57. PRAKTYKI FORBEARANCE

Bank jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Zmiany warunków spłaty dokonywane w ramach forbearance mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną.

Udzielenie w ramach forbearance udogodnień uznawanych jako przesłanki utraty wartości skutkuje rozpoznaniem przesłanki utraty wartości i zaklasyfikowaniem ekspozycji kredytowej do portfela ekspozycji z utratą wartości.

Włączenie takich ekspozycji do portfela ekspozycji obsługiwanych (zaprzestanie rozpoznawania umowy forbearance jako przesłanki utraty wartości) następuje nie wcześniej niż po 12 miesiącach od wprowadzenia forbearance, o ile uregulowane zostaną przez klienta wszystkie zaległości w spłacie oraz co najmniej 6 rat wynikających z umownego harmonogramu, a aktualna sytuacja klienta nie stanowi w ocenie Banku zagrożenia dla wywiązania się przez niego z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęły przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Banku przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

Ekspozycje ze statusem forbearance są na bieżąco monitorowane. W całym okresie rozpoznawania statusu forbearance odpisy aktualizujący jest równy wysokości oczekiwanej straty w horyzoncie życia ekspozycji.

31.12.2019	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość brutto ekspozycji objętych forbearance	Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	19	-	19	-	19	216	-	216	-	216	235	235
Kredyty konsumpcyjne	19	-	19	-	19	37	-	37	-	37	56	56
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	179	-	179	-	179	179	179
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	1	-	1	-	1	466	-	466	(5)	461	467	462
Kredyty mieszkaniowe	1	-	1	-	1	3	-	3	-	3	4	4
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	463	-	463	(5)	458	463	458
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 120	1	1 121	(70)	1 051	1 963	37	2 000	(786)	1 214	3 121	2 265
Kredyty	1 120	1	1 121	(70)	1 051	1 963	37	2 000	(786)	1 214	3 121	2 265
mieszkaniowe	465	-	465	(27)	438	478	-	478	(224)	254	943	692
gospodarcze	600	1	601	(39)	562	1 372	35	1 407	(527)	880	2 008	1 442
konsumpcyjne	55	-	55	(4)	51	113	2	115	(35)	80	170	131
Razem	1 140	1	1 141	(70)	1 071	2 645	37	2 682	(791)	1 891	3 823	2 962

31.12.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość brutto ekspozycji objętych forbearance	Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	-	-	-	-	-	116	-	116	-	116	116	116
Kredyty konsumpcyjne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	115	-	115	-	115	115	115
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	37	-	37	-	37	472	-	472	(10)	462	509	499
Kredyty mieszkaniowe	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1
Dłużne papiery wartościowe	37	-	37	-	37	471	-	471	(10)	461	508	498
obligacje korporacyjne PLN	12	-	12	-	12	471	-	471	(10)	461	483	473
obligacje komunalne walutowe	25	-	25	-	25	-	-	-	-	-	25	25
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 100	2	1 102	(79)	1 023	2 899	173	3 072	(1 165)	1 907	4 174	2 930
Kredyty	1 100	2	1 102	(79)	1 023	2 899	173	3 072	(1 165)	1 907	4 174	2 930
mieszkaniowe	556	-	556	(36)	520	685	-	685	(373)	312	1 241	832
gospodarcze	461	2	463	(37)	426	2 019	170	2 189	(706)	1 483	2 652	1 909
konsumpcyjne	83	-	83	(6)	77	195	3	198	(86)	112	281	189
Razem	1 137	2	1 139	(79)	1 060	3 487	173	3 660	(1 175)	2 485	4 799	3 545

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	31.12.2019	31.12.2018
Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały forbearance	134	123

58. EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWY I POZAHURTOWY – ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2019 ¹								
Kontrahent	Kraj	Rating	Lokata (wartość nominalna)	Rynek międzybankowy - hurtowy		Rynek pozahurtowy		Razem
				Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	
Kontrahent 1	Polska	BBB	-	52	62	2 272	4 231	6 617
Kontrahent 2	instytucja ponadnarodowa	AAA	-	3	1 017	-	-	1 020
Kontrahent 3	Austria	BBB	681	-	-	-	-	681
Kontrahent 4	Szwajcaria	AAA	456	(11)	-	-	-	456
Kontrahent 5	Wielka Brytania	A	341	-	-	-	-	341
Kontrahent 6	USA	AA	266	-	-	-	-	266
Kontrahent 7	Austria	A	199	(5)	-	-	-	199
Kontrahent 8	Ukraina	BRAK	77	-	-	-	114	191
Kontrahent 9	Polska	A	-	1	1	150	-	152
Kontrahent 10	Finlandia	AA	-	(88)	-	20	123	144
Kontrahent 11	USA	AA	-	88	-	5	5	98
Kontrahent 12	Dania	A	74	(2)	-	-	-	74
Kontrahent 13	Wielka Brytania	AA	-	70	-	-	-	70
Kontrahent 14	Niemcy	BBB	-	67	-	-	-	67
Kontrahent 15	Polska	BBB	-	39	-	-	-	39
Kontrahent 16	Wielka Brytania	A	-	36	-	-	-	36
Kontrahent 17	Polska	BRAK	-	33	-	-	-	33
Kontrahent 18	Wielka Brytania	A	-	32	-	-	-	32
Kontrahent 19	Niemcy	AA	-	27	-	-	-	27
Kontrahent 20	Niemcy	BBB	-	25	-	-	-	25

Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWY I POZAHURTOWY – ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2018 ¹								
Kontrahent	Kraj	Rating	Lokata (wartość nominalna)	Rynek międzybankowy - hurtowy		Rynek pozahurtowy		Razem
				Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	
Kontrahent 1	Polska	BBB	-	(151)	91	1 729	3 171	4 991
Kontrahent 4	Szwajcaria	AAA	985	(1)	-	-	-	985
Kontrahent 10	Finlandia	AA	600	(24)	-	13	100	713
Kontrahent 29	Belgia	A	700	1	-	-	-	701
Kontrahent 7	Austria	A	581	-	-	-	-	581
Kontrahent 36	Norwegia	A	515	-	-	-	-	515
Kontrahent 70	Szwajcaria	AA	493	-	-	-	-	493
Kontrahent 23	Austria	BBB	467	-	-	-	-	467
Kontrahent 71	Polska	A	-	1	400	-	-	401
Kontrahent 72	Szwajcaria	AA	400	-	-	-	-	400
Kontrahent 73	Szwajcaria	AA	376	-	-	-	-	376
Kontrahent 74	Chiny	A	280	-	-	-	-	280
Kontrahent 8	Ukraina	BRAK	88	-	-	-	113	201
Kontrahent 2	Instytucja ponadnarodowa	AAA	-	(1)	200	-	-	200
Kontrahent 75	Szwajcaria	AA	146	-	-	-	-	146
Kontrahent 9	Polska	A	-	-	-	140	-	140
Kontrahent 76	Włochy	BBB	99	-	-	-	-	99
Kontrahent 13	Wielka Brytania	AA	-	97	-	-	-	97
Kontrahent 11	USA	AA	-	71	-	-	10	81
Kontrahent 15	Polska	BBB	-	51	28	-	-	79

¹ Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego

Na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku Bank posiadał dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (w jednej jako uczestnik pośredni, w drugiej bezpośredni), za pośrednictwem których rozliczał określone w rozporządzeniu EMIR wraz z powiązаныmi rozporządzeniami delegowanymi i wykonawczymi transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi. W ujęciu nominalnym udział transakcji centralnie rozliczanych w przypadku IRS/OIS wyniósł 93% całego portfela transakcji IRS/OIS, w przypadku FRA – wszystkie transakcje były transakcjami przekazanymi do rozliczenia w izbach rozliczeniowych.

59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Bank w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Bank na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Bank uwzględni ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT 31.12.2019	Osoby prywatne			Przedsiębiorcy indywidualni, Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych			Razem		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
PLN	63 983	(963)	63 020	4 081	(11)	4 070	68 064	(974)	67 090
CHF	21 410	(692)	20 718	4	-	4	21 414	(692)	20 722
EUR	2 825	(53)	2 772	-	-	-	2 825	(53)	2 772
USD	43	(4)	39	-	-	-	43	(4)	39
INNE	9	-	9	-	-	-	9	-	9
RAZEM	88 270	(1 712)	86 558	4 085	(11)	4 074	92 355	(1 723)	90 632

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT 31.12.2018	Osoby prywatne			Przedsiębiorcy indywidualni, Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych			Razem		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
PLN	60 961	(1 018)	59 943	3 964	(14)	3 950	64 925	(1 032)	63 893
CHF	23 259	(683)	22 576	4	-	4	23 263	(683)	22 580
EUR	3 154	(53)	3 101	-	-	-	3 154	(53)	3 101
USD	50	(3)	47	-	-	-	50	(3)	47
INNE	10	-	10	-	-	-	10	-	10
RAZEM	87 434	(1 757)	85 677	3 968	(14)	3 954	91 402	(1 771)	89 631

KREDYTY I POŻYCZKI MIESZKANIOWE WALUTOWE WEDŁUG DATY UDZIELENIA		INDEKSOWANE	DENOMINOWANE	Razem
31.12.2019				
	Wartość brutto	-	98	98
do 2002 roku	Odpisy na straty kredytowe	-	(2)	(2)
	Wartość netto	-	96	96
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	6 704	6 704
	Wartość brutto	-	4 974	4 974
od 2003 roku	Odpisy na straty kredytowe	-	(107)	(107)
do 2006 roku	Wartość netto	-	4 867	4 867
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	47 821	47 821
	Wartość brutto	-	12 753	12 753
od 2007 roku	Odpisy na straty kredytowe	-	(542)	(542)
do 2009 roku	Wartość netto	-	12 211	12 211
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	54 056	54 056
	Wartość brutto	3 362	3 085	6 447
od 2010 roku	Odpisy na straty kredytowe	(39)	(57)	(96)
do 2012 roku	Wartość netto	3 323	3 028	6 351
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 115	12 709	23 824
	Wartość brutto	5	14	19
od 2013 roku	Odpisy na straty kredytowe	-	(2)	(2)
do 2016 roku	Wartość netto	5	12	17
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	18	47	65
	Wartość brutto	3 367	20 924	24 291
Razem	Odpisy na straty kredytowe	(39)	(710)	(749)
	Wartość netto	3 328	20 214	23 542
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 133	121 337	132 470

KREDYTY I POŻYCZKI MIESZKANIOWE WALUTOWE WEDŁUG DATY UDZIELENIA		INDEKSOWANE	DENOMINOWANE	Razem
31.12.2018				
do 2002 roku	Wartość brutto	-	130	130
	Odpisy na straty kredytowe	-	(3)	(3)
	Wartość netto	-	127	127
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	7 850	7 850
od 2003 roku do 2006 roku	Wartość brutto	-	5 491	5 491
	Odpisy na straty kredytowe	-	(120)	(120)
	Wartość netto	-	5 371	5 371
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	51 943	51 943
od 2007 roku do 2009 roku	Wartość brutto	-	13 899	13 899
	Odpisy na straty kredytowe	-	(527)	(527)
	Wartość netto	-	13 372	13 372
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	56 045	56 045
od 2010 roku do 2012 roku	Wartość brutto	3 562	3 373	6 935
	Odpisy na straty kredytowe	(33)	(52)	(85)
	Wartość netto	3 529	3 321	6 850
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 527	13 353	24 880
od 2013 roku do 2016 roku	Wartość brutto	5	17	22
	Odpisy na straty kredytowe	-	(4)	(4)
	Wartość netto	5	13	18
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	18	53	71
Razem	Wartość brutto	3 567	22 910	26 477
	Odpisy na straty kredytowe	(33)	(706)	(739)
	Wartość netto	3 534	22 204	25 738
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 545	129 244	140 789

• **RYZYKO PRAWNE KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ**

Bank na 31 grudnia 2019 roku ujął w sprawozdaniu finansowym wpływ ryzyka prawnego dotyczącego portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych udzielonych gospodarstwom domowym. Dla spłaconych kontraktów kredytowych Bank utworzył zgodnie z MSR 37 rezerwę na potencjalne sprawy sporne w wysokości 29 milionów PLN. Dla kontraktów czynnych Bank, odzwierciedlając zmienione, szacowane przepływy pieniężne wynikające z umów, skorygował wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych zgodnie z par. B 5.4.6 MSSF 9 o oczekiwany wpływ potencjalnych spraw spornych, obniżając ich wartość o 281 milionów PLN. Jednocześnie w odniesieniu do istniejących spraw spornych na 31 grudnia 2019 roku, Bank pomniejszył wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych o 141 milionów PLN. Łączny wpływ ryzyka prawnego w wysokości 451 milionów PLN został rozpoznany w rachunku zysków i strat w oddzielnej linii jako koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych.

Bank zastosował dwa niezależne modele predykcji potencjalnych strat wynikających z ryzyka prawnego otrzymując zbliżone wartości oczekiwanej straty. Modele te uwzględniają prognozy wzrostu liczby pozwów w horyzoncie trzyletnim oraz podział portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych na generację m.in. według następujących kryteriów: cechy charakterystyczne umowy, data udzielenia kredytu, kurs z daty udzielenia, kwota kredytu, typ produktu oraz podmiot udzielający kredyt. W kalkulacji potencjalnych strat uwzględniono możliwe scenariusze rozstrzygnięć spraw sądowych oraz prawdopodobieństwa ich wystąpienia, biorąc pod uwagę historię dotychczasowych rozstrzygnięć sporów sądowych oraz ocenę zewnętrznych kancelarii prawnych. Bank skalkulował stratę na ryzyko prawne przy zastosowaniu statystycznej metody wartości oczekiwanej będącej sumą iloczynów prawdopodobieństw wystąpienia określonych rozstrzygnięć sporów sądowych oraz skalkulowanej straty dla każdego scenariusza przy uwzględnieniu alternatywnych metod predykcji liczby sporów w horyzoncie trzyletnim. Dodatkowo Bank uwzględnił w modelu wpływ charakterystyk klientów na wartość oczekiwanej straty.

W kalkulacji oczekiwanej straty z tytułu ryzyka prawnego Bank zastosował uproszczenia wynikające z analizy długiego szeregu danych historycznych, w tym danych przejmowanych podmiotów oraz wielu scenariuszy możliwych rozstrzygnięć sporów. W ocenie Banku zastosowane uproszczenia nie mają istotnego wpływu na wartość potencjalnej straty.

Z uwagi na krótki horyzont dostępnych danych historycznych oraz istotną niepewność w odniesieniu do kierunku kształtowania się orzecznictwa sądów, jak również uwarunkowań rynkowych, przyjęta metodologia szacowania strat z tytułu ryzyka prawnego, będzie podlegać okresowej weryfikacji w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Bank przeprowadził analizę wrażliwości modeli, dla których zmiana poniższych parametrów miałaby następujący wpływ na wartość szacowanej straty na ryzyko prawne potencjalnych spraw spornych:

Parametr	Scenariusz	Wpływ na stratę z tytułu ryzyka prawnego dotyczące portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych udzielonych gospodarstwom domowym
Liczba pozwów	20%	62
	-20%	(62)
Horyzont czasowy prognozy	4 lata	115
	2 lata	(106)

Gdyby dodatkowo 1% klientów Banku posiadających kredyty hipoteczne w walutach wymiennalnych wystąpił z pozwem przeciwko Bankowi, wówczas wpływ na stratę z tytułu ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych wzrósłby o 100 milionów PLN.

60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

DEFINICJA

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Banku wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

CEL ZARZĄDZANIA

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Bank wykorzystuje takie miary ryzyka stopy procentowej jak: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej, wartość zagrożona (VaR), testy warunków skrajnych i luki przeszacowań.

KONTROLA

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE

Bank regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka stopy procentowej,
- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.

RAPORTOWANIE

Raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku są: procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej, limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej.

Bank ustanowił limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej m.in. na: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej oraz straty.

INFORMACJE FINANSOWE

Ekspozycja Banku na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku w ramach przyjętych limitów. Bank był głównie narażony na ryzyko złotowej stopy procentowej.

Bank stosuje podział na portfele z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej:

- bankowy – obejmuje pozycje bilansowe oraz pozabilansowe niezaliczone do portfela handlowego, w szczególności pozycje wynikające z działalności podstawowej Banku, transakcje zawierane w celach inwestycyjnych i płynnościowych oraz ich transakcje zabezpieczające,
- handlowy - obejmuje operacje wykonywane na instrumentach finansowych w ramach działalności na rachunek własny i działalności klientowskiej.

PORTFEL BANKOWY

Bank, w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej stosuje miary ryzyka stopy procentowej odzwierciedlające zidentyfikowane cztery główne rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania,
- ryzyko krzywej dochodowości,
- ryzyko bazowe, oraz
- ryzyko opcji klienta.

• WRAŻLIWOŚĆ DOCHODU ODSETKOWEGO

Wrażliwość dochodu odsetkowego na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości określa potencjalny efekt finansowy tego przesunięcia wyrażony zmianą wysokości dochodu odsetkowego w danym horyzoncie czasowym. Zmiana ta wynika z niedopasowania terminów przeszacowań aktywów, pasywów oraz zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych (w szczególności instrumentów pochodnych) wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Wrażliwość dochodu odsetkowego w portfelu bankowym Banku na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości o 100 p.b. w horyzoncie jednego roku we wszystkich walutach przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
Wrażliwość dochodu odsetkowego (mln PLN)	901	991

• WRAŻLIWOŚĆ WARTOŚCI EKONOMICZNEJ

Wrażliwość wartości ekonomicznej odzwierciedla zmianę wartości godziwej pozycji w portfelu wynikającą z równoległego przesunięcia krzywych dochodowości o jeden punkt bazowy w górę.

Poniższa tabela przedstawia miarę wrażliwości wartości ekonomicznej (BPV) portfela bankowego Banku we wszystkich walutach na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
Wrażliwość wartości ekonomicznej (mln PLN)	3	8

PORTFEL HANDLOWY

Bank w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w portfelu handlowym stosuje miarę wartości zagrożonej VaR.

- WARTOŚĆ ZAGROŻONA**

Miara IR VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzn. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian krzywych stóp procentowych.

IR VaR w portfelu handlowym Banku przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
IR VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)		
Wartość średnia	5	6
Wartość maksymalna	10	11
Wartość na koniec okresu	6	5

61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

- DEFINICJA**

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.

- CEL ZARZĄDZANIA**

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.

- IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA**

Bank wykorzystuje następujące miary ryzyka walutowego: wartość zagrożona (VaR) i testy warunków skrajnych.

- KONTROLA**

Kontrola ryzyka walutowego obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka walutowego, w szczególności strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe.

- PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Bank regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka walutowego,
- stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko walutowe.

- RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka walutowego opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.

- DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Banku są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

Bank ustanowił limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę na rynku walutowym.

INFORMACJE FINANSOWE

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Miara FX VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzw. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian kursów walutowych. Stresstesty służą do oszacowania straty w przypadku gwałtownych zmian na rynku walutowym, które nie są standardowo opisane za pomocą miar statystycznych.

FX VaR Banku, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	9	4

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych w Banku prezentuje poniższa tabela:

POZYCJA WALUTOWA	31.12.2019	31.12.2018
EUR	(8)	24
CHF	(238)	(34)
Pozostałe (Globalna Netto)	28	35

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażony jest Bank. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie.

STRUKTURA WALUTOWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

STRUKTURA WALUTOWA 31.12.2019	Waluta w przeliczeniu na PLN					
	PLN	CHF	EUR	USD	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 644	43	633	90	192	14 602
Należności od banków	4 917	53	1 803	874	306	7 953
Pochodne instrumenty zabezpieczające	567	8	16	3	-	594
Pozostałe instrumenty pochodne	2 502	-	231	64	1	2 798
Papiery wartościowe	73 769	-	1 886	767	-	76 422
- przeznaczone do obrotu	1 172	-	3	-	-	1 175
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	532	-	3	220	-	755
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	59 045	-	1 538	547	-	61 130
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	13 020	-	342	-	-	13 362
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	162 090	21 228	16 571	1 714	492	202 095
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	-	-	-	-	8 286
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	9 623	-	-	-	-	9 623
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	144 181	21 228	16 571	1 714	492	184 186
Inne aktywa finansowe	1 621	-	30	21	19	1 691
Suma aktywów finansowych	259 110	21 332	21 170	3 533	1 010	306 155
Zobowiązania wobec banków	1 242	9	583	110	32	1 976
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	317	-	-	-	-	317
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	925	9	583	110	32	1 659
Pochodne instrumenty zabezpieczające	660	-	7	1	-	668
Pozostałe instrumenty pochodne	2 593	-	240	94	-	2 927
Zobowiązania wobec klientów	226 134	513	17 845	11 245	2 278	258 015
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	45	-	-	-	-	45
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	226 089	513	17 845	11 245	2 278	257 970
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	1 569	3 200	-	-	4 769
Zobowiązania podporządkowane	2 730	-	-	-	-	2 730
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 864	1	408	77	44	3 394
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	218	2	34	13	1	268
Suma zobowiązań finansowych	236 441	2 094	22 317	11 540	2 355	274 747
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	61 853	167	7 526	4 180	359	74 085

STRUKTURA WALUTOWA 31.12.2018	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	Inne	Razem	
Kasa, środki w Banku Centralnym	21 650		68	719	158	267	22 862
Należności od banków	5 336		7	2 955	2 110	805	11 213
Pochodne instrumenty zabezpieczające	583		7	2	-	-	592
Pozostałe instrumenty pochodne	1 717		-	144	48	-	1 909
Papiery wartościowe	59 856		-	417	166	-	60 439
- przeznaczone do obrotu	277		-	5	-	-	282
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 098		-	40	142	-	1 280
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	50 510		-	28	24	-	50 562
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	7 971		-	344	-	-	8 315
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	151 372	23 200		14 812	1 998	193	191 575
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 106		-	-	-	-	1 106
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	8 496		-	-	-	-	8 496
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	141 770	23 200		14 812	1 998	193	181 973
Inne aktywa finansowe	2 057		-	65	12	15	2 149
Suma aktywów finansowych	242 571	23 282		19 114	4 492	1 280	290 739
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7		-	-	-	-	7
Zobowiązania wobec banków	899		7	552	129	4	1 591
Pochodne instrumenty zabezpieczające	553		-	7	-	-	560
Pozostałe instrumenty pochodne	2 460		-	163	33	1	2 657
Zobowiązania wobec klientów	214 635	1 904		16 248	10 662	1 764	245 213
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	611	1 527		3 229	-	-	5 367
Zobowiązania podporządkowane	2 731		-	-	-	-	2 731
Pozostałe zobowiązania finansowe	1 658	13		337	62	26	2 096
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	169	2		54	1	1	227
Suma zobowiązań finansowych	223 723	3 453		20 590	10 887	1 796	260 449
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	53 333	180		8 266	2 756	222	64 757

62. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

DEFINICJA

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się ze zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Bank zarządza również ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

CEL ZARZĄDZANIA

Zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Bank wykorzystuje następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- nadwyżka płynności,
- rezerwa płynności,
- wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych,
- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR),
- krajowe nadzorcze miary płynności (M3-M4),
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

KONTROLA

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka płynności, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE

Bank regularnie monitoruje:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności,
- stopień wykorzystania nadzorczych norm płynności,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko płynności,
- koncentrację źródeł finansowania,
- wskaźniki wczesnego ostrzegania - monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny wpływ na sytuację płynnościową Banku lub sektora finansowego (których przekroczenie uruchamia płynnościowe plany awaryjne).

Bank dokonuje również cyklicznych prognoz poziomu ryzyka płynności, które uwzględniają aktualny rozwój działalności. Prognozy poziomu płynności uwzględniają przede wszystkim poziom kształtowania się wybranych miar ryzyka płynności w warunkach zrealizowania się prognoz aktywów oraz zobowiązań Banku oraz w sytuacji realizacji wybranych scenariuszy stress-testowych.

• RAPORTOWANIE

Raporty dotyczące ryzyka płynności opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym oraz raz w roku opracowywana jest pogłębiona analiza płynności długoterminowej. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE/ NARZĘDZIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności Banku są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności płynnościowe plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej,
- krajowe i europejskie nadzorcze normy płynnościowe,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Podstawą polityki Banku w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności oraz nadzorczych i wewnętrznych miar ryzyka płynności i finansowania poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności Bank wykorzystuje również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

INFORMACJE FINANSOWE

• LUKA PŁYNNOSCI

Urealniona luka płynności jest zestawieniem poszczególnych pozycji bilansowych i pozabilansowych ze względu na ich urealniony termin zapadalności lub wymagalności. Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, kredytów w rachunku bieżącym oraz kart kredytowych i ich zapadalności, a także płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
31.12.2019								
urealniona luka okresowa	13 368	25 861	(9 437)	(5 561)	(928)	8 177	30 644	(62 124)
urealniona skumulowana luka okresowa	13 368	39 229	29 792	24 231	23 303	31 480	62 124	
31.12.2018¹								
urealniona luka okresowa	22 430	22 576	(3 039)	(398)	8 871	14 112	18 632	(83 184)
urealniona skumulowana luka okresowa	22 430	45 006	41 967	41 569	50 440	64 552	83 184	

¹ Sprawdzono do porównywalności z danymi na 31 grudnia 2019 roku.

• **NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI**

Bank regularnie wyznacza i monitoruje następujące nadzorcze miary płynności:

- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR) – miara, która określa relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto w horyzoncie 30 dni w warunkach skrajnych (miara nadzorcza określona w Rozporządzeniu CRR),
- wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania netto (NSFR) – miara, która określa relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania,
- M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi (krajowy wskaźnik nadzorczy),
- M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (krajowy wskaźnik nadzorczy).

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
M3 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	14,92	17,44
M4 - współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,25	1,22
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	124,9%	120,2%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	139,0%	127,3%

W okresie zakończonym 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

• **OSAD DEPOZYTÓW**

Na 31 grudnia 2019 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,8% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 0,1 p.p. w porównaniu do końca 2018 roku.

• **STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA**

STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA BANKU	31.12.2019	31.12.2018
Depozyty ogółem (z wył. rynku międzybankowego)	83,64%	81,51%
Depozyty rynku międzybankowego	0,42%	0,65%
Kapitały własne	12,74%	13,00%
Finansowanie z rynku	3,21%	4,84%
Razem	100,00%	100,00%

• **PRZEPEŁYWKY KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ BANKU Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**

Kwoty ujawnione obejmują niezdykontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu jak i odsetek (jeśli dotyczy) zgodnie z umową za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku gdy strona, wobec której Bank ma zobowiązanie, może dokonać wyboru terminu zapłaty, przyjęto założenie, że pod uwagę brany jest najwcześniejszy termin wedle którego Bank zobowiązany jest do zapłaty zobowiązania. Dla przypadków, gdy Bank zobowiązany jest do płatności zobowiązań w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym Bank może zostać zobowiązany do zapłaty. W przypadku zobowiązań, gdzie rata płatności nie jest stała, przyjęto warunki obowiązujące na dzień sprawozdawczy.

ZOBOWIĄZANIA BANKU NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec banków	1 966	10	-	-	-	1 976	1 976
Zobowiązania wobec klientów	196 706	16 891	28 979	9 487	9 143	261 206	258 015
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	-	29	4 791	-	4 820	4 769
Zobowiązania podporządkowane	-	45	45	473	2 913	3 476	2 730
Zobowiązania z tytułu leasingu	18	35	145	467	409	1 074	819
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 575	-	-	-	-	2 575	2 575
Razem zobowiązania finansowe	201 265	16 981	29 198	15 218	12 465	275 127	270 884
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	13 944	5 844	15 141	14 121	8 733	57 783	-
udzielone gwarancyjne	159	1 651	5 161	7 133	2 198	16 302	-

ZOBOWIĄZANIA BANKU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7	-	-	-	-	7	7
Zobowiązania wobec banków	1 526	65	-	-	-	-	1 591
Zobowiązania wobec klientów	181 522	21 135	26 503	10 245	8 036	-	245 213
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	-	622	4 765	-	5 387	5 367
Zobowiązania podporządkowane	-	62	62	542	3 362	4 028	2 731
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 096	-	-	-	-	2 096	2 096
Razem zobowiązania finansowe	185 151	21 262	27 187	15 552	11 398	11 518	257 005
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	11 227	3 704	12 939	13 170	9 058	50 098	-
udzielone gwarancyjne	289	897	4 820	6 561	2 092	14 659	-

• **PRZEPEŁYWKY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH NETTO**

W przypadku transakcji IRS i NDF zaprezentowano niezdykontowane przyszłe przepływy netto z tytułu odsetek i nominalów odpowiednio, dla pozostałych zaś instrumentów pochodnych rozliczanych na bazie netto jako wartość przepływu przyjęta została wartość wyceny odpowiednio na 31 grudnia 2019 roku i na 31 grudnia 2018 roku.

31 grudnia 2019 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS)	(114)	(197)	(91)	2	61	(339)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(610)	(962)	(2 061)	(2 495)	-	(6 128)

31 grudnia 2018 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS)	(13)	5	234	(1 104)	(276)	(1 153)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(455)	(1 393)	(2 876)	(2 062)	-	(6 788)

- PRZEPEŁY WYKONANE Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POCODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH BRUTTO**

Kwoty ujawnione obejmują niezdykontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu, jak i odsetek (jeśli dotyczy).

31 grudnia 2019 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
- wypływy	(8 673)	(3 825)	(6 282)	(7 450)	(369)	(26 599)
- wpływy	8 941	3 882	7 539	13 136	838	34 336

31 grudnia 2018 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
- wypływy	(8 027)	(2 684)	(4 200)	(4 076)	(1 700)	(20 688)
- wpływy	17 064	2 776	6 295	10 845	5 094	42 074

- AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE**

AKTYWA FINANSOWE 31.12.2019	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe oraz z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	14 602	-	-	14 602
Należności od banków	5 436	2 521	(4)	7 953
Pochodne instrumenty zabezpieczające	160	434	-	594
Pozostałe instrumenty pochodne	1 192	1 606	-	2 798
Papiery wartościowe	5 150	71 292	(20)	76 422
- przeznaczone do obrotu	1 175	-	-	1 175
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	457	298	-	755
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	3 129	58 006	(5)	61 130
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	389	12 988	(15)	13 362
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	48 400	160 138	(6 443)	202 095
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5 461	2 825	-	8 286
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	300	9 323	-	9 623
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	42 639	147 990	(6 443)	184 186
Inne aktywa finansowe	1 781	-	(90)	1 691
Suma aktywów finansowych	76 721	235 991	(6 557)	306 155

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 31.12.2019	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Razem wartość bilansowa
Zobowiązania wobec banków	1 976	-	1 976
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	317	-	317
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 659	-	1 659
Pochodne instrumenty zabezpieczające	238	430	668
Pozostałe instrumenty pochodne	1 275	1 652	2 927
Zobowiązania wobec klientów	241 213	16 802	258 015
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	45	-	45
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	241 168	16 802	257 970
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	4 769	4 769
Zobowiązania podporządkowane	-	2 730	2 730
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 688	706	3 394
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	225	43	268
Suma zobowiązań finansowych	247 615	27 132	274 747

AKTYWA FINANSOWE 31.12.2018	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe oraz z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	22 862	-	-	22 862
Należności od banków	9 474	1 743	(4)	11 213
Pochodne instrumenty zabezpieczające	43	549	-	592
Pozostałe instrumenty pochodne	700	1 209	-	1 909
Papiery wartościowe	9 148	51 321	(30)	60 439
- przeznaczone do obrotu	282	-	-	282
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	581	699	-	1 280
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 479	43 093	(10)	50 562
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	806	7 529	(20)	8 315
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	41 473	157 613	(7 511)	191 575
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	396	710	-	1 106
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	296	8 200	-	8 496
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	40 781	148 703	(7 511)	181 973
Inne aktywa finansowe	2 244	-	(95)	2 149
Suma aktywów finansowych	85 944	212 435	(7 640)	290 739

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 31.12.2018	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Razem wartość bilansowa
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7	-	7
Zobowiązania wobec banków	1 591	-	1 591
Pochodne instrumenty zabezpieczające	123	437	560
Pozostałe instrumenty pochodne	1 335	1 322	2 657
Zobowiązania wobec klientów	230 956	14 257	245 213
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	611	4 756	5 367
Zobowiązania podporządkowane	-	2 731	2 731
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 096	-	2 096
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	177	50	227
Suma zobowiązań finansowych	236 896	23 553	260 449

63. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

• ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Zarządzanie adekwatnością kapitałową to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank podejmuje w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Banku obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- pomiar lub szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie strategicznych limitów tolerancji oraz wartości progowych dla miar adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Bank funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- testy warunków skrajnych,
- planowanie i alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku,
- ocenę rentowności obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1),
- wskaźnik dźwigni,
- wskaźnik MREL w relacji do funduszy własnych i zobowiązań ogółem.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych lub przygotowania planu ochrony kapitału.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- ustawa Prawo bankowe,
- rozporządzenie CRR,
- ustawa z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (z późniejszymi zmianami), (ustawa o nadzorze makroostrożnościowym),
- rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2018 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji z dnia 10 czerwca 2016 roku.

Zgodnie z art. 92 rozporządzenia CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Bank wynosi:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) – 8,0%,
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1) – 6,0%,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) - 4,5%.

Zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym Bank ma obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora ponad minima określone w art. 92 rozporządzenia CRR, który stanowi sumę obowiązujących buforów, tj.:

- bufora zabezpieczającego, który obowiązuje wszystkie banki. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku bufor zabezpieczający wynosił 2,5%.
- bufora antycyklicznego, który nakładany jest w celu ograniczania ryzyka systemowego wynikającego z cyklu kredytowego. Bank wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego w wartości wyznaczonej przez właściwy organ państwa, w którym Bank posiada ekspozycje. Bufor antycykliczny dla ekspozycji kredytowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest równy 0. Ze względu na fakt, iż Bank prowadzi także działalność zagraniczną, specyficzny dla Banku poziom bufora antycyklicznego wynosi 0,01%.
- bufora ryzyka systemowego, który służy do zapobiegania i ograniczania długoterminowego ryzyka niecyklicznego lub ryzyka makroostrożnościowego, które może spowodować silne negatywne konsekwencje dla systemu finansowego i gospodarki danego kraju. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku bufor ryzyka systemowego wynosił 3%. Ze względu na fakt iż Bank prowadzi także działalność zagraniczną, bufor ryzyka systemowego dla Banku wynosi 2,91%.
- bufora z tytułu zidentyfikowania Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym („O-SII”), który w 2019 roku nie uległ zmianie i wynosi 1% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z rozporządzeniem CRR.

Dodatkowo, Bank jest zobowiązany utrzymywać fundusze własne na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, tzw. domiar kapitałowy. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku domiar kapitałowy dla współczynników kapitałowych wynosił: dla łącznego współczynnika kapitałowego: 0,40 p.p., dla współczynnika kapitału Tier 1: 0,30 p.p. oraz dla współczynnika kapitału podstawowego Tier 1: 0,23 p.p.

Niezależnie od powyższych, do spełnienia warunków do wypłaty do 100% zysku, Komisja Nadzoru Finansowego ustaliła wymagany narzut z tytułu wrażliwości Banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny, wynoszący 0,10 p.p.

4 listopada 2019 roku Bank otrzymał pismo od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dotyczące planu dojścia do wymogu minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL). MREL określony dla Banku na podstawie danych jednostkowych wyniósł 13,726% sumy funduszy własnych i zobowiązań ogółem („TLOF”), co odpowiada 23,014% kwoty ekspozycji na ryzyko („TRE”). Wymóg ten powinien zostać spełniony na 1 stycznia 2023 roku. BFG wskazał ścieżkę dojścia do docelowego poziomu MREL, z której wynika, że na koniec 2019 roku wysokość MREL w relacji do TLOF wynosi na poziomie jednostkowym 8,923%, co odpowiada 14,961% TRE. Na 31 grudnia 2019 r. wartość wskaźnika MREL Banku na poziomie jednostkowym wyniosła 12,443% w relacji do TLOF oraz 20,655% w relacji do TRE, istotnie przewyższając wskazane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny poziomy przejściowe.

- FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ**

Poziom adekwatności kapitałowej Banku w 2019 roku i w 2018 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

- WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)**

Bank wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dla następujących rodzajów ryzyka:

RYZYSKO KREDYTOWE	metodą standardową stosując następujące formuły w zakresie: EKSPOZYCJI BILANSOWYCH - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń), UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń), TRANSAKCJI POZABILANSOWYCH (INSTRUMENTÓW POCHODNYCH) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).
RYZYSKO OPERACYJNE	zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z uwzględnieniem oddziału w Niemczech oraz z wyłączeniem oddziału w Czechach, zgodnie z podejściem BIA - w zakresie działalności oddziału w Czechach.
RYZYSKO RYNKOWE	ryzyka walutowego - wyliczanego metodą podstawową, ryzyka cen towarów - wyliczanego metodą uproszczoną, ryzyka instrumentów kapitałowych - wyliczanego metodą uproszczoną, ryzyka szczególnego instrumentów dłużnych - wyliczanego metodą podstawową, ryzyka ogólnego instrumentów dłużnych - wyliczanego zgodnie z podejściem opartym na duracji, pozostałych rodzajów ryzyka innych niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczanych metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji,
POZOSTAŁE RYZYKA	ryzyka rozliczenia i ryzyka dostawy - wyliczanego metodą określoną w Tytule V „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rozliczenia” rozporządzenia CRR, ryzyka kredytowego kontrahenta - wyliczanego metodą określoną w Rozdziale 6 „Ryzyko kredytowe kontrahenta” Tytułu II „Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego” rozporządzenia CRR, ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej - wyliczanego metodą określoną w Tytule VI „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej” rozporządzenia CRR, przekroczenia limitu dużych ekspozycji - wyliczanego metodą określoną w § 395-401 rozporządzenia CRR, dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania

	31.12.2019	31.12.2018
Fundusze własne razem	38 590	37 770
Kapitał Tier I	35 890	35 070
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	29 168
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 099	3 629
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite (bez zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	339	460
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	354	470
zyski i straty aktuarialne	(15)	(10)
Wynik okresu bieżącego (po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, zaliczony za zgodą KNF)	1 042	1 635
Niepodzielony wynik finansowy	1 556	(535)
Wartości niematerialne	(2 411)	(2 374)
(-) Wartość firmy	(871)	(871)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 540)	(1 503)
Korekty ujęte w kapitale Tier I	777	767
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)	(11)	(11)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)	(91)	(66)
Korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	884	844
(-) zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(5)	-
Kapitał Tier II	2 700	2 700
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 700	2 700
Wymogi w zakresie funduszy własnych	14 946	14 169
Ryzyko kredytowe	13 900	13 216
Ryzyko operacyjne	582	437
Ryzyko rynkowe	441	491
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	23	25
Łączny współczynnik kapitałowy	20,66%	21,33%
Współczynnik kapitału Tier 1	19,21%	19,80%

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi według stanu na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku.

31.12.2019	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
AKTYWA			
Wartości niematerialne	2 606	(195)	2 411
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania podporządkowane	2 730	(30)	2 700
KAPITAŁY			
Kapitał zakładowy	1 250	-	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	-	29 168
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 099	-	3 099
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	-	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite	434	(95)	339
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	354	-	354
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	95	(95)	-
zyski i straty aktuarialne	(15)	-	(15)
Wynik okresu bieżącego	3 835	(2 793)	1 042
Niepodzielony wynik finansowy	1 556	-	1 556
KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	40 412	(2 888)	37 524
Dodatkowe korekty w kapitale Tier I	-	-	777
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)	-	-	(11)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)	-	-	(91)
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	-	-	884
zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	-	-	(5)
FUNDUSZE WŁASNE RAZEM PRZYJĘTE DO KALKULACJI ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO			38 590

31.12.2018	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
AKTYWA			
Wartości niematerialne	2 595	(221)	2 374
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania podporządkowane	2 731	(31)	2 700
KAPITAŁY			
Kapitał zakładowy	1 250	-	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	-	29 168
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 629	-	3 629
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	-	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite	443	17	460
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	470	-	470
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(17)	17	-
zyski i straty aktuarialne	(10)	-	(10)
Wynik okresu bieżącego	3 335	(1 700)	1 635
Niepodzielony wynik finansowy	(535)	-	(535)
KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	38 360	(1 683)	36 677
Dodatkowe korekty w kapitale Tier I	-	-	767
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)	-	-	(11)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)	-	-	(66)
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	-	-	844
FUNDUSZE WŁASNE RAZEM PRZYJĘTE DO KALKULACJI ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO			37 770

KAPITAŁ WEWNĘTRZNY (FILAR II)

W 2019 roku Bank wyznaczał kapitał wewnętrzny zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa:

- rozporządzeniem CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym

oraz przepisami wewnętrznymi Banku.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie minimalnego poziomu funduszy własnych zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego PKO Banku Polskiego SA utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

- **UJAWNIEŃ (FILAR III)**

Bank ogłasza w cyklu rocznym informacje dotyczące w szczególności zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej zgodnie z: rozporządzeniem CRR i aktami wykonawczymi do CRR, wytycznymi Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, w tym w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy części ósmej Rozporządzenia CRR („wytyczne EBA”), ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, ustawą Prawo bankowe, Rekomendacją H, M i P wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, w ramach Raportu „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej”.

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

64. WSKAŹNIK DŹWIGNI

Bank wylicza wskaźnik dźwigni jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału Tier I i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku. Sposób zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej został uregulowany w przepisach wewnętrznych dotyczących adekwatności kapitałowej.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej kalkuluje się wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Bank oblicza wskaźnik dźwigni na datę sprawozdawczą. Wskaźnik dźwigni według stanu na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku utrzymywał się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym poziomie ustala się strategiczny limit tolerancji oraz wartość progową, których poziomy są regularnie monitorowane i okresowo weryfikowane.

	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
Kapitał Tier I	35 890	35 070
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	320 265	300 383
Wskaźnik dźwigni		
Wskaźnik dźwigni	11,21%	11,68%

65. INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W 2019 roku Bank przeprowadził pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i pozabilansowych) ponad 1,7 tysięcy sztuk wierzytelności od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem ponad 1 790 milionów PLN (w 2018 roku 1 380 milionów PLN). Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 2 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 2 miliony PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Bank zaprzestał ujmowania tych aktywów. Bank nie otrzymał papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

W 2019 roku Bank dokonał również sprzedaży do PKO Banku Hipotecznego SA portfeli wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 2 746 milionów PLN (w 2018 roku w kwocie 2 524 miliony PLN). Cena nabycia została ustalona na poziomie wartości rynkowej w oparciu o wycenę dokonaną przez niezależnego rzeczoznawcę. W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Bank zaprzestał ujmowania tych aktywów w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Należność od PKO Banku Hipotecznego z tytułu odroczonej płatności za sprzedany portfel kredytów mieszkaniowych w kwocie 2 279 milionów PLN na 31 grudnia 2019 roku została ujęta w nocie „Należności od banków” (na 31 grudnia 2018 roku 2 300 milionów PLN).

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

66. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Po dniu, na który sporządzono sprawozdanie finansowe, nie wystąpiły zdarzenia mogące w znaczący sposób wpłynąć na przyszłe wyniki finansowe.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

11.02.2020	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU
11.02.2020	RAFAŁ ANT CZAK	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	RAFAŁ KOZŁOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	MIECZYŚLAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	ADAM MARCINIAK	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR PIONU RACHUNKOWOŚCI